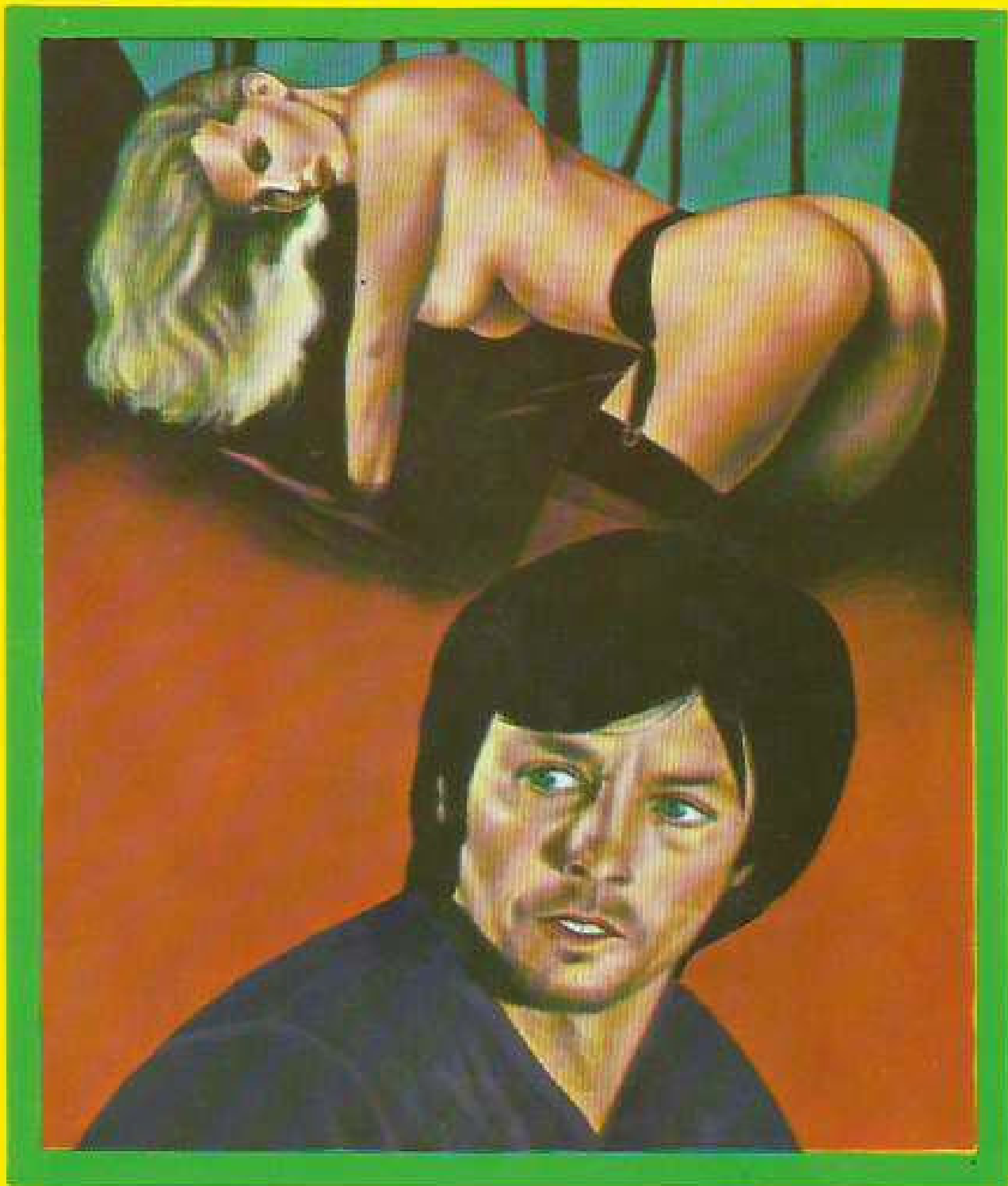

DUŠAN SAVKOVIĆ

ZAGRLJAJ
PARIZA

DUŠAN SAVKOVIĆ

ZAGRLJAJ PARIZA

1.

Stevana Markovića, glavnog i tragičnog junaka afere Delon ili afere Marković, koja kao da nikad neće biti rasvetljena, upoznao sam u Parizu, septembra 1968. godine, dvadesetak dana pre nego je klošar, po imenu Aro, pronašao njegov leš lepo spakovan u proziran džak od plastike u koji se pakuju dušeci fabrike „Treka“.

Leš je pronađen samo tri metra udaljen od puta br. 58, u jednoj šikari, dvadesetak kilometara južno od fraucuske metropole.

Kako je došlo do ovog poznanstva o kome piše i Stevan Marković, u pismu bratu Aleksandru, sa poštanskim žigom od 17. septembra 1968. godine, samo desetak dana pre nego je u aveniji Mesina uhvatio svoj poslednji taksi, objasniću kasnije. U stvari, viđao sam Stevana i ranije, u Beogradu, pre nego što je zauvek napustio rodni grad i to na način koji mu je sasvim priličio: bez pasoša i vozne karte, na osovini teretnog vagona u kome su transportovani konji, namenjeni klanici u Trstu.

Stevan Marković?

Onaj iz ranih beogradskih dana?

Koliko se sećam bio je snažno građen momak, dvadesetogodišnjak, srednjeg rasta, svetlosmeđe, skoro plave kose i zelenih očiju. Kretao se u krugovima oko kafane „Zagreb“ u Knez Mihajlovoj

ulici, u društvu sebi sličnih. Već tada je bio poznat na beogradskoj „štrafti“. Noustrašiv, prodoran, ljubimac devojaka za koje je imao raznovrsne kalauze i malo poštovanja, neposlušan, prek, uvek spreman da pesnicama podeli pravdu, da pomogne prijateljima ili da dokrajči neku uličnu diskusiju koja mu nije bila po volji. Kelneri ove stare beogradske kafane, koja se pre rata zvala „Ruski Car“ i koja je u to vreme bila jedna od najelitnijih u gradu, svakodnevno su ratovali sa gostima kao što je bio Stevan Marković, Miloš Milošević i jedan drugi Miloš takođe Milošević, sa nadimkom Slovenac. Po ceo dan je ova mlada bratija, u tapaciranim ložama kafane, ili za malim mermernim stolovima, uz kiselu vodu ili jedno „ništa“ galamila i maštala očekujući da se nešto dogodi, nešto što će iz osnove izmeniti postojeće stanje.

Major domus ove kafane bio je beogradski bokser teške kategorije Stevan Todosić, majstor za sredovečne i usamljene žene, čovek koji je u sopstvenoj režiji izveo najspektakularnije bekstvo preko granice. Negde ispred graničnog prelaza kod Sežane, na trkačkom biciklu, u majici biciklističkog asa, umešao se u kolonu biciklista koji su učestvovali u trci „Kroz Jugoslaviju“ koja se tada vozila i preko slobodne teritorije Trsta. Prešao je granicu lako i „legalno“. Iz ovog kniga treba još pomenuti kaskadera King-Konga, Kirčeta Popčevskog i kasniju

pridošlicu Uroša Milićevića. Uz kiselu vodu, očekivali su čudo i čudo se dogodilo.

Jednog kišnog popodneva u kafanu „Zagreb“ ušao jo lepuškasti malo feminizirani momak, bivši kobasičar, marinac i pariski kelner.

Zvao se Alen Delon. Za sobom je već imao nekoliko snimljenih filmova i ka vrhu svetske popularnosti približavao se u čizmama od sedam milja. Bilo to u jesen 1957. ili 1958. godine ako me sećanje ne vara. Poznanstvo između Miloša Miloševića i njegove bratije sa lepim Francuzom odmah je sklopljeno. Krvna grupa bila je ista, broj krvnih zrnaca takođe. Ipak, razlika je postojala ali samo u novcu i merena novcem. Delon je bio već bogat a društvo iz kafane „Zagreb“ praznih džepova. Šansa je bila na domak ruke i trebalo je iskoristiti. Ta zlosrećna šansa je četvorici iz ovog društva donela smrt. Stevan Marković, Miloš Milošević i Uroš Milićević ubijeni su revolverskim mecima a Kirče Popčevski strujom. Leševi Miloša Miloševića i Kirčeta Popčevskog dopremljeni su u Beograd, putničkim avionom „Pan-Am“-a, kao paketi (!) o trošku Alen Delona. Sahranjeni su na beogradskom Novom groblju. Dve godine kasnije Stevan Marković je bačen na đubrište Elankur, a Milićević je ubijen tek 1976. godine u Brislu. Sahranjen je, kao i Stevan Marković, na pariskom groblju Per Lašez.

To je bio kraj „velike šanse“ i kobnog poznanstva sa superstarom Alenom Delonom.

Septembar 1968. godine bio je sunčan i topao. Pariz se kupao u suncu kao pravi „praznik koji se kreće“. Bio je to onaj, uvek isti Pariz, Hemingvejev i Ficdžeraldov, veliki i mali istovremeno, sunčan i mračan, lep i ružan, svirep i podatljiv, podesan za svaki džep i uteha za svaki neostvaren san. Doputovao sam službeno, kao reporter „Politike“ sa desetak tankih dnevnica u džepu i nešto malo svog novca. Trebalo je da za list, u kome sam tada radio, napišem seriju reportaža na temu emigracija i parisko podzemlje.

Posao nije bio nimalo lak, ni jednostavan. Ni bezopasan. Pored ovog redakcijskog zaduženja hteo sam da napišem i reportažu o jednoj našoj devojci, Beograđanki Ljiljani Marković. Sudbina ove mlade i veoma lepe devojke koja se posle pariske odiseje i životnog nouspeha, bacila pod metro, bila je više nego potresna. Ostala je živa, ali unakažena i paralizovana, večiti invalid. Dane je provodila u nekoj bolnici koju su držale časne sestre nadomak Pariza. Kako su pričali neki naši zemljaci, koji su je katkad posećivali, Ljiljana je izražavala želju da se vrati u Beograd.

U Parizu sam pronašao jednog njenog poznanika, izvesnog Ratka Đorđevića zvanog Šeik, koji je obećao da će me svojim kolima prebaciti do bolnice

u kojoj je ležala Ljiljana. Zakazali smo sastanak ispred bistroa „La Flam“ nu uglu avenije Vagram i ulice Tilsit. Bio je tačan ali ne tako oran da mi pomogne kao što je bio prethodnih dana. Vreme je proticalo a Šeik je govorio o sporednim stvarima. Jedan napušteni stočić na kom su gosti ostavili prazne šoljice i kocke šećera privukao je njegovu pažnju.

— Vidiš li one kocke šećera tamo, na susednom stolu - upitao me je.

— Vidim.

- One su nas održale, njima hvala. U danima gladi a bilo ih je mnogo, naročito u vreme takozvanog snalaženja, kada smo jednu otadžbinu izgubili a druga nas nije prihvatila i kada smo kao ludi bazali pariskim avenijama i ulicama, i upoznavali Vavilon, pešice i nažuljenih tabana, kocke šećera, koje smo skupljali po stolovima bile su nam jedina hrana. Dovijali smo se na razne načine. Jednom sam pozvao neku malu Parižanku na večeru. Kada sam se dobro najeo, ustao sam od stola tobož da telefoniram. Nisam se vratio. Šta ćeš, trebalo je preživeti.

Sve ove detalje — bilo ili je na desetine - automatski sam pamtio i osam godina kasnije, kada sam počeo da pišem „Gorilu“, bili su mi od velike pomoći jer roman nije bio samo povest ili romansirana hronika o aferi Delon već i o svim onim

našim mladim ljudima koji su u Parizu videli veliku pečenu ševu kako pada s neba. O obračunu korzikanskog podzemlja sa novim, jugoslovenskim, koje je svakim danom jačalo, nisam imao pojma.

Toj obračun je počeo baš u jesen 1968. godine.

Kada sam Šeika podsetio da je vreme da krenemo u posetu Ljiljani Marković moj poznanik je otvorio karte.

— Odložićemo posetu. Zaboravio sam na jednu okolnost koja i za tebe može da bude neprijatna. Ljiljanin brat takođe živi u Parizu. Ima nezgodnu narav i s njim nema šale. Trebalo bi da od njega zatražimo saglasnost za posetu Ljiljani. Znaš kako je, ti možeš već sutra da se vratiš u Beograd a ja ostajem. Bojim se komplikacija. Ko zna šta ćeš da napišeš. S vama novinarima čovek nikad nije načisto.

Shvatio sam da moj poznanik ima pravo.

- Ko je njen brat?

- Stevica. Stevan Marković. Naravno, to ime tebi malo govori ali... ovde u Parizu... Stevan je telohranitelj, gorila Alena Delona, njegov dubler i čovek s kojim nema šale, zaista. U stanju je da pretuče deset ljudi i da ih poslaže na gomilu, kao bukove cepanice. I nikom ništa. Imam njegov broj telefona i odmah ću da ga pozovem. Zakazaću sastanak, ukoliko je kod kuće, pa ti posle vidi šta ćeš i kako ćeš.

Stevan je bio kod kuće. Đorđević mu je ukratko izložio moju molbu i želju da porazgovaramo sa Ljiljanom. Gorila je prihvatio. Rekao je da dođem sutra, oko 13 časova, u bistro „Lonšan“ na Jelisejskim poljima, tamo gde se ulica Marbef uliva u glavnu parisku arteriju.

— Imaš sreće. Izgleda da će biti O.K. - rekao je moj poznanik. — Stevan i sam voli da piše. Voli ljude od pera. Rekao mi je još da zna ko si i da čita tvoje reportaže u „Politici“. Dakle, vrata su otškrinuta . . .

Ručali smo zajedno. Moj poznanik je pričao o Ljiljani, o sudbinama mnogih naših devojaka koje je Pariz samleo u svojoj vodenici za meso specijalno konstruisanoj za one koji nisu Francuzi. Govorio je i o Stevanu koji obožava svoju sestru i pati zbog njene tragične sudbine. Želi da joj pomogne i pomaže joj koliko može. U poslednje vreme ne stoji dobro sa Alenom zbog Natali. Sanja da u Americi kupi najnovija ortopedska pomagala koja bi Ljiljani omogućila da se kreće. Nežan brat. Inače . . .

- Kada smo se rastajali rekao je:

- Budi obazriv. Ne preduzimaj ništa bez Stevanove saglasnosti. I ne govori mnogo.

Sutradan, tačno u 13 časova, ušao sam u bistro „Lonšan“. Sem nekoliko gostiju koji su skromno obedovali u gornjem delu sale, do koje se dolazilo preko tri visoka i nezgodna stepenika, bistro je bio

poluprazan. Jedan momak u kožnoj vindjakni igrao je flipper. Bio je to Stevan Marković, onaj isti Stevica iz „Ruskog cara“, samo stariji i nešto grubljih crta lica. Prestao je da igra flipper videći da ga posmatram i da bi mogao da budem taj novinar kome je zakazao sastanak. Čudno ali taj mladi čovek nije umeo da glumi mada je imao žarku želju da bude glumac. Prilikom tog našeg prvog susreta njegovo lice je ostalo basterkitonski mirno, oči napola ugašene, kao bez života, hladne i mrtve, glas ravnomeran i bezbojan.

Nije odavno osećanja. Na njegovom licu nije moglo da se pročita ništa drugo sem da je mnogo čega preturio preko glave i da je umoran. Nije se čak trudio da bude lažno ljubazan. Jednostavno, bio je ono što jeste, ličnost sa malo ili nimalo osećanja, tvrda i odbojna ali puna snage. Kroz nekoliko meseci zbog ovog mladog čoveka u kožnoj vindjakni, postavljenoj tankim jagnječim krznom, uzdrmaću se temelji Pete Republike.

Moje objašnjenje zašto želim da napišem reportažu o Ljiljani primio je kao logično i služio se, sa malo reči, da bi mnogim mladim devojkama u Beogradu, kojima su priče o Parizu zavrtele mozak, pomogla priča o tragičnoj sudbini njegove sestre. Sedeli smo za jednim malim stolom u uglu bistroa i pričali. Počinjao je jednu temu a završavao sa nekom

desetom. Delovao je zbunjeno i zabrinuto. Najčešće, kao da je pričao sam sebi.

- Ovih dana skoknuću do Ljiljane i porazgovaraću s njom o tvom predlogu - rekao je. — Mislim da neće imati ništa protiv. Ljiljana je devojka bez predrasuda i vrlo inteligentna. Utoliko teže, po nju. Ipak, dobro je što si došao. Možda ćeš moći da joj pomogneš da se vrati u Beograd. Dogovorićemo se o svemu. Gde si odseo?

- U hotelu „Princeza Karolina“.

- Znam. Kod Etoala.

- Da.

U pismu od 17. septembra 1968. godine upućenom bratu Aleksandru Markoviću na Rijeku. Stevan piše:

„Dragi burazeru, ćaćko mi je pisao da mi objasni neke stvari koje se tiču Ljiljaninog odlaska, odnosno njenog premeštaja i neznam više šta da mislim, njeni odnosi i tako dalje. Posetio me je jedan novinar iz „Politike“, neki Savković, koji mi je rekao da je to bilo neverovatno i da je svakako postojala nekakva kombinacija i da se mi takođe nalazimo u opasnosti. Kako se ova afera sve više koči, ne znam odista šta sad više preduzeti. Želeo bih da Ljilja bude na nekom sigurnom mestu da ne bih imao briga sa te strane ako mi se nešto eventualno dogodi. Okolnosti i moja situacija su u ovom trenutku takvi da nešto može da mi se dogodi, neko će me udesiti kao Miloša, ali tu

će, buruzere, biti dosta krvi jer ja ipak nisam mačji kašalj. . .“ (Pismo je prikjučeno dosijeju Marković).

Ovih nekoliko rečenica, koje je Stevan napisao bratu, dok sam još boravio u Parizu i, takoreći, svakodnevno se viđao s njim, govore o njegovom psihičkom stanju. Jedna misao sustiže drugu, bez ikakvog reda i logike. Piše da sam mu rekao »da je to neverovatno“. Šta? Zatim da je „postojala kombinacija“ i da mi takode nalazimo u opasnosti!? Koja kombinacija!? Što bi se reklo — bez veze, zaista. Nepotrebno mistificiranje ali, ako se shvati da je Stevan tih dana predosećao smrt i njušio je kao životinja, da gaje strah od korzikanskih nemuštih opomena paralizovao, onda su i ove rečenice, raznmljive.

Najzad je prešao na temu koja mu je bila najbliža: konjske trke. U Parizu se svakog dana održavaju trke. Tog popodneva, dok smo sedeli u bistrrou „Lonšan“ pariski hipodrom Otej bio je spreman da otvori vrata posetiocima.

- Imam siguran tip — rekao je Stevan. - Odličan konj ali prikriven. Mafija čeka da se kvota popne na 20:1 pa da onda uloži veliku lovu i opelješi kasu. Danas konjić treba da dobije. Pođi samnom. Lova nas čeka. Nema problema.

Problema je ipak bilo. Stevan je bio bez novaca ali samo za kratko, kako mi je objasnio. Neki Milo, dripac i džeparoš, mali lovac na pedere, Stevan ga je

u nekoliko reči nacrtao, treba tačno u 14 časova da dođe u njegov stan, u aveniju Mesina, da kupi nešto od odbačene Delonove garderobe.

- Pao sam na niske grane - rekao je Stevan dok smo na uglu ulice Marbef čekali taksi da nas prebaci do avenije Mesina, u stan i privatni hotel Alena Delona. Činilo se da opet govori sam sebi. — U sosu sam. Alen mi daje samo dve hiljade franaka mesečno. To je jedno veliko ništa. I tako dalje. Istina, ostavio mi je da prodam ovaj stan u kome sada stanujem i njegovu staru garderobu. Sve je kao novo i sa njegovim inicijalima. Prvoklasna roba kupljena u najskupljim buticima Pariza i Holivuda. Možda bi moglo nešto da se nađe i za tebe?

Očigledno da me nije dobro ni pogledao jer bi lako uočio da sam od Delona teži bar za tridesetak kilograma.

— Ako nije za tebe kipi za nekog u Beogradu. To mnogo znači, inicijali Alena Delona — rekao je.

Zgrada u aveniji Mesina broj 22 nije se razlikovala od ostalih pariskih kućurina. Fasada pocrnela od vremena, siva i neljubazna. Prozori u prizemlju okovani crnim gvozdenim rešetkama, teška drvena ulazna vrata, takođe okovana. Stevan je stanovao na međuspratu ili u parteru. (Posle toliko godina teško se prisećam detalja i sasvim je moguće da i pogrešim). Ušli smo u jednu od ukupno dve sobe koje su pripadale Stevanu.

Carovao je nered. Sve je bilo okrenuto tumbe, puno otpadaka, izvrnutih čarapa, gaća, opušaka, prljavih čaša, ženskog veša, novina.

Stevan je kucnuo o zid.

— Iza ovog zida je Alenov kabinet. Sada je Alen u San Tropeu. Snima film „Bazen“ sa Romi Šnajder. Ona je njegova stara švalerka.

— Zašto i ti nisi tamo?

- Eh, zašto. Duga je to priča — odgovorio je. - Ali, ovih dana nameravam da otputujem. Čekam jednog prijatelja. Obećao je da mi pozajmi sportski „mercedes“. Znaš kako je. U San Trope se ne ide pešice. Jesi li bio U San Tropeu?

— Ne.

- Mogao bi da pođeš samnom ali može da bude krvi. Bolje da ostaneš u Parizu.

Nešto posle dva došao je nestrpljivo očekivani Milo, naš Jugović, jedna lisica od čoveka. zaista odvratna njuška kojoj je smrad pariskog pisorarskog podzemlja odgovarao u potpunosti. Bez mnogo reči zagnjurio se u plakar krcat Delonovom odbačenom garderobom. Stevan ga je nekoliko puta opomenuo da nevoli cenkanje već da, ukoliko mu se cena učini pristupačna, kupi ili poljubi pa ostavi.

— O kej, o kej. - mumlao je Milo.

Ipak, prekršio je pravila ponašanja koje mu ju Stevan predočio. Ono što je sledilo verno sam opisao u romanu „Gorila“ osam godina kasnije:

„Milo nije bio svestan da ga je strahoviti udarac pesnicom pogodio negde između nosa i gornje usne i da leži na podu. Osetio je pod jezikom slan ukus krvi koja je liptala iz ruzbijenog nosa, a onda je shvatio, opet zahvaljujući jeziku kojim je palacao kao zmija, da mu je gornja usna rascepljena na dve polovine i da se nosna školjka preselila na sasvim drugi kraj lica. Štefan ga je ščepao obema rukama za revere u nameri da ga podigne i još jednom raspali. U trenu Milo shvati da će mu sledeći udarac zauvek unakaziti lice. Obuze ga samrtnički strah. Seti se nekih koje je Gorila surovo unakazio.

„Štefane“, zavrišta Milo. „Štefane, molim te kao boga, nemoj u lice! Nemoj molim te! Nemoj u lice majčinog ti groba! Evo ljubim ti noge!“

Štefan oseti na golim nogama, na prstima, ljigavi jezik, rascrpanu usnu i toplu tečnost. Udari ga nogom u grudi i Milo se opet opruži na tepihu. Pokri lice rukama.

„Nemoj molim te!“ šištao je neprekidno i dlanovima brisao krv.

Štefan ga udari nogom još jednom. Hteo je da ga ubije, uništi, rasparča.

„Evo ti hiljadu franaka“, šištao je Milo. „Nemam više. Evo ti!“ Milo zavuče ruku u džep i izvuče dve novčanice od po pet stotina franaka. Spusti ih na tepih a onda se izrnu na laktove i kolena i poče da puzi udaljavajući se od Štefana. Kada je dopuzao do

salona ustade i kao puščano tane izlete kroz predsoblje i dalje, u hodnik, na ulicu, srećan što je ostao živ.“

Ovaj događaj koji mi se urezao u sećanje, surov i hladan kao loš, dobro mi je poslužio u slikanju Štefana, junaka „Gorile“.Ni jedno slovo nije izmišljeno. Za maštu, jednostavno nije bilo posla.

Život zaista piše romane ali i kratke, surove epizode.

Na trkama smo prošli kao bosi po trnju. Stevan je brzo izgubio onih hiljadu franaka koje mu je Milo ostavio na tepihu. Delovao je izgubljeno i zabrinuto, kao čovek koji sutra neće imati ni za cigarete. Novih pet stotina uzeo je od devojke koja se zvala Klod. Ona nas je sačekala na ulazu u hipodrom. Žvakala je ogromno parče hleba sa sardinom i lukom kupljeno u jednom od brojnih kioska čije su mušterije bili isključivo Arapi. Kasnije sam saznao da je to bila Klod Has, Stevanova ljubavnica, svedok u aferi sloleća, naravno na strani Delona i Markantonija. Kada je i taj novac izgubio zatražio je da mu pozajmim dve stotine franaka.

- Vратиću ti sutra - rekao je neubedljivo.

Proklinjao sam čas kada sam otišao na sastanak sa ovim čovekom s kojim zaista nema šale. Dao sam mu traženi novac. I taj novac je izgubio. Najzad je otišao da nekome proda dvogled. Vratio se bez dvogleda ali kasno. Poslednja trka je puštena i kladionice su bile već zatvorene. Po svemu sudeći

bio je to onaj isti dvogled koji je kasnije igrao značajnu ulogu u istrazi. Naime, Stevan je dvogled prodao jednom od šefova korzikanske mafije, Fransou Markantoniju, kumu i zaštitniku Alena Delona.

Rastali smo se pred kapljom hipodroma. Brojni prodavci izvikivali su promuklim i neljudskim glasovima novo izdanje „Pari Turfa“ za sutrašnje trke. Padala je kiša.

Stevan i ćutjiva Klod ukrkali su se u specijalni autobus koji je najzagriženije klađače vodio na kasačke trke pod reflektorima u Vensan a ja sam pošao ka autobusu koji je saobraćao do Etoala. Na rastanku Stevan mi je doviknuo:

- Budi u hotelu. Uskoro će te potražiti jedan momak! Šta je to trebalo da znači! Da sedim u hotelu i da čekam da se pojavi neki momak?

Svašta od čoveka sa kojim nema šale.

Pariz je osvanuo sunčan i omamljujući. Na balkonu moje hotelske sobe okupili su su golubovi u nadi da će dobiti bar pola kifle. Doručkovao sam i osluškiavao glasove Pariza. Ništa mi nije polazilo za rukom. Pravi materijal nikako da se nađe na stranicama moje raskupnsane beležnice. Arčim vreme i trošim novac a rezultata nema. Pre neko veče sam pročitao u „Frans soaru“ da je neka naša devojka, Desanka Rakočević, skočila sa petog sprata ali je pala na krov

automobila šlo je samo produžilo njene muke. Umrta je na putu za bolnicu.

Zašto je skočila?

Novinski izveštač kaže: zbog nesrećne ljubavi. Stara, oprobana formula, stara koliko i novine.

Nesrećna Desanka našla je toliko snage da su sunovrati u smrt, u bolnu i tešku smrt. Iza nje je ostao neispisan roman o Parizu.

Taj roman je mogla da napiše i Ljiljana Marković koju je sudbina prvo bacila u smrt a zatim otrgla od smrti. Naslućujem da bi ona mogla da kaže prave stvari o katastrofi jednog beogradskog konvoja devojaka koji je otplovio u zagrljaj Pariza. Gorko sam se pokajao što se nisam uputio pravo cilju, dakle Ljiljani, u bolnicu, već posredno. Sad nemam kud. Moraću da čekam saglasnost Stevana Markovića. Sumnjam da će se složiti.

Sobarica je ušla da raspremi stočić posle doručka i odnese ono malo posuda od porcelana i lažnog srebra. Najurila je golubove a mene prekorela:

- Zašto ste im dali kiflu? Ugovnali su ceo Pariz. De Gol je rekao da ih treba uništiti.

Sledeća dva dana imao sam malo više sreće. Lutao sam od poznanika do poznanika. Prikupio sam neke materijale za feljton koji je trebalo da pišem odmah po dolasku u Beograd. Na Stevana i njegovu saglasnost više nisam računao. Epizoda sa malim lovcem na pedere, konjske trke i sendvič sa

sardinama koji je Klod kupila ispred pompezne kapije hipodroma, pripadali su vremenu prošlom. U stvari susret sa Markovićem želeo sam što pre da zaboravim. Ni u snu nisam mogao da sanjam da će sudbina ovog bezveznog momka, u ružičastoj majici i vindjakni postavljenoj jagnječim krznom, kroz samo mesec dana, uznemiriti i De Gola, predsednika RF koga je sobarica svakog jutra pominjala u vezi sa golubovima!

Pokušao sam da pronađem prijatelje ili poznanike nesrećne Desanke, bilo koga koji je poznavao ali bez uspeha. Sem adrese kuće sa čijeg se sprata bacila na asfalt, ništa drugo. I to je nekad dovoljno. Uskoro ću znati da li će i ovoga puta biti tako.

Pala mi je na pamet i Dara Bokserka, tragikomična, beogradsko-pariska institucija o kojoj današnje generacije ne znaju ništa a možda bi nešto trebalo da znaju o toj, smešno- žalosnoj emigrantskoj krčmarici Janji.

Pričali su mi tada, da u poslednje vreme, gosti Darine kafane, na čelu sa Darom i još nekim nezaobilaznim ravnogorkama, čim malo više popiju, gađaju čašama, flašama i ostalim prigodnim rekvizitima fotografiju Draže Mihajlovića koja je visila na zidu kafane. Ogorčeni što je Draža izgubio rat, razočarani zagrljajem Pariza koji je postajao sve svirepiji, neprijateljskiji i smrtonosniji, uplašeni neizvesnom budućnošću koja ili je čekala u nekoj

hladnoj, steničavoj sobici, u potkrovljima Pariza, eto, potegli su čaše i na gorskog cara. Međutim, Dara Bokserka, kao reporterska tema, bila je često eksploatisana. Kao i ostali pripadnici srpske političke emigracije i Dara je, zatvorena u svoju kafansku jazbinu, ispisivala svoje poslednje stranice. Više nije bila ni atrakcija, ni zastava, ni punačka krčmarica Janja, specijalista za gust i čorbast pasulj, već samo znak propadanja i galopirajuće tuberkuloze.

Tražio sam tih dana još neke slične pariske institucije, poput Dare Bokserke, kao što je bio Mali Bata iz Brgula, takođe žalosno-smešna ličnost. Ova nesreća od čoveka predstavljao se rečima:

- Ja sam Mihajlović, politički emigrant!

Mali Bata Mihajlović iz Brgula, odrpan i večito gladan, neobrijan i u raspadnutim cipelama, sačekivao je naše ljude na željezničkoj stanici Gar de Lion i onako, za svoj suludi račun, agitovao da bace pasoše i upišu se u njegovu ličnu antijugoslovensku organizaciju.

Nikada se nije upisao ni jedan jedini.

Izgled i lice Malog Bate, upalo od gladi, nisu ulivali poverenje u političke ideje koje je propagirao. Nekoliko godina kasnije, prilikom svog sledećeg boravka u Parizu, kada je korszikanska mafija, na čelu sa Fransoa Markantonijem, počistila sa pariske scene, jugoslovensko emigrantsko podzemlje,

političko takođe, saznao sam da je Mali Bata završio u nekom azilu za stara i bespomoćna lica.

Tražio sam ali nisam uspeo da pronađem hrabrog krojača Svetu Dušića, iz sela Umčara koje se nalazi na domaku Beograda. Ovaj hrabri krojač, koji je sreću i novac potražio u Parizu, vodio je na stadionu „Park Prinčeva“ ljuti boj sa povećom grupom razjarenih četnika i ustaša koji su po svaku cenu hteli da mu otmu i pocepaju jugoslovensku zastavu kojom je vitlao. Bilo je to za vreme fudbalskog susreta između reprezentacija Francuske i Jugoslavije još 1965. godine. Spektakl je prenosila i francuska televizija. Krojač Sveta se borio kao lav sve dok mu upomoć nisu pristigli naši radnici i razjurili četnike i ustaše. Sjedinjeni u mržnji emigranti su izvukli deblji kraj. Na žalost, hrabrog krojača nisam našao. Opet se isprečio Pariz i vreme. Pa ipak, sa zakašnjenjem od dvanaest godina, pronašao sam ga u njegovom rodnom selu Umčarima. Napustio je iglu i krojenje. Od novca koji je zaradio u Parizu podigao je savremenu farmu ovaca.

Najzad sam uspeo da pronađem jedini prilično zanimljivu ličnost iz jugoslovenskog političkog podzemlja.

Zvao se Velja Stanimirović a zvali su ga kratko: Velja Đubre.

U kafeu „Pirine“ na Sen Denisu, u jednom mračnom uglu, tamo gde nikome ne smeta, sedeo je starac

prijatnog izgleda. Nadimak mu nikako nije pristajao. Na njegovom namučenom licu smrt je već počela da pise. Ruke su mu podrhtavale, vid popustio glas sasvim oslabio. Video je tek toliko da može da se kreće i - kuca na pisaćoj mašini! Stara, raskvucana mašina, ležala je pored stočića, pokrivena crnom mušemom.

Malo ko je znao njegovo pravo prezime jer je starac svakom klijentu, ako bi ovaj pitao, govorio neko drugo. Zna se pouzdano da je bio lični prijatelj Dragiše Cvetkovića i narodni poslanik u kraljevini Jugoslaviji. Ovaj poznati pariski drveni advokat, specijalista za eniigrante srpske narodnosti, imao je dobru vezu u obližnjem policijskom komesarijatu i uspevao je da za kratko vreme, obezbedi legalan boravak, onima koji su želeli da ostanu u Francuskoj i da se zaposle ali i onima koji nisu imali nameru da rade. Uslov je bio da pismeno izjave da su u Jugoslaviji politički pruganjani i da su bili prinuđeni da potraže utočište u prijateljskoj Francuskoj. Tako su beogradski džabalebaroši, avanturisti i sitni kriminalci preko noći postajali politički emigranti. Naravno, Velja zvani Đubre, naplaćivao je svoje usluge. Cena je bila dobro odmerena jer su i Korzikanci uzimali svoj deo, neko u policiji takođe, vlasnik kafea takođe, uostalom kao i u svakom biznisu koji su jugoslovenski emigranti započinjali u pariskom podzemlju.

Vodili smo beznačajan ruzgovor kojeg se više na sećam. Starac nije mogao da nasluti da sam jugoslovenski novinar. Međutim, odmah sam odustao da pišem o ovom jadnom čoveku. Na njegovom licu već je bila ispisana i kazna i praštanje. Sve je bilo pomireno i izmireno. Svi računi. Popio sam flašu piva a Velja čaj i rastali se u miru. Ostao je u društvu dve ofucane pariske prostitutke, uličarke zvane „sveće“ jer su stojeći satima na trotoaru, nepomično i uspravno, zaista podsećale na sveće. Zamolile su gospodina advokata, koji je govorio francuski deset puta bolje nego one, rođene Francuskinjt, da im napiše naka pisma. Kada sam prišao kelneru da platim začuo sam kvocanje stare mašine.

— Mon chere ami...

Te iste večeri došao sam u hotel ranije nego što sam običavao. Bio sam umoran od silnog lutanja i sa zadovoljstvom sam pomišljao na krevet kad je zazvonio telefon.

— Budite na vezi — rekao je portir.

Odmah zatim začuo sam blag, topao, skoro detinjasti muški glas.

- Savković?

— Da.

— Imam za vas poruku od Stevice Markovića — rekao je na srpskom, sa prepoznatljivim beogradskim akcentom. — Mogu li da vas vidim?

— Odmah?

— Da.

- U redu. Čekam vas. Saba 232.

Kroz nekoliko minutu u moju hotelsku sobu ušao je momčić, dvadesetogodišnjak, veoma lep, skoro ženski lep. Podsetio me je na mušku Brižit Bardo. Pravi mali dendi. Obučen po poslednjoj modi.

Ja sam Uroš Milićević – rekao je ljubazno i pružio mi ruku - Prijatelj Stevice Markovića.

- Drago mi je – rekao sam. - Sedite.

Oprezno, kao da seda na električnu stolicu, mladi Milićević je seo na tapacirani hotelski dvosed. Izvadio je kožnu tabakeru u koju može da stane najviše desetak cigareta. Već tada, čuvao je na skrivenom mestu, svoju sopstvenu smrtnu presudu, jednu teško kompromitujuću fotografiju Alena Dvlona koja je svajača ženskih srca predstavljala u sasvim drugom svetlu.

- Stevica je danas stigao iz Sen Tropea. — rekao je — Bio je kod gazde.

- Delona?

- Da. Sredio je neke poslove. Zamolio vas je da se sutra vidite na istom mestu, u kafeu „Lonšan“, u isto vreme kao i pre neki dan.

- Ništa više?

- Ne. To je sve.

Začutali smo. Napolju je počela da pada kiša sve jače i šumnije.

Čim sam video Uroša Milićevića i s njim progovorio nekoliko reči shvatio sam da je momak u stvari potrčkalo Stevana Markovića, jedan od onih bezveznih, mladih Beograđana koji su u Pariz došli sa velikim željama ali i malim izgledima da nešto krupno ulove. Bezuba ribica koja traži blizinu velike ajkule iz čijih moćnih ralja ispadaju samleveni komadi mesa. Mnogi od tih malih, slatkih, bezopasnih, pomno nalickanih, namirisanih i ispeglanih momaka, koji su naivno poverovali pričama da je Pariz još uvek supermarket, neprevaziđena svetska pijaca na kojoj se dobro utapa lepota i sopstveno meso prednje i stražnje. Žarko su želeli, ne samo da upoznaju i vide Stevana Markovića, koji je već tada bio neka vrsta idola ovih mladih probisveta, već i da budu u njegovom društvu.

Malo kome je to uspelo. Gorila nije hteo da ili udostoji ni pogledom, čak ni šamarom koje je inače bezrazložno i velikodušno delio. Feminiziranom i lepuškastom Urošu Milićeviću, sa izrazito ženskim, mekanim pokretima i vazdušastim kretnjama, poznanstvo sa Stevanom Markovićem uspelo je od prve.

Stevan Marković i Uroš Milićević temeljito su se razlikovali, ne samo po godinama. Stevan je oduvek bio surov, grub, neotesan i onda kada je hteo da bude otesan, nemarno odeven, muški zamešen, nemilosrdan prema ženama, sklon rizicima, ludo

hrabar, nepromišljen, krajnje neorganizovana ličnost, konfuzan, polupismen, pun prostačkih reči i izraza. Uroš nešto kao muška BB, mekan, obučen po poslednjoj modi, neprijatno pedantan, proračunat, plačljiv, kukavica, zekavac kakav se ne rađa često, obrazovan, otmen, kako bi narod rekao seka Persa ali jedna fina seka Persa. Između dva novopečena prijatelja nije bilo zajedničke crte pa ipak, prijateljstvo je začeto na prvi pogled i odmah protkano snažnim konopcima uzajamnog poverenja.

Uroševe motive nije teško razjasniti. Prišao je ponizno i poslušno Stevanu kao što slabiji muškarac pristupa jačem muškarcu: svakako da je i interes bio u pitanju. Ali, šta je nagonilo Stevana, „gvnzdenog jahača“ i usamljenog vuka da prihvati pruženu ruku jednog zaista bezveznog momka koji je mirisao na mleko i bio mekan kao sutlijaš, već je teže razumeti i objasniti. Verovatno da je Stevan hteo da u „štali“ ima i ovako zamešenu zverku. Kako-tako prijateljstvo je sklopljeno. U proleće i leto 1968. godine, sve do nestanka, Stevan Marković, gorila Alena Delona, kandidat za budućeg kralja jugoslovenskog podzemlja u Parizu kretao se u društvu bezveznog ali slatkorečivog, odanog i poslušnog Uroša Milićevića i Klod Has, jedne od onih pariskih devojaka koje nisu pitale za cenu životnog uspeha, to jest za cenu punog stomaka.

Kiša kao da neće nikad da prestane.

— Šta radite u Parizu — upitao sam Milićevića kako bih prekinuo neprijatno ćutanje. U stvari jedva sam čekao da momak ode i da se svalim u krevet. Nije davao utisak mladog čoveka s kojim bi vredelo trošiti reči sem onih najkonvencionalnijih. Njegovo lice je otkrivalo urođeno nepoverenje, ne samo prema meni, njemu nepoznatom čoveku, sa nepoznatim namerama, već prema celom svetu.

- Šta radim u Parizu? — ponovio je Milićević pitanje. — Studiram — odgovorio je slatkim glasom i blagim smeškom oko usana. — Na Alijansi studiram francuski jezik a ove jeseni imam nameru da se upišem na fakultet. Studiraću pravo.

- Kako izlazite na kraj s novcem? Pariz je veoma skup grad. Ili se meni tako čini?

— Najskuplji na svetu. Međutim, snalazim se. Mama radi u jednoj pariskoj banci. Stanujeni s njom i očuhom. Radim honorarno u agenciji “Ameriken ekspres“. I tu padne nešto i tako... Sve u svemu nije loše.

— Hoćete li večeras da vidite Stevana?

- Ne verujem. Zauzet je. Mislim da je zakazao partiju pokera sa nekim ovčicama. Ali videću ga sutra pre podne. Čim se probudi nazove me telefonom. Onda. . . Dakle, sutra ste u „Lonšanu“?

- Da. Svakako.

- Interesuje vas.. . Ljiljana?

- Da. Poznajete li Ljiljanu?

- Ne. Jednom sam bio sa Stevanom da je posetimo. To je sve. - Uroš je napuóio debele, lepo izvajane usne. — Stevan ne voli kad se priča o njegovoj sestri. Ne voli čak ni kad neko pita za nju. Ne dozvoljava da joj drugi pomognu u njenoj nesreći, da je posećuju. Źeli da joj samo on pomogne.

— NeŹan brat?

- Veoma. Čeka da krenu neki poslovi, ovde se to kaže afera ili „udar“ pa da reši sva pitanja u vezi sa Liljanom i njenom daljom sudbinom. Smem li da zapalim?

- Samo izvolite.

Bilo je lako primetiti da mladi Uroš traga u razgovoru za modulacijom rečenice, da se poprilično upinje u Źelji da se što školovanije i otmenije izrazi i tako prikaŹe iznad one mase slićnih momaka iz Beograda. Zapalio je cigaretu i pušio sa uŹivanjem i na naćin jednog dendija.

- Stevanu nije lako. Liljana bi htela natrag u Beograd. I htela bi i ne bi htela. Znate kako je kad je neko godinama nepokretan, privezan za sobu i postelju. Ali, Stevan će biti uskoro u stanju da joj ispuni svaku Źelju, da joj olakša poloŹaj i spase te smrdljive bolnice. Sanja o tome da joj pomogne. Zaista je neŹan brat.

— Inaće, ne bih rekao da je Stevan takav i u obićnom, svakodnevnom Źivotu?

Uroš se nasmejao.

- Nežan!?! Ne. Nije. Ume da bude grub. Ali, to njemu pasuje. Vole ga baš zato što govori ono što misli i čini ono što mu se prohte. Ništa ga ne sputava da nekoga udari ako to poželi.

- To nije znak da će biti preterano srećan?

Klimnuo je glavom:

— Nije. Zbog toga je sa Delonom u zavadi. Delon je čovek koji je mnogo učinio za Jugoslovene, ovde u Parizu, ali žali da mu se stalno laska i podilazi. Ah! Boleso je sujetam voli da mu se svi udvaraju. Kao da je žena.

— Poznajete dobro Delona?

— Malo. Neko vreme sam noćivao kod Stevana u njegovom stanu u aveniji Mesina. Delonovi su do pre nekoliko meseci stanovali sprat više. Bili ste sa Stevanom u aveniji Masina? Čini mi se da mi je Stevan pričao da. . .

— Da. Bio sam.

- Upoznao sam Delona u martu ove godine. Nekoliko puta sam bio s njim u društvu. Iskreno da vam kažem mene nije oduševio. Smeta mi što u svakom vidi prvo neprijatelja. Mnogo bolje poznajem njegovu suprugu Natali. Ali ni ona nije cvećka. Nije, verujte. Jedno govori a drugo misli. Treće radi. Sa takvim ljudima nikad niste načisto.

— Delonovi više ne stanuju u aveniji Mesina?

— Ne. Preselili su se u aveniju Fransoa. Kuća u aveniji Mesina je na prodaju. U stvari to je hotel. Pa

videli ste kako je kuća građena? Stevan baš sad traži kupca. U koliko proda kuću dobiće dobru proviziju.

- Od Delona?

- Pa da.

- Je li to taj „udar“?

- Da — rekao je Uroš glasom koji nije bio siguran. Očigledno se trudio da ne kaže ono što ne bi trebalo da kaže.

- Rekao bih da Delon nije darežljiv kao što je nekad bio, u Beogradu, dok je snimao film „Marko Polo“. Tada je pola „Mažestika“ pilo na njegov račun.

Uroš se prvi put u toku razgovora nasmeja.

— Pogudili ste. Ne znam kakav je Delon bio u Beogradu ali... što više ima, to više zavrće slavinu. Francuzi su škrtice. Računaju na svaki santim. Mnogo se razlikujemo. Kad mi imamo, ima celi svet. Je li tako? Kad oni imaju onda samo oni imaju. Stevan je budala. Ne zna šta je novac. Svakome hoće da pomogne. Skinuće košulju s leđa. Dobar i lud.

- Lepo je biti u društvu slavних i bogatih makar i kad zavrću slavinu?

Uroš odmahnu rukom.

- Ah. Kako kad. Često se ne isplati. Čovek gubi vreme. Dobija kompleks manje vrednosti. Svi su slavni, svi imaju novac, bacaju ga na sve strane, luddiraju se a mi... kao šipke uz bubanj. Vreme prolazi a šta onda? Vratio sam se pre mesec dana iz

Delnove vile u Sen Tropeu, bogovski sam se proveo i kad sam se vratio u Pariz bilo je - daj da pušim! Nisam imao ni za cigarete!

- Tako misli i Stevan?

- Pa... tako. Ne isplati se.

- Nije zadovoljan statusom telohranitelja?

Uroš se namršti. Nije voleo kad njegovog prijatelja nazivaju telohraniteljom.

- Nikad nije bio gorila. Fizički je intervenisao samo nekoliko puta da bi zaštitio Delona. To je sve. Koliko znam Stevan je Delonov prijatelj. Lični prijatelj. Drug. Oni su nečim vezani.

- Uspomenom na zajedničkog prijatelja koga više nema?

- Ne razumem?

- Mislim na Miloša Miloševića.

- Ah da. Možda.

- Rekoste da poznajete Natali Delon bolje nego Alena. Kakva je Natali? Znam samo da je lepa i da liči na Delona, kao sestra na brata?

— Neverovatno liče jedno na drugo. Tako su se i upoznali. Miloš Milošević je odveo Delona da vidi jednu devojku koja liči na njega. Tako su se Alen i Natali upoznali i kasnije venčali. Zaista neverovatno. Natali takođe nije više u dobrim odnosima sa Stevanom. - Zagonetan smešak pojavi se na licu mladog Uroša kao da je hteo da kaže: mnogo toga znam ali... Natali i Delon su pred razvodom. Tako mi

je rekla Natali. Često oseća potrebu da priča o svojim intimnim stvarima pa... Želi da postane filmska glumica. Delon je protiv toga. Nije dozvolio ni Stevanu da se pojavi u filmu koji sad snima ni kao statista. Natali je ambiciozna. Pokušaće bez Delona. Zgodna je i bez morala. To je važno za uspeh.

- Da li vam je nekad pričala o Milošu?

Uroš se uozbilji.

— Ne. Nikad. - odgovorio je muklo. — Kiša je prestala. Vi bi svakako da se odmorite. Koliko je sati? Oh. Uskoro će ponoć. Moram da vas napustim. Lepo smo se ispričali. Laku noć, gospodine.

- Laku noć.

Kad je Uroš Milićević napustio moju hotelsku sobu uzeo sam beležnicu i nešto od ovog razgovora zapisao. Naravno, nisam mogao da pretpostavim da sam u tih nekoliko dana, upoznavši Stevana Markovića i njegovog prvog ađutanta Uroša Milićevića, upoznao dvojicu glavnih aktera buduće afere Delon, ili afere Marković, koja se, evo već dvanaest punih godina, ne skida sa stranica svetske štampe.

Sa Stevanom Markovićem imao sam ukupno dva susreta a sa Urošem Milićevićem mnogo više, već idućeg meseca, oktobra 1968. godine i to u Beogradu, u kome je „krunski svedok“ potražio sigurno utočište. Bio je to jedan sasvim drugi Uroš

nimalo nalik na onog koga sam upoznao u pariskom hotelu „Princeza Karolina“ Ali, o tom potom.

Pariz je sutradan osvanuo obasjan suncem. Bilo je pravo uživanje stajati na balkonu malog hotela i gledati uzavrelu aveniju, prepunu ljudi i automobila, Duručkovao sam zajedno sa golubovima, obukao sr i požurio na sastanak sa Šeikom koji je obećao da će me povezati sa nekim našim devojkama koje su poznavale Desanku Rakočević. Mada sam bio tačno u minut na zakazanom mestu šeik nije došao. Čekao sam ga više od jedan sat, a onda otišao. Nešto pre jedan pošao sam na sastanak sa Stevanom Markovićem. Neki glas mi je govorio da samo gubim dragoceno vreme i da ću opet biti prinuđen da slušam čoveka koji me nije zanimao i koji, još zamalo da nije znao šta govori. Predosećao sam da neće dozvoliti sastanak sa Ljiljanom. Pa ipak, ušao sam u kafe „Lnšan“.

Stevan me je čekao. Sedeo je za malim stolom i premetao u rukama listove neke beležnice.

— Sedi — rekao je. Bio je u onoj istoj ružičastoj majici i vindjakni postavljenoj tankim jagnječim krznom. Na nogama široke, šljampae cipele od grube goveđe kože i naravno farmerke, izlizane do kraja i prozukle. Tako obučen, desetak dana kasnije, otišao je na sastanak sa koga se više nije vratio. Zatvorio je onu kupusaru od beležnice. - Slušaj rekao je gledajući me pravo u oči — o Ljiljani nema pisanja.

Nemoj da insistiraš i ne pitaj zašto. Nije trenutak. Bio sam u bolnici, razgovarao sam s njom...

— Nema problema - odgovorio sam. - Hteo sam zaista da joj pomognem na neki način. To je sve.

- Dobro je što si me pitao. Nr volim kad mi se radi o glavi i iza leđa. Sad je sve tako. Svako ti radi o glavi i iza leđa. A1i, ja sam jak. Imam dobre živce. U ravnopravnoj i fer borbi niko ne može da me pobedi. Razumeš? Šta piješ?

— Martini.

Mahnuo je rukom konobaru da dođe. Kelner je začudo odmah prišao našem stolu. Naručio je za mene martini a za sebe — stek sa krompirom. Iz džepa je izvukao svežanj novčanica od po sto franaka. Runo sa ovčica koje je noćas ošišao.

- Dao si mi na trkama neku lovu. Dve stotine franaka ili više?

- Samo dve stotine.

— Evo, vraćam ti. Jesi li ručao?

- Nisam.

— Onda dva steka — douknuo je kelneru. — Slušaj, čuo sam da pišeš i za film?

- Pomalo.

— I ja pišem. Sada tražim producenta. — Lupio ju rukom po onoj kupusari. - Biće to film kakav još nije viđen. Sve je uzeto iz života. Nema foliranja. Ni šećera. Gorak film ali istina. Ako hoćeš mogu da te uključim u pisanje konačne verzije?

Sutra napuštam Pariz.

— Šteta - rekao je. — Potreban mi je jedan koji će zajedno samnom da radi na dijalozima, čovek koji poznaje život s gornje i donje strane. Ali ništa. Snaći ću se već. Ja sum kao mačka. Uvek se dočekam na noge. Oko mene pacovi. Možda će mi pomoći Žan. Žan Ko. On je zaista prezauzet ali... Jesi li čuo za njega?

— Jesam. Ako je u pitanju pariski novinar i kniževnik Žan Ko? Mislim da je dobitnik Gonkurove nagrade.

— Da. To jo taj. Napisao je o meni pesmu u prozi. „Gvozdeni jahač“. Taj čovek me iskreno voli i ceni jer zna šta vredim, mislim konkretno. Žan je Delonov prijatelj ali je pošten i objektivan. Intelektualac. Imam i druge prijatelje koji mogu da mi pomognu. Čuo si za Silviju Vartan?

— Čuo sam.

- Mirej Dark? Biće tek slavna. S njima sam bio kao leva i desna cipela još dok su bile gole kao pištolji. Mnogo znam. Mnogo sam video. Sve čuda. Imam velike prijatelje. Pre nekoliko nedelja sam večerao sa Pompiduovima. Fini ljudi.

Zalogaj još malo pa da mi zastane u grlu. Hteo sam da se nasmejem. Zaista, ovaj momak voli da preteruje. On i Žorž Pompidu: I madam Pompidu! Pa još na zajedničkoj večeri!?

- S kim si večerao? - upitao sam neoprezno.

Stevan me je neprijateljski pogledao.

- Čuo si - rekao je hladno.
- Čuo sam ali . . . Žorž Popidu . . .?
- Ne veruješ?
- Verujem!

Već, sledećeg meseca oktobra te 1968. godine u seriji reportaža „Emigranti i parisko podzemlje“, koju sam objavio u „Politici“ pišući i o tajanstvenom ubistvu Stevana Markovića izneo sam i podatak o večeri na kojoj su bili prisutni Delon, Natali, Marković i bračni par Pompidu. Nisam znao da ću zbog tog podatka imati posla i sa istražnim sudijom iz Versaja, gospodinom Patarom koji je nekoliko puta, preko nadležnih organu iz Beograda, kao i prilikom svojih kratkotrajnih boravaka u Beogradu molio da se saslušam u vezi su ovom tvrdnjom. Nisam saslušan jer se jednostavno nisam odazvao pozivu. Sa aferom Delon — Marković više više želeo da imam bilo kakve veze. Međutim, ispalo je drugačije... Ali, vratimo se tim septembarskim danima u Parizu i razgovorima koji sam vodio sa Stevanom Markovićem u kafeu „Lonšan“.

Kada sam ubedio Stevana da verujem u njegove pariske veze i večerinke, pogotovu da je večerao sa Pompiduovima (u to poznanstvo, naravno, tada nisam verovao) Stevan je nastavio svoj monolog:

- Vidiš kakvi su ljudi, taj fini svet. Govna. Obična govna a njihovi obožavaoci misle ko zna šta! Za vreme večere sa Pompiduovima Natali se tako

prostački ponašala da sam hteo u zemlju da propadnem. Ne, nisam ja neki fini momak ali kad si sa finim svetom onda važi pravilo: budi i ti fini. Žorž se istina smejao uličarskim izrazima koje je Natali prosipala ali je gospođa Pompidu ostala mrtva hladna. Pod stolom sam nagazio Natali. Nije prestajala jer je te večeri pila preko mere. Mnogo sam razočaran. Ne mogu da sretnem pravog čoveka. Ali polako. Sad sam razumeo kako treba živeti. Sve mi je jasno mada je opasnost velika.

- Koja opasnost?

Stevan odmahnu rukom.

- Idemo – reče.

Ubrzo smo se rastali. Pružio mi je ruku i gledajući me pravo u oči, rekao:

— Biće mnogo materijala za pisanje. Videćeš. Sad ne mogu ništa da ti kažem ali...

Jedva sam čekao da se rastanemo i da odlutam bez briga u veseli i šašavi Pariz, da ne slušam više ovog neorganizovanog i psihički poremećenog čoveka u čijoj je glavi bilo sve izmešano kao u loncu u kome se kuva papazjania.

Da bi se bolje razumelo psihičko stanje u kome se tih dana nalazio Stevan Marković, citiraću u celosti njegovo pismo bratu Aleksandru od 17. septembra 1968. godine, koje, kako sam već napomenuo, govori i o mome susretu i kratkotrajnom poznanstvu sa Stevanom. Evo sadržine pisma čiji se original

nalazi u dosijeu Marković, u Versaju i koji je, mimo zakonskih propisa, još uvek zatvoren za javnost.

Pismo glasi:

„Dragi burazeru, ćaćko mi je pisao da mi objasni izvesne stvari koje se tiču Ljiljaninog odlaska, odnosno njenog premeštaja i ne znam više šta da mislim: njeni odnosi i tako dalje. Posetio me je jedan novinar iz „Politike“ neki Savković, koji mi je rekao da je to bilo neverovatno i da je svakako postojala neka kombinacija i da se mi takođe nalazimo u opasnosti. Kako se ova afera sve više koči ne znam šta treba više preduzeti. Želeo bih da Ljilja bude na nekom sigurnom mestu da ne bih imao briga s te strane ako mi sve nešto eventualno dogodi. Okolnosti i maja situacija su u ovom trenutku takvi da mi se nešto može da dogodi, neko će me udesiti kao Miloša ali tu će, burazeru, biti dosta krvi jer ja ipak nisam mačji kašalj i traba takođe da sve izjavim, da sve sam pokrenem jer je moja čas u pitanju a zatim da čekam ostalo. Ti probisveti ovde svie su to pacovi, svi do jednog a oni koji to nisu ne mogu mi priteći u pomoć. A meni je potrebna pomoć ali ko da mi pomogne i kako? Ja sam čovek starog kova i takav ću umreti. Treba biti kavaljer i ostati kavaljer. U milion borbi nikad nisam bio pretučen i dobro je što me to navodi da razmislim, postavljajući u sebi da će, kada jednom budem pretučen to biti zauvek a zatim, ne znam, ali verujem da to više volim nego male gubitke a još

manje neuspehe. Ljudi su zlobni i pitam se da nisam suviše čist ili da su me jednostavno okaljali i da se onaj moj deo koji je ostao čist još bori svojim poslednjim snagama. I ne vidim kuda idu stvari, ka dobru ili ka zlu. Dakle, borim se jednostavno, ili bolje rečeno instiktivno s oružjima koje posedujem ali njihov broj se smanjuje i to mi ne ide u glavu ma koliko to bila istina. Igraju se samnom ali kada nastave da budu ono što su, to jest prljavi ali kada se ražestim onda plaše me se. Sve me to nagriza i vremenom iscrpljuje. Koliko ću vremena moći sve to da podnosim videću. U svakom slučaju svoje poslove sam ću završiti i neka bude šta bude, videću. Ako sve bude kako treba reći ću li šta mislim već izvesno vreme a što se tebe tiče ako te interesuje jedan posao i ako možeš i ako poznaješ jednog moćnog novinara, ako je moguće Amerikanca ili Španca, da bi učinio nešto uz savete jednog književnog savetnika, i tako dalje, bio bih ti veoma zahvalan i u tom poslu bismo išli pola-pola. Inače, videću sve, sve sam samcit, ne govoreći ništa, samo ako je taj čovek siguran i od poverenja i dovoljno snažan, i tako dalje. Pisaću ti opširnije o tome. Voli vas, Steva.“

O čemu govori ovo pismo? Ima li u njemu onih Strahotnih nagoveštaja smrti kojima kipte oba sledeća pisma, prvo pisano 20. septembra (dva dana pre nego je Marković otišao na kobni sastnak) i

drugo sa poštanskim datumom od 25. septembra 1968, dakle u vreme kada je Marković već bio mrtav?

Siguran sam da se u sva tri pisma, (o sledeća dva će još biti reči) koja se čuvaju u dosijeu Marković, nalazi kondenzovana istina. Rolan Dima, pariski advokat, koga je angažovao brat Stevana Markovića, kada je pročitao prevode ovih pisama rekao je:

„Istina je na dlanu!“

I u ovom prvom pismu, takođe, neke stvari su „na dlanu“.

„Neko će me udesiti kao Miloša!“ piše Marković.

Zašto kao Miloša?

Kada se zna, tada se takođe znalo da je Miloš Milošević, najbolji Stevanov drug iz beogradskih dana, ubijen u Holivudu, u vili komičara Miki Runija, u noći 30. decembra, 1966. godine, uz čitavu zbrku nerazjašnjenih okolnosti, u stilu: pojeo vuk magarca i uz krajnje sumnjivu policisku istragu, onda je slutnja Stevana Markovića više nego realna. O pravim razlozima ubistva Miloša Miloševića još je rano da govorim ali otkud tako duboko usađeno uverenje (ne samo sluinja!) da će biti „udešen kao Miloš“!?

Pri kraju citiranog pisma Stevan predlaže bratu da angažuje nekog američkog ili španskog novinara koji bi n e š t o da učini, uz „književnog savetnika“.

Šta bi američki novinar (i to moćan!) trebalo da učini uz savete jednog književnika?

Da li je već tada Stevan Marković napisao knjigu, roman, ili scenario o ubistvu Miloša Miloševića, čoveka koji mu je itekako ležao na srcu?

Sasvim je izvesno da je jedan takav rukopis postojao, da ga je lično napisao Stevan Marković na osnovu svega onoga što je video i saznao u najbližoj okolini Delona, zatim od sestre i majke ubijenog Miloša. Shvativši da nije kadar da sam dokrajči ovaj zamašan i stručan posao (pisanje knjige ili scenarija) Stevan je tražio pomoć. Neko vreme je verovao da sam i ja jedan od takvih koji bi mogao da mu pomogne ali da nisam tako moćan kao neki američki novinar. Međutim, oni kojima nije išlo u račun da jedno takvo pisanje ugleda svetlo dana i dopadne u ruke mnogo veštijih i opasnijih (američkih novinara?) pobrinuli su se za rukopis ali i za pisca.

Nekoliko godina kasnije Uroš Milićević mi je rekao da je taj rukopis, koji je po Uroševim rečima obrađivao seksualni život bračnog para Delon ali sa one najskandaloznije strane, naravno garniran i ubistvom Miloša Miloševića, imao u rukama i Delon! Markovićev odlazak u Sen Trope, u vreme mog boravka u Parizu i sastanak sa Mišom Slovencem (Alen nije hteo da primi Stevana), bio je u vezi sa tim rukopisom. Naime, opet prema rečima Milićevića, Stevan je hteo čist račun. Ili će da progovori i ispriča sve što je video i sve što je znao, ili će Delon izvršiti svoje moralne (novčane) obaveze prema Stevanu.

Da je Delon znatiželjan za sve ono što se tiče priča o njegovom privatnom životu i za detalje afera koje ga neprestano prate, mogao sam i ja da se uverim. Naime, prošle godine imao sam sastanak sa jednim našim Beograđaninom N. R. koji je studirao u Parizu. Taj mladi čovčak i dalje živi u Parizu i nije rad da njegovo ima hude obelodanjeno. On je, za račun Alena Delona, preveo moj roman „Gorilu“. Prevod je naručio Delonov impresario Žorž Bom koji je poznavao ovog našeg studenta. Bogato je platio ali pod uslovom: samo u jednom primerku! Prevodilac je, međutim, kad je završio prevod, fotokopirao svih 250 stranica i doneo mi ih kao – poklon. Taj primerak prevedenog romana još uvek čuvam. Tom prilikom ovaj mladi čovek saopštio mi je još neke veoma zanimljive, naravno, neproverene podatke. Žorž Bom mu je rekao da je Delon jedno vreme bio zaokupljen idejom da snimi film prema romanu „Gorila“ i da naravno, igra ulogu Alen Diprea, superstara, dakle samog sebe. Ove informacije nisam primio kao „zdravo za gotov“ ali sam se kasnije uverio da Delonova ideja, da snima flim prema mome romanu, nije bila nimalo šašava.

Da je snimio film Delon bi jednim udarcem ubio ne dve već više desetina muva. Kao najvažnije prikazao bi se kao čovek koji šlo se tiče afere Marković, ima čiste ruke. Pod dva, čvrsto verujem da bi taj film, sa Delonom u glavnoj ulozi, dakle film o Delonu i aferi

Marković, bio film decenije nešto kao nekad američki „Kum“. Ovo ne mislim zato što verujem da je „Gorila“ neko mnogo vredno i izuzetno delo već zato što bi Delon igrao Delona.

Saznao sam takođe da je Dolona naročito privlačila scena u mrtvačnici Los Anđelosa kada Alen Dipre (Delon) dolazi da poslednji put vidi Miloša Nestorovića, (Miloševića) ovoga puta na stolu, golog i mrtvog.

Evo te scene kako sam je opisao u romanu:

Deset minuta kasnije Alen je ušao u najgrozomorniju prostoriju u kojoj je ikada boravio. Zidovi hale bili su goli, sivi, od betona. Sa stolova na kojima su ležali leševi, stari i mladi, kanalima je oticala žućkasta, vodnjikava tečnost. Snažne lampe nadvisivale su stolove i leševe. Sve je to bilo sivo, žućkasto i pakleno.

Miša je ležao na jednom od tih stolova. Nag, sa zašivenim i upalim trbuhom. Na pomoćnom stalku veliki špric pun crne krvi. U plastičnoj kofi, ispod glave, plivala je već ispumpana krv, još crnja, usirena. Radnik koji je pratio Alenov pogled objasnio mu je da leševima prvo izvade utrobu, a onda ispumpaju krv, jer se krv najpre počne da raspada.

Alen je stajao pred stolom. Miša nije ličio na sebe, na onog živog Mišu. Apolon se pretvorio u kožu, žutu i neprijatnu. Od lica je ostao samo nos mnogo veći nego što je bio. Alen je stajao bez pokreta i reči. Sad

zna ko je bio jači. Slabiji leži na stolu. U žutoj koži. Bez krvi. Bez očiju. Sa upalim kapcima.

Radnik dohvati malu posudu sa stalka i iz nje izvadi dve bezbojne staklene kugle. Veštim pokretom prstiju podiže očne kapke i staklene kugle uglavi u rupe. Kao da je hteo da kaže: eto, sad je lepši.

— Gde je njegovo odelo? — upita Alen.

— Gospodin bi želeo nešto za uspomenu? — upita onaj drugi radnik ljubazno.

Alenu je bilo svejedno. Neka lešinar donese šta bilo. Posle desetak minuta radnik se vratio vukući plastični džak sa krvavom odećom Miše Nestorovića. Otvorio je džak. Alen je dohvatio rub košulje i povukao je iz smotuljka. Onda je izvadio novčanicu od sto dolara i pružio je riđom.

— Ja ću ga obući, gospodine - rekao je riđi i lako se naklonio. — Ne brinite, dobiće sve novo i prvoklasno.

Taj riđi, saznao je Alen kasnije, ostavio je na lešu famoznu čarapu kojom je gospođa Nestorović vitlala po Parizu i Los Anđelesu. Bio je Jugasloven. Umeo je da čita zagonetna slova ćirilice.

Kada je izišao iz zavoda kiša je još uvek lila. Ispred kapije dočekao ga je taksista. Ušao je u taksu potpuno mokr. Vozio se celo vreme zatvorenih očiju. Iz kose mu se slivala voda i klizala niz leđa.

— Voleli ste ga mnogo? - upita taksista.

— Da - odgovori Alen. - Ona ga je mnogo volela.

Često su me pitali da li je ova scena u mrtvačnici izmišljena, to jest da li je plod mašte ili ima neke veze sa činjenicama?

Odmah moram da kažem da se roman „Gorila“ zasniva na činjenicama, da čitava zgrada romana leži na istinitim temeljima. Čak su i mnogi detalji uzeti iz života, onako kako ih je sam život oblikovao. Alen Delon je zaista čuvao košulju u kojoj je Miloš Milošević ubijen. Bila je to n j e g o v a, Delonova košulja, koju je nekada poklonio sa ostalim košuljama, svom prvom gorili Milošu Miloševiću i koja je nosila inicijale A. D. Delon je platio da se leš Miloša Miloševića „uredi“ i transportuje Pan-Am-ovim avionom za Beograd. Natali Delon, u svojim malim kućnim ispovestima Urošu Milićeviću, često se žalila na Alena. Bio je ljubomoran na čoveka koji više nije bio među živima. I Natali je sumnjala da je u ubistvo Miloša Miloševića bio umešan i Alen. Dakle, zbir poznatih činjenica ispisao je kratko poglavlje u mrtvačnici Los Anđelosa.

2.

Posle rastanka sa Stevanom Markovićem proveo sam još dva dana u Parizu a zatim, svojim »Fiatom 1300« krenuo na jug, put Sen Tropea. Nisam pošao kao turista ili hodočasnik, da razgledam ovaj novi Vavilon na obali Sredozemlja koji je tek počeo da raste, iz mora i kamena, već da potražim neke naše beogradske momke koji su se sa uspehom igrali plejboja, makroa, žigoloa, dakle muških prostitutki. Ime plej-boja, mada su po pedigreu bili šverceri, mahom iz osiromašenih beogradskih i sarajevskih građanskih porodica, davalo im je u ponašanju izvesnu oholost koju su napadno manifestovali. U svojim malim, prostituisanim mozgovima, gajili su neko uobraženje, neku nepostojeću ličnu vrednost, verovali su da su se popeli na jednu od najviših društvenih lestvica, da su svetske marke, da su svi od reda Rubiroze, da su u životu uspeali itd. Imati sopstvena (ili iznajmljena) sportska kola, dobru garderobu, maljave grudi a preko njih zlatan lanac sa krstom, pre- planulu kožu i odsustvo svake seksualne gadljivosti i probirljivosti, značilo je za ove lepuškaste i dobro građene momke, krajnji cilj. Voćnjak u kome treba samo brati.

Septembar je njihov mesec. Kada prođe ona letnja turistička oluja, kad ispari ona vojska, regrutovana iz redova sitne buržoazije, koja je zaposedala svaki

pedalj plaže Pampluni, svaki pedalj pristaništa, svaku slobodnu stopu i stolicu, Sen Trope je postajao mala seksi-pijaca na kojoj sredovečne dame mogu za male ili velike pare da kupe „svog Jugoslovena“, „svog Grka“ ili „svog Italijana“.

Znao sam i imena nekih naših Rubiroza kao što je bio tada slavni i već bogati pariski žigolo Ilija (prezime je čak i on zaboravio), Žak Pašić, Osmanagić, Pjer Jovanović i drugi mali i veliki, jadni i manje jadni.

Sen Trope me je očarao. Kada sam stigao dan je bio divan, sunčan, raspevan, medijeteranski. Život je nudio sve divote kojima je raspolagao. Očigledno da je te daleke 1968. godine, septembra mesca, Sen Trope imao još uvek onaj isti šarm ili bar deo tog šarma, koji je ribarsko seoce pretvarao u pravi, mali zemaljski raj, puten, zaslađen, hladovit i osunčan.

Naivno vreme Saše Distela, Anri Salvadora, Fransoaz Sagan, Brižite Bardo i Rože Vadima, koji su roditelji novog Sen Tropea, kao da je bio na izmaku. B.B. se povukla u svoju vilu Mandrag, dobro zaštićenu vučjacima i nepremostivim zidom. Saša Distel se više nije kuglao na trgu Lis, Fransoaz Sagan je istraživala uz velike novčane gubitke, tajne ruleta, Vadim je sa Džejn Fondom čamio na Malibuu, na obali Tihog okeana... Umesto njih u Sen Tropeu pojavili su se novi još moćniji, među njima Žorž Pompidu, Ginter Saks, bivši kobasičar Alen Delon,

tada već gospodar velikih ekrana i mnogi drugi, čak i šef korzikanskog pariskog podzemlja, veliki Gospodar Mraka, Fransoa Markantoni.

Sen Trope je ulazio u svoju drugu fazu u kojoj je bilo u modi Mornarsko groblje, jedna polu-bezazlena seksi-igra, grupni seks među nadgrobnim spomenicima i kamenim pločama grobova, pod čempresima, na debeloj mediteranskoj mesečini. Naime, brojni ljubavni parovi odlazili su u gluvo doba noći da učestvuju u kolektivnoj seks-partiji, na Mornarsko groblje koje je opet, uspaljenim ženskim dupištima dobrodušno nudilo tople i glatke kamene ploče, pesmu cvrčaka i diskreciju davno umrlih.

San Trope se u stvari nalazi na rtu koji zalazi u more, kao naš Sveti Stefan samo što je Sen Trope, mnogo prostraniji. Proteže se na preko hiljadu hektara. Ulice su tesne, krivudave, penju se i spuštaju, kao u našem Rovinju. Očarava mali trg Lis okružen platanima. Luka je velika, prostrana, načičkana krčmama, restoranima i kafanicama koje imaju svoje terase. perde i vidikovce. U luci su ukotvljeni brojni čamci, mali i veliki, pokoja jahta, ribarski brodići . . . U to vreme bogati su uveliko počeli da u okolini seoceta grade vile i viletine, vrtove iz 1001 noći i obezbeđivali sa visokim, moćnim zidovima. Bar „Kraljevski podrumi“ u Biblosu, još nije bio ono što je danas ako je uopšte postojao. Tada jo bilo teško pomisliti da će u ovo seoce navratiti

saudijski princ Fejsal, Onazis i Žaklina, švedski princ Rejtil, ćerka Roberta Kenedija, snobovi i ultrabogataši iz celog sveta, pravi Rotšildi, kanovi, keidi, filmske zvezde, američki industrijalci, švedske fuksice, hoštapleri, žigoloi, dolarski milioneri i multimilioneri.

U to vreme, u vreme mog trodnevnog boravka u Sen Tropeu, glavna arterija ovog mediteranskog mondenskog organizma bila je promenada na pristaništu, između Eskala i danas već čuvene kafane Senkije. Pod suncobranima, u debeloj hladovini, sa pogledom na more i bela jedra, pored ostalih sedeli su lovci na žene, ili bolje rečeno oni koji su čekali da budu ulovljeni od žena koje više nisu imale mnogo ženskog šarma i privlačnosti ali su zato imale dovoljno novca da sve to nadoknade. Senkije, ta velika lučka kafana sa terasom, bila je središte Sen Tropea i mita koji je počeo da buja kao kancerozno tkivo. Tada se već govorilo o nestašnom mladoženji Ginteru Saksu koji je svoje zvanice, iz reda homoseksualaca, mazao majonezom i puštao da trče po vrlu. Ostalima je bio zadatak da ih gone i, ako su gladni, da ih ližu. Ali, to je bio tek početak, dosta skroman, u odnosu na ono što će tek zadesiti ovo, do juče, nevino ribarsko seoce.

U Sen Tropeu tražio sam Mišu Slovenca, u stvari Miloša Miloševića. Zvao se isto kao i onaj Miloš Milošević, ubijen 1966. godine u vili Miki Runija.

Jedan s drugim, inače, nisu imali veze, čak mislim da se nisu ni poznavali? Ovaj Miša, zvani Slovenac, bio je Beograđanin i sa Slovenijom takođe nije imao nikakve veze. Dok je živio u Beogradu važio je za najtalentovanijeg pozajmljivača automobila. Pored pozajmljivanja automobila bavio se i ostalim vrstama „pozajmljivanja“. Međutim, Beograd nije mogao da odgovori njegovim apetitima i životnim planovima. U Parizu se specijalizovao za krađe umetničkih slika. Kažu da je, što se tiče likovne umetnosti, njegovo znanje nadmašivalo znanje mnogih istoričara umetnosti. Njegova uloga u aferi Marković je očigledna i po svemu sudeći značajna ali ostala je obavijena neprozirnim velom tajne.

Stanovao je u jednoj manjoj vili, odmah do vile „La Kapila“ Alena Delona u kojoj je tog septembra boravio i superstar. U okolini je snimao film „Bazen“. Ilija Rubiroza rekao mi je da ne pokušavam da pronađem Mišu Slovenca, jer neće pristati na razgovor; veoma je nepoverljiv i ovih dana se ne razdvaja od Delona. Postao je neka vrsta ličnog savetnika Delona za njegove jugoslovenske probleme i glavobolje. Preko njega, to jest Miše Slovenca, Delon nastoji da prekine svaki odnos sa Stevicom Markovićem. Međutim, odnos između Delona i Markovića tada me nije uopšte interesovao. Zar je bilo ko mogao da predvidi kakva je afera u nastajanju?

Sa Ilijom i nekim njegovim drugarima proveo sam celo po podne na terasi kafane Senkije. Razgovarali smo o svemu i svačemu, najviše o — Beogradu! Čudno je to da ovi momci, koji celo leto provode u mitskom Sen Tropeu među golotinjom koja se meri na stotine tona, ne zaboravljaju — Adu Ciganliju!?

Ilija Rubiroza, kao i svi žigoloi, pije samo limunadu. Kad drugi poručuju onda original, od ceđenog limuna (presse), kad sam plaća onda citronadu koja je mnogo jevtinija. Pričao mi je o Stevičnim ludorijama (Jugosloveni su Stevana Markovića nazivali Stevica) o njegovim ludim sentropeskim noćima i danima, dok je još bio u dobrim odnosima sa Delonom.

- Bik mu nije ravan – rekao je Ilija. - Prošlog leta je pred masom šetača iščupao lanac iz jednog velikog čamca! Slušaj pa to je bilo nešto neviđeno!

Žigoli, bez obzira na nacionalnost, imaju jednu zajedničku crtu. Veoma su štedljivi, gledaju na svaku paru i u tome su slični prostitutkama. Ilija se hvalio da ima više novca u Švajcarskoj od čuvenog plej-boja Osmanagića i Žaka Jovanovića. Zatim ne vole opasnost, rizik, od tuče i javnih skandala beže kao đavoli od krsta, spremni su da se posluže i ucenom, ukoliko je bezopasna, ne bi li još nešto novca stavili na svoje bankovne račune. Stevan Marković, koga su dobro poznavali pre svega zato što je bio Jugosloven i Beograđanin, nije bio ni nalik na njih pa je već na osnovu toga izazivao njihovo divljenje.

Umeo je da izaziva tuče, da pobeđuje i da nemilice baca novac. Prema ženama, uostalom kao i prema svim ostalim, bio je svirep. Pre podne su mu džepovi bili puni novčanica, pred ponoć nije imao ni za čašicu pića. Ovoga leta nije navraćao u Sen Trope. Onima koji su kao svrake čučali na terasi kafane Senkije, Stevan je na neki način nedostajao. Naime, osećali su se manje sigurni jer Stevan nije bio u blizini.

Toliko o Stevanu.

Inače, Ilija Rubiroza je pun priče o zanatu od koga živi. Govorio je otvoreno, što bi narod rekao bez stida i srama. Ponašao se kao čovek koji je otkrio zlatnu žicu i koji sad časno kopa u sopstvenom rudniku. Ali, nije uvek išlo glatko, „kao po loju“. Svaki zanat, pa i zanat žigoloa treba prvo ispeći. Grupa mladih Beograđana koja je pedesetih godina napustila Beograd, uvek ilegalno prebacujući se preko granice kako je ko znao i umeo, uglavnom preko Trsta, preživljavali su u početku teške časove. Trebalo se snaći, preživeti, u nemilosrdnoj dobrodošlici metropole, u zagrljaju Pariza, uz desetak kocki šećera dnevno.

- Prve godine su bile teške i preteške – pričao je Ilija. - Tada su mnogi naši pošli putem krađe, ne zato što su bili lopovi, već da prežive. To su bile godine kada smo svi odreda lutali kao guske u magli i zavideli Milošu Markoviću koji je uz Delona živeo kao bubreg u loju. Ali, bio je jedan Milošević... Najvažnije

je bilo obezbediti statuspolitičkog emigranta – postati „refižije“. Taj status je bio vezan sa pravom boravka u Francuskoj. Trebalo je izmisliti priču kako su te u domovini progonili zbog političkog mišljenja, da su te hapsili i sve takve cake. Međutim još važnije je bilo pronaći lovnu jer je sve to, sve te priče, trebalo podmazati. Francuzi su potkupljivi. Sve ima svoju cenu. Ništa nismo dobijali džabe. Sve preko veze i za lovnu. Vreme kada je bilo dovoljno da pred pariskim policajcima zaplačeš, jer si tobož jedva spasao glavu, i eto, pobegao u slobodnu Francusku koja voli Srbiju kao što i Srbija voli Francusku, bilo je već davno prošlo. Pariske žace nisu naivne. Brzo su shvatili ko smo i šta smo, zašto smo došli u Pariz. Burazeru, ove godine je osam ljudi osuđeno na smrt giljotinom. Od njih samo jedan Francuz, dva Alžirca i četvorica Jugoslovena!! Pa sad vidi... Teško je bilo i za prenoćište. Danju je bilo lako sedeti po kafeima ali kad padne noć!... Menjali smo hotele, bežali, nekad čak i plaćali. Naravno, bili su to najgori hoteli koji se mogu zamisliti, prave pravcate rupe, pune pacova i stenica, rasklimatanih ležaja i prijavih podova. Nešto između jazbine i skloništa za beskućnike. Ali, imati bilo kakav krov nad glavom, u tom strašnom početku, ukopavanju u pariski asfalt, značilo je mnogo. Onda su došle žene, one pedesetih godina. Bakutaneri. Šta ćeš, kuda ćeš, sve je bolje od rada u fabrici, kraj pokretne trake, u „Renou“ na primer. Istovremeno bio

je to i najlakše zarađeni hleb. Bio sam srećan kada me neka od tih pariskih babuskara pusti u kupatilo da se ljudski okupam, u krevet da se ispavam. Posle dobijem još i cigarete, sendvič... Od imućnijih i neki poklon, na primer upaljač. Ili pedestak franaka. Onda smo se opametili. Male ucene, nasilne pozajmice, sitne prevare, novac unapred... Međutim pravi žigolo je na svom terenu tek kad se umuva u visoko društvo, među bogat svet, dakle među bogate žene. Godinama već radim samo sa bogatima. Sve ostale me ne interesuju. Čak ni Brižit Bardo koju često viđam. Koliko ću dugo još tako? Ne dugo. Kad budem zadovoljan svojim bankovnim računom, reći ću sam sebi: dosta Ilija!

— I vratićeš se?

— Ne. Kući se vraćaju radnici, gastarbajteri. Mi se ne vraćamo. Zašto? Ne znam. Zaista me Beograd više ne privlači mada se rado sećam grada u kome sam se rodio, u kome sam odrastao. Nešto se u meni promenilo...

U svojoj novinarskoj karijeri, kao reporter, dolazio sam u dodir sa različitim svetom, često i sa ubicama koji nisu imali ni malo milosti za svoje žrtve ali nikada nisam osetio odvratnost prema ljudima kao što je bio slučaj te jeseni, u Sen Tropeu. Ilija Rubiroza je bio ljigav do te mere da je podsećao na jevtin, raskvašen sapun tek izvađen iz mlake vode. Nikada, zaista, čovek ne može da oseti takav prezir prema prostitutki

koja, formalno, čini isto što čini i žigolo. Ili je to stav muškarca prema muškarcu? Jer, za posao prostitutke uvek se nađe neko opravdanje, makar i površno, uvek smo skloni da na neki način opravdamo njen tužni ali katkad i veseli zanat, baš kao što je to činio veliki pisac i pesnik Pariza Luj Aragon u svom šarmantnom romanu „Seljak u Parizua“, međutim, kad je u pitanju žigolo, prosto rečeno muška kurva, onda ne samo da ne nalazimo reči opravdanja već zanat, kojim se bave i koji nisu izabrali iz nužde, izaziva u nama duboko gnušanje. Istina, još uvek ne znam šta o takvim muškarcima misle žene, pogotovo one koje kupuju njihove ljubavne usluge. Verujem da ne padaju na kolena pred ovim zanatom i njegovim majstorima i velemajstorima.

Te godine bilo je u modi imati „svog Jugoslovena“ ili „svog Grka“. Čini se da je sa tom praksom j a v n o počela slavna francuska šansonjerka Edit Pijaf, prava pariska vrabica, sa svojim Grkom, jednim mladim i prevashodno glupim Apolonom iz Kavale. Edit Pijaf, mala, stara, osušena, ružna žena, preterano krupnih očiju, sitnih kostiju i snažnog, raspuklog glasa. Ona i njen Grk poslužili su mnogim prezrelim i rasušenim damama za primer kako ne treba stati sa uživanjem života, bez obzira na cenu. Njih dvoje je trebalo videti pa makar na fotografiji, videti moć novca nad ljudima pa i seksom. Novac,

kao đlačkom gumom, briše sve razlike, fizičke, umne i društvene, uništava i razjeda sve, kao sumporna kiselina metal i tkaninu, čak i elementarna ljudska osećanja kao što je stid.

Ako je i Francuska, to jest Pariz, postojbina žigoloe a Pariz još i grad u kome je rođena i krštena jedna nova profesija onda se u SAD zadnjih nekoliko decenija mnogo učinilo da se profesija industrijalizuje i osavremeni. Poput brojnih agencija koje klijentima šalju kol-gerle i rukovode mrežom javnih kuća i organizovanom prostitucijom, u SAD su osnovane mnoge slične, polulegalne agencije koje pod maskom turističkih agencija itd., distribuiraju mlade žigoloe kao turističke vodiče, družbenike pa čak i bebi-sitere. Roman „Američki žigolo“ holivudskog scenarista Timoti Harisa, kasnije pretočen u istoimeni film u kome je glavnu ulogu igrao Travolta lično, dokaz je koliko se u SAD omasovala profesija muških prostitutki. Ono što je u najvećoj meri važno za YU-žigolee, na liniji Pariz - Nica - Sen Trope, važi i za USA-žigoloe. Nadam se da jedan pasus iz Harisovog romana neće biti na odmet za razumevanje žigoloe bez obzira na narodnost i podneblje pod kojim rade. Evo tih desetak rečenica:

„U poslednje vreme, svaki put posle posla, bio sam sve potišteniji. Pio sam ali sam se osećao dosadno trezan. Mogao sam da pođem u bar ali sam znao da

ni to ne bi pomoglo mome raspoloženju. Mogao sam da pođem kući i da se uspavam pilulama ali... Šta se to događalo samnom? Mogao sam otići bilo gde, raditi što mi je volja. Godine teškog rada su se isplatile: bio sam na vrhuncu svoje profesije, prihvatili su me svuda u Los Anđelesu. Postao sam delić onog bogatog, obrazovanog sloja kome sam kao dete i hteo da pripadam. Niko od mojih novih poznanika nije mogao ni da nasluti koliko su mi roditelji bili siromašni i nepismeni, niko nikad neće saznati o mom bednom detinjstvu, o godinama provedenim u sirotišiima, niti o tome da nisam redovno išao u školu. Bio sam samouk i dobro sam se školovao, primivši u potpunosti način vladanja bogatih i dobro izvežbavši mozak. Da, pomislio sam, ali nikad to tako nisi zamišljao. Uvek si želeo da radiš nešto drugo, ovo je samo priprema, odskočna daska za nešto drugo. Ali šta d r u g o. Šta?“

Ovo je dilema koja katkad istina u najmanjoj meri, muči sve žigoloe sveta. Sarkazam u odnosu na svet i ljude, koji cveta u nedrima ove profesije, poguban je i nedefinisan otrov. Rane su neizlečive i ne mogu da zarastu ma koliko ih lečio lekar po imenu vreme. Uvek ostaje pitanje, kakav je to čovek koji - tako je žigola opisao Igor Mandić — „svoje usluge naplaćuje kao da je vodoinstalater?“

U romanima je sve moguće, u životu nije baš tako. Timoti Haris moralnu prijavštinu svog glavnog junaka

leči romantikom čiste ljubavi koja, na kraju, na čisto američki način, pobeđuje i pere sve. Sve postaje snežno belo. Mit otkupljenja pobeđuje ali na papiru. Žigolo Đulijan (ah, Travolta!) izići će iz krevetskog pakla neokaljan, zaliven suzama žene koja ga iskreno i čisto voli pa će i sam postati romantičan, čist i iskren. To su naravno, priče, to je Holivud. Ilija Rubiroza, Žak Jovanović i mnogi drugi koje sam upoznao u Parizu i o kojima sam pisao u jednoj reportaži, u jednom od prvih brojeva „Duge“ u novoj seriji, ostali su u kuljuzi koju su sami iskopali i koja ih je svojom neshvatljivom i neodgonetnutom dubinom povukla do samog dna. Nije bilo romantične i iskrene ljubavi koja bi ih iscelila, poput one iz „Američkog žigoloa“, nije bilo ni one Krležine „kolonjske vode“ kojom se sve to ,može sprati.“

Uvek sam sebi postavljao pitanje kako uopšte ljudi, bez obzira na mladost i lepotu ali i nedostatak elementarnog obrazovanja (o kulturi i da ne govorimo) uspevaju da se dokopaju takozvanog visokog društva, da se umuvaju među veoma kulturne pojedince, umetnike, talentovane pisce, glumce, pevače, političare?

Otkuda i kako dolazi do te sprege?

Pokušao sam da odgovorim na to pitanje u romanu „Gorila“ u kome se često pojavljuju žigoloi, uglavnom oni koji su u Pariz doleteli iz naših krajeva: „*Nisu*

posedovali ni delic one fine, pihtijaste mase koja se u građanskom društvu naziva moral i koja je čovekovom organizmu ipak potrebna, istina ne kao koštana srž ili bešika. Sve vrline ovoga sveta bile su im strane i bili su zadovoljni što je tako. Nikad nisu radili koristan posao. Saznanja o životu i ljudima sticali su u pariskoj džungli prema kojoj je Vavilon bio mali romantični lug u kome su pevali slavuji. Sada su dospeli u sam vrh pariskog društva. I plivali su u tom društvu kao prave ribe u pravoj vodi.

Vasil je znao zašto se to tako dogodilo.

Bili su jednaki. Oni gore i oni dole. Milioneri i secikese. Sve iste Hirošime. Pod konac. U milimetar. Sa istim tovarom pepela u želucima. I sa istim smislom za ljubavnu mehaniku. Slučajnost u ovoj simbiozi nije igrala nikakvu ulogu. Bila je isključena. Sve što se događalo nosilo je pečat uslovljenosti i vremena. Dva sveta, u stvari dva ista sveta, tesno povezana nevidljivim čeličnim palamarima. Zar je to bio seks koji ih je zbližavao? Ne, mislio je Vasil, seks je bio kao neka kapija kroz koju su morali da prođu. Po sredi je bilo nešto drugo, mnogo jače nego seksualno mahnitanje, tako kratko i vremenski ograničeno. Bila je to svojevrsna pripadnost duhom i kožom, nepostojanje razlike, nedostatak one fine pihtijaste mase, postupna otupljenost za sve obične radosti i tuge svakodnevnice, neranjivost, nešto što u mrtvačnici nagoni leševe da budu zajedno.“

Beograđenin Ilija N., zvani Rubiroza, večiti stražar pečalbarskog tipa, na terasama Eskala i Senkijea, česti zimski gost kafe-restorana „Vinston Čerčil“, nedaleko od Etoala, poznatog po bogatim, diskretnim i prezrelim gošćama željnih ljubavi, poslužio mi je u mnogome da naslikam Vasila Negreskua jednog od antijunaka „Gorile“ i „Gorile 2“. Kada sam, pre nekoliko godina, na Sen Žermenu, u kafani „Dva maga“ susreo Iliju, znatno starijeg i znatno umornijeg, rekao mi je:

- Znam, poslužio sam ti kao model. Priznaj nisam bio loš?

Nije mi bilo prijatno.

— Ne ljutiš se? - upitao sam ga.

Odmahnuo je rukom.

— Zašto? Ušao sam u roman!

Bio je zaista zadovoljan i, činilo se, blistao je od nekog unutrašnjeg zadovoljstva. Tada sam se još jednom uverio da žigolo, onaj pravi, profesionalac, kako je Ilija sebe sa ponosom nazivao, zaista nema osećanje stida. On je kao i stara, islužena pariska prostitutka koja umače pero u mastilo da ispiše sva ona čudesa kroz koja je prošla, sa željom da joj svi aplaudiraju i da, kao Margaret Jursenar, uđe među francuske besmrtnike. Bravo, Žaklin! Bravo, Odil! Bravo, Lulu! Tako se to radilo iza zatvorenih vrata i evo - otvorenih! Pojmovi i aršini o moralu se menjaju, razvlače kao žvakaća guma, dobijaju

neprepoznatljive oblike, postaju zakukuljeni ali oku prijatni enformeli. Zaista, sve ono što je ljudsko i neljudsko, nije nam strano pa ni gadljivo.

Vremena se menjaju i sve je manje tajni.

Naravno sudbina Vasila iz romana „Gorila“ nije identična sa sudbinom Ilije Rubiroze. Prvi je tragično završio posredstvom moje mašte a drugi se posvetio ugostiteljstvu i pedagogiji. Ilija je kupio u Sen Tropeu jedan mali bar u kome se okupljaju nove snage, mladi YU-žigoloi kojima je pedagog Ilija. Inače, u Sen Tropeu, koji se znatno izmenio, žigoloi su ostali isti. Izgleda da se ovaj zanat, kao i onaj ženski, najstariji na svetu, sporo menja. Pre nekoliko meseci, tačnije septembra 1980. godine, pročitao sam u „Ilustrovanoj Politici“ reportažu Markovićevog prijatelja Žana Ko o Sen Tropeu. Jedan kraći pasus koji ispisuje imaginarna Rozmari slika međutim staro stanje, ono iz 1968. godine:

„Ne volim da se šetam sama po luci. Za stolovima po terasama sede mladići sumnjive lepote. Kažu da se među njima ističu Jugosloveni, klan Jugosa, koji ti gledaju samo vrat i ruke. Ako su puni nakita, oči im se smeše a zubi sijaju. Ako su prazni okreću pogled sa nekom vrstom gađenja: ne ineresuješ ih. Shvataš, ti mladi ljudi žive od svog šarma.

Bože, kakva je ovo zemlja! Ponekad sanjam o plamenom stubu koji bi je uništio. Ne samo ove

godine, pošto sam i ja ovde a želela bih, Berta, da te opet vidim. Ljubi te Rozmari.“

Dakle, kako raportira Žan Ko, izgleda da su Jugosi još uvek na straži.

Tih septembarskih dana 1968. u Sen Tropeu se dovršavao plan o likvidiranju Stevana Markovića. Mnogi su akteri prolazili, dolazili i odlazili. Evidentirano je kratkotrajo prisustvo Fransoa Markantonija, Miše Slovenca, Uroša Milićevića (nešto kasnije) i još nekih o kojima će tek biti reči. Mnogi novinari-istražitelji kojima je afera Delon i ubistvo Stevana Markovića postala opsesija, tvrde da je Delonova vila „La Kapila“ bila stecište planera i izvršitelja ubistva. Naravno, o svemu tome, dok sam šetao Sen Tropeom nisam mogao da znam. Više su me interesovale ta- kozvane severnjače, jedan vid savremene prostitucije. Naime, radilo se o masovnoj invaziji Pariza i Sen Tropea.

Agresori su bile devojke sa Severa koje su počele da otkrivaju Pariz i Sen Trope ali i Pariz je bez okolišenja, dizao njihove suknje i pošteno ih otkrivao. Ipak, dok je klan Jugosa u Sen Tropeu bio vidno prisutan pa čak i dominantan, naših devojaka kao da nije bilo. Na plaži Crveno jedro bilo je na stotine malih, slatkih, golišavih i do zla boga prepredenih faćkalica. Njihove usluge su se tada merile dobrom večerom i bocom manje dobrog vina pa dalje, do stotinak dolara najviše. Danas, kako izveštava Žan

Ko, faćkalice svetskog kalibra dolaze u „jaguarima“ od po 50.000 dolara, hvataju bogate šeike, prinčeve i američke milionere, za seansu uzimaju nekoliko hiljada dolara, bilo da su petrodolari ili obični. Te 1968. godine, u vreme mog prvog boravka u Sen Tropeu, to malo, nesrećno ribarsko seoce bilo je već rasadnik svega onoga što bogate reke izbacuju na obalu. Začudo, ni jedne naše devojke među tom malom vojskom modernih prostitutki i poluprostitutki, amaterki i profesionalki! Naravno, i sada, kao i tada, pre dvanaest godina, dominiraju „severnjače“, Dankinje, Norvežanke, Finkinje i Šveđanke. Francuska domaća roba, potisnuta je u drugi plan. Prosto je neverovatno, da se ove (ne) prikrikrivene oprostutke koje, naravno, za svoje ljubavne usluge traže novac, regrutuju iz bogatih nacija! Zaista, ne znam ni jednu našu devojku koja je uspela u Parizu bilo na kome planu, čak ni u najstarijem zanatu. Sve te naše devojke, naročito onaj konvoj, koji se šezdesetih godina otisnuo iz Beograda na nemirno more, doživeo je pravi brodolom. Možda će me neka od njihovih sudbina demantovati ali to će biti izuzetak koji će samo potvrditi pravilo.

- Zašto je tako? - pitao sam jednu našu Beograđanku, Ljiljanu B. moju dobru poznanicu iz mladih beogradskih dana koju sam slučajno sreo u dragstoru, kod Etoala. Prodavala je novine, gramofonske ploče i neke neobične sitnice i

suvenire. Ni traga od one devojke i njene lepote. Kao da su svi pariski metroi prešli preko nje.

Odgovorila mi je tačno u ponoć kada smo se uputili još uvek prepunij Jelisejskim poljima.

- Bile smo, za razliku od Nemica i Šveđanki, opterećene vaspitanjem. Nismo mogle da idemo do kraja, nismo posedovale potrebnu količinu nemoralna. Ostale smo male, osećanje krivice i ništa više. U tome je naša nesreća i zato smo tako i prošle. Male, sentimentalne kravice...

- Naši momci, priznaćeš, nisu ostali volovi?

- Ukoliko su ostali živi! Ne zaboravi da ih je mnogo otišlo pod led. Sem toga muškarac je mnogo manje opterećen vaspitanjem i lakše ga se oslobađa nego što je to u stanju da učini jedna devojka, sasvim mlada žena. Naše devojke su verovatno rekorderke po broju počinjenih samoubistava u Parizu. Koliko samo ja znam... bilo ih je mnogo... Jednostavno nismo izdržale. Nismo mogle da se oslobodimo raznih bolesti srca.

Ljiljana B. mada teško živi u Parizu nikada se neće vratiti u luku iz koje je isplovila. Zašto? Valjda zato što želi da na neki način plati svoju grešku. Tihi samoubistavo? Nije mogla da se preobrati u vampirušu Karmelu...

Ni po koju cenu.

Uvreme nastajanja afere Delon i afere Marković ili afere stoleća, koja je kako rekoh, nastajala baš tih

dana, pod senovitim svodovima Delonove vile, ženske vikinške čete nadirale su na Sen Trope kao jata ženskih skakavaca, lišene nepotrebnih krpica i naturalnih obzira. One su zaista gazile i zatrpavale sve pred sobom a ponajviše okorele neženje i neverne muževe. Naravno one sa dubljim džepom.

- Kao da ih je rodila debela Berta – rekla mi je prilikom ponoćne šetnje Ljiljana B.

Kada sam, nekoliko godina kasnije, počeo da pišem prvi filmski scenario, a zatim i roman „Gorila“, setio sam se severnjači ćerki debele Berte:

„Ivon ih je neko vreme posmatrala kradimice. Takve prdare ne viđaju se svaki dan. Kao da ih je rodila debela Berta, onaj strašni nemački top koji je za vreme Prvog svetskog rata bombardovao Pariz. Bile su zdrave. Kanski zdrave. Lavovski zdrave. Mišice tvrde i nabijene mesom. Koža mlečno bela, mestimično ružičasta, anđeoska, marljivo oribana. Kosa plava, svetlo plava, kao napunjena suncem. Pod vlažnim usnama nazirali su se vrhovi belih, četvrtastih zuba. Grudi su bile gole, slobodne, krupne i jabučaste. Mlečne. Lako su podrhtavale prilikom najmanjeg pokreta tela. Nosile su pantalone od svetlucave, tanke tkanine koja se čvrsto pripijala, lepila uz meso, kao selotejp. Lake obline ocrtavale su se i spreda i otpozadi kao oktugli hlebovi, dva veća i jedan manji, među nogama, sočan i rumen kao pravi hleb. Ivon je jednog trenutka poverovala da se u takvim telima, u tom zdravlju koje puca, čak i u loži

smrdljivog pariskog kafea, skriva mali duh. Kao plamičak sveće.“

Primer Anete Strojberg, „strašne Dankinje“ iz Kopenhagena, odigrao je veliku ulogu u daljem nadiranju severnjača u Pariz i dalje na jug. Ta mala, plavokosa 17. godišnja Dankinja koja je na bračnom tronu Rože Vadima, sina ruskog emigranta i potonjeg francuskog sitnog diplomatskog činovnika Igora Plemjanikova zamenila Brižit Bardo, započela je svoju karijeru pranjem tanjira u jednom drugorazrednom pariskom restoranu, zajedno sa svojom, takođe zgodnom i svim bojama premazanom sestrom Meretom. Ove dve Dankinje bile su trojanske kobilice koje su doprinele padu Pariza otvorivši kapije četama plavokosih maloletnica.

U Parizu sam video film „Umreti od zadovoljstva“ koji je režirao Rože Vadim a glavnu ulogu, vampiricu Karmelu (po romanu Šeridana Le Fanija igrala je Aneta Strojberg, tada već gospođa Vadim. Pre toga je Aneta, takođe kao gospođa Vaidim, igrala u filmu „Opasne veze“ sa Žanom Moro i Žerar Filipom, vrhunskim francuskim i svetskim filmskim umetnicima, ona, „jedna mala“ koja za prodor u parisko visoko društvo, na film takođe, može da zahvali jednoj gasnoj peći koja je eksplodirala na tavanu, u njenoj sobi na mansardi, ispod krova pariske palate „Ambasadori Holandije“. Tada je Aneta zajedno sa sestrom Meretom, izišla na svetlo dana, preko novinskih stubaca, kao „glupava i lenja palikuća“ pa onda preko jednog fotoreportera, kao fotommler, pa onda do Mark Alegrea (pomogao je i Delonu) koji je video fotografiju male severnjače, pa onda „đavo Vadim“.

Pitao sam se: kako je to bilo moguće?

Anita Strojberg, jedna od najnetalentovanijih glumica koja je ikada stala pred filmske kamere i genijalna Žana Moro!?

Aneta Strojberg i Žerar Filip?

Kako je ovaj pipful - severni vrabac — ova plava, bezlična danska prdarica, uspela da se ubaci među najveće umetnike Francuske? Zar se gola koža i mlado meso tako visoko kotiraju?

Sve je moguće a kako — to samo bog zna. Stevan Marković na prijemu kod Pjera i Helene Lazarof u Bur la Renu, najotmenijem i najekskluzivnijem sastajalištu političara, umetnika i bosova štame?!

U razgovoru koji sam vodio sa Žoržom Pompiduom, tada predsednikom Republike Francuske, Žorž Sifer, njegov bliski saradnik, upitao ga je da li je uopšte poznao Alena Delona i njegovog sekretara Markovića? (Neke odlomke, ali samo one najbezbolnije, objavio je ugledni pariski „Le Point“). Pompidu je navodno odgovorio da je Delona video samo jedanput (tada mu je glumac predstavljen) i to na prijemu kod Lazarofa. Da. Bio je u društvu svog sekretara, među pet stotina ostalih zvanica. Dakle, sve je moguće. Iznenadjenja nema. Mogao sam mirne duše da poverujem rečima Stevana Markovića da je večerao ili ručno sa Pompiduovima, ne kod Lazarofa već bilo na kome drugom mestu, možda i u vili Pompiduovih koja je udaljena od Elankura samo nekoliko kilometara. Poznanstvo sa Pompiduovima,

naročito sa gospođom Pompidu, biće glavna meta istražnog sudije Patara, njegov pun pogodak ali i kobni promašaj.

Dakle, reč je bila o druženju popova sa propalicama. U jeku afere, kada se još nije znalo da li će tajni i nedostižni sefovi Pete Republike zauvek progutati ključne materijale afere, Alen Delon je povodom svojih sumnjivih druženja izjavio reporteru lista „lci Paris“:

— Moje je pravo da se družim sa popom ili sa propalicom. Ja sam taj koji bira.

Ove rečenice mogle su da se pripišu i mnogim ličnostima iz visokog pariskog društva koje su, zahvaljujući vezama, novcu i pravosuđu, ostale po strani afere.

Pop ili propalica to je, zaista, svejedno.

Pisati o aferi Delon ili aferi Marković, isključivo za jugoslovenske čitaoce, ne bi bilo svrsishodno ako ne bi otškrinuli vrata i pogledali u spavaće sobe visokog i umetničkog društva Pariza, Holivuda, Londona, Rima... Rasklimatani i kratkotrajni brakovi bili su ne samo ključaonice kroz koje se moglo da zaviri već i da komotno uđe. Neće biti na odmet da se upoznamo i sa jednim svedočanstvom iz prve ruke.

Rože Vadim u knjizi „Memoires du diable“ („Memoari đavola“) izdatoj u Parizu 1975. godine govori o svom braku sa vampirušom Karmelom, dakle sa Anetom Strojberg:

„Aneta je takođe, kao i Brižita, podlegla prvim naletima bolesti sreće. Pošto je počela da živi kao u bajci i da veruje u obećanje iz snova, stvarnost joj više nije bila dovoljna. Napuštala me je, vraćala se plačući, ponovo odlazila, iznova stizala na bračno ognjište zaklinjajući se da ovoga puta ostaje zauvek – i nedelju dana docnije odletela.

Jedna konstanta u haosu ovog razdoblja bio je servis plavih čaša. Aneta je bila strasno privržena čašama koje je kupila u Veneciji. Kad bi napuštala bračno ognjište, događalo joj se da zaboravi krzneni kaput ili pasoš, ali nikad servis plavih čaša iz Murana. Kad bih se vratio s posla, ako ne bih zatekao Anetu, odlazio sam pravo u kuhinju. Čaše na polici značile su: sve je dobro, otišla je u bioskop; prazna polica, otišla je kod ljubavnika.

Kao što laste nagoveštavaju proleće tako je plavi servis čaša iz Murana nagoveštavao Anetin povratak. Ako bih uveče video da je sto postavljen i da se na počasnom mestu nalaze čaše iz Murana, to je značilo da je Aneta u spavaćoj sobi, zabavljena vraćanjem stvari u orman.“

Eto slike jednog braka ispričane bez zazora od strane supružnika, poznatog francuskog reditelja Vadima. Na stranu što je jedini razlog ovim „memoarima“ bio novac, ipak je ovo iznošenje prljavog veša iz spavće sobe na svetlo dana, slika vredna pažnje. Da nije bilo tako i u braku Barbare i Mikija Runija zar bi šef klana „jugosa“ iz Pariza, lepi Miloš Milošević, uspeo da se pored živog muža, useli u porodičnu vilu i postane u svemu novi gospodar? Da nije tako zar bi Stevan Marković mogao da bude ljubavnik Natali Delon? Natali je na

saslušanjima kod sudije Patara odmah potvrdila da je to bilo baš tako, da je Stevan bio njen stalni ljubavnik, nešto kao drugi muž. U jednom intervijuu, na pitanje šta najviše mrzi, lepa Natali je odgovorila:

- Ženu koja ne vara muža.

Sen Trope sam napustio jednog lepog dana i vratio se na sever, preko Pariza na Strazbur, pa u Nemačku i najzad u Minhen i Fridrichshafen. Tamo sam ostao desetak dana prikupljajući materijal za seriju reportaža „Teroristi sa Bodenskog jezera“ koju sam decembra 1968. godine objavio u „Politici“. Stevana Markovića sam takoreći zaboravio. Za mene je to bila bleđa epizoda, nevažan susret, nezanimljiva ličnost. Kada sam početkom oktobra doputovao u Beograd i u jednom večernjem listu pročitao neupadljiv naslov: U Parizu ubijen Stevan Marković, telohranitelj Alena Delona, uhvatio sam se za glavu!

Da li je moguće?

Film se odmah vratio unazad dvadesetak i više dana. Zapanjila me je činjenica da je taj mladi čovek tako nepogrešivo, skoro životinjski, osetio smrt, blizinu smrti, njen poslednji zagrljaj.

Od toga dana slučaj Stevana Markovića je za mene postao i ostao tajna. Znao sam da je francusko pravosuđe nikada neće razrešiti jer sam takode znao ko je sve upleten u ubistvo. Znao sam da je na jednoj strani leš običnog jugoslovenskog emigranta a na drugoj novac, ugled, vlast, veze, politika, sve ono što istinu može da zatrpa. Pa ipak, posle dvanaest

godina, činjenice govore još uvek istim jezikom — jezikom činjenica. Ali, pođimo redom. Sačekajmo da se iz Pariza, zadihan i preplašen, u Beograd vrati Uroš Milićević, da se замуćena voda malo razbistri.

3.

Uroš Milićević, do skora niko i ništa, vratio se u Beograd na velika vrata. Došao je sa oreolom pobednika, nasmejan, ozaren i sveže obrijan, elegantan, kao ratnik iz dobijenog rata, iz sveta koji je našim ljudima bio nepoznat. Mirni Beograd, bez podzemlja, mafije i klanova, puškaranja i spektakularnih obijanja banaka, bez noćnih obračuna, ponoćnih kauboja, pa čak i prostitucije, bez iole značajnijeg velegradskog kriminala, nije mogao da shvati o kakvom se to ratu radilo, negde, u tada još uvek dalekom Parizu. Čitaoci naših novina i nedeljnika slabo su bili obavešteni o skandaloznim hronikama iz visokog društva evropskih i američkih gradova pa je i afera Delon, u samom početku, izazivala malo i nimalo interesovanje. Međutim, kako je afera dobijala u intenzitetu, uključivanjem najviših ličnosti Pete Republike i pogotovo kad je postalo poznato da su glavni akteri oni koji su izvukli najdeblje krajeve, bili baš Beograđani, interesovanje se pojačavalo pa samim tim i pisanje u novinama.

Pojačanom interesovanju za aferu Delon ili aferu Marković nesumnjivo je doprineo i Uroš Milićević, ne samo u Beogradu već i u celom svetu, predstavivši se kao prvoklasni mutivoda i mitoman. Iza maske bezazlenog mitomana i bezveznjaka, naivne sveznalice i neumorne pričalice, dakle čoveka koji sve zna, kome je sve na dlanu, nezaobilaznog krunskog svedoka, krili su se mali, teško uhvatljivi interesi kojima je Uroš bio isključivo vođen. Sa Urošem sam, u toku dugih godina njegovog boravka u Beogradu, imao više od dvadesetak sastanaka i probdeo u razgovorima više od pedeset časova. U početku je još i želeo da priča ali kasnije, za svaku izgovorenu reč, tražio je novac što su beogradske

redakcije u principu odbijale. Ovakvoj promeni kursa doprineli su i inostrani novinari, italijanski, nemački i francuski, koji su često posećivali Uroša, u njegovoj beogradskoj tvrđavi, u Šekspirovoj br.3 porodičnoj kući Milićevića. Ovi novinari su bogato plaćali glupave i naduvane priče koje je Uroš, poslednjih godina svoga života, neštedimice prodavao.

Šta je znao ovaj lepuškasti, negovani i podosta feminizirani dendi koga je lekarska komisija JNA, zbog psihičkog stanja, proglasila nesposobnim za služenje kadra?

Sve ili ništa?

Danas, dvanaest godina od nastajanja afere Delon, dakle od trenutka kada je Uroš na uglu avenije Mesina, ispratio svog starijeg prijatelja Stevana Markovića na poslednji put, pre nego i sam pođe tim istim putem, mogu da kažem: Uroš Milićević je mnogo znao. Njegovim postupcima, međutim, rukovodio je neko treći, neka tajanstvena ličnost; ta ličnost — ili ličnosti? — pomerala je konce a Pinokio Uroš je igrao, govorio, plcsao... Mogu da kažem, služeći se strašnim rečnikom današnjice, da je ovaj mladi čovek bio teledirigovan, da više nije pripadao sebi i svojoj pameti, već nekoj drugoj, skrivenoj ličnosti.

Posle prvog susreta u hotelu „Princeza Karolina“ u Parizu. Milićevića sam ponovo susreo u zgradi „Politike“ te iste jeseni. Došao je na sastanak sa

reporterima „Politika Ekspres“ koji su se ponajviše bavili aferom Delon i tajnom ubistva Stevana Markovića. Ovog puta Uroš im je obećao da će im „sve reći“ što naravno nije učinio. Odmah me je prepoznao i ljubazno se javio. Istina, trebalo je pola minuta da se prisetim ko je taj mladi čovek, ali se to lice ipak ne zaboravlja lako.

- Pobogu - pitao sam ga posle rukovanja — šta se to dogodilo sa Stevanom?

- Čitali ste?

- Ali zar je moguće da čovek tako precizno oseti sopstvenu smrt pa da o njoj čak kartom obavesti brata u Jugoslaviji?! Zar je moguće i da ukaže na svoje buduće ubice?

- U Parizu je sve moguće.

- Stvar je, što se ubica tiče, dosta jednostavna. Zar ne?

- Vama ću ispričati glavne cake – rekao je. - Ovim malim novinarčićima pričam tek tako. Kad hoćete da se sastanemo i ispričamo? Možete da mi pomognete u jednoj važnoj stvari u vezi sa aferom. Zaista, voleo bih da se vidimo. Imam informaciju da ste ozbiljan čovek i da s vama mogu otvoreno da razgovaram.

- Hvala na poverenju - rekao sam.

Zakazali smo sastanak, po Uroševoj želji, „Kod konja“ na galeriji, za sutradan u 16 časova.

Zakasnio sam desetak minuta. Uroš je već sedeo kraj velikog prozora koji je gledao na Dom štampe

zagledan u svoje bele i negovane ruke koje nikad ništa teže od kašike i špila karata nisu podigle. Padala je kiša. Na galeriji je bilo toplo i poluprazno. Dušu dalo za razgovor ovakve vrste. Pred Urošem je bio čaj. Srkutao je otmeno i tiho kao neki mladi lord.

- Jeste li u Parizu upoznali Sabriju? - upitao me je odmah posle pozdarava. (Kasnije se često vraćao na momka koji je svakako bio ideal svega onoga čamu je i sam težio).

- Sabriju? Ko je to?

Lice Uroša Milićevića, koje je često prekrivao zagonetan osmeh a najčešće briga, rasplinulo se od nekog posebnog unutrašnjeg zadovoljstva.

- Niste čuli za Sabriju Zulfikarića!? - Iskreno se začudio kao da me je pitao jesam li čuo za generala de Gola a ja odgovorio da za to ime nikada nisam čuo.

- Ko je momak?

- Danas svakako prvi plej-boj Pariza, najbolji muškarac na svetu a možda...

- Upoznao sam Iliju Rubirozu, Žaka Jovanovića i još neke ali Sabriju...

- Ne, to nije ista kategorija. Sabrija je bog a oni su šeširdžije – odgovorio je Uroš sa grimasom koja je odavala prezir prema momcima koje sam pomenuo. — Oni su obični lovci na babe. Mučibabići. Takvih ima na stotine među našima u Parizu. Sabrija je

nešto drugo. Ovoga leta je pratio Žaklinu Kenedi. Ne verujete?

Verujem. Zaista, sve je moguće. Sabrija i Žaklina. Zašto da ne?!

Nešto kasnije prešli smo na razgovor koji me je mnogo više zanimao, na poslednje dane Stevana Markovića. Te iste večeri, čim sam stigao u redakciju, pribeležio sam izjavu Uroša Milićevića u nameri da je u toku nekoliko sledećih dana iskoristim u reportaži o ubistvu Stevana Markovića. Sticajem okolnosti do toga je došlo tek nekoliko godina kasnije kada sam počeo da pišem scenario za film o „aferi stoleća“.

Uroš Milićević se tih dana, odmah po dolasku iz „vrućeg“ Pariza u „hladni“ Beograd, manje više ponašao kao normalan čovek koji se, posle velikih uzbuđenja, neizvesnosti i straha u kume se neprekidno nalazio, sasvim smirio i konsoliovao. Njegove priče su zvučale realno i kod sagovornika su izazivale veliku dozu poverenja. Pričao je temperamentno, navijački, kao čovek kome je zaista bilo stalo da se istina o Stevanu Markoviću obelodani a da krivce za njegovu smrt stigne zaslužena kazna. S vremena na vtreme se u strahu obazirao levo-desno, kao da je od nekog strepeo a svaki novi gost, koji je ulazio, izazivao je u njemu nepoverenje i nemir. Naravno, nije govorio o suštini i pravim razlozima tog kobnog „nesporazuma“ između Alana Delona i njegovog telohranitelja koji je doveo do

ubistva Markovića mada je, sad sam u to siguran, bio detaljno upoznat sa pravim razlozima zbog kojih je Stevan završio na đubrištu nedaleko od Elankura.

- Bilo je to 22. septembra, nekoliko dana posle vašeg sastanka sa Stevanom u bistrou „Lonšan“ - rekao je. - Veče se uveliko spustilo, moglo je da bude oko 19 časova. Nialazio sam se u stanu, u aveniji Mesina. Tamo sam privremeno stanovao, sa Stevicom, jer sam bio u svađi sa majkom i očuhom. Stevan je rekao da ima važan sastanak sa gangsterom. Dao mi je i pismo. U slučaju da se ne vrati do ponoći, do jutra dakle, trebalo je da pismo bacim u poštansko sandučće. (Uroš nije pominjao da je tada dobio i drugo pismo, za Natali Dolon, koje je već sutradan odneo u aveniju Fransoa I, br. 3, u novi apartman Delonovih. Pismo je predao nastojnici jer Natali nije bila kod kuće). Dakle, Stevan mi je rekao da ima sastanak sa gangsterom. . .

- S kojim gangstorom?

- Markantonija je uvek nazivao gangsterom. Shvatio sam da zazire od tog sastanka. Rekao sam mu da ne ide ako je tako, ako mu preti neka opaanost.

- Nije te poslušao.

- Nije, naravno. Odgovorio je. . . odgovorio je da mora, da je u pitanju važna stvar... Šta sam mogao? Sa Stevicom nije bilo lako. Uvek je slušao samo sebe. Nije, znao šta je savet. Uzeo sam pismo koje je bilo adresovano na njegovog brata Aleksandra,

koji živi u Rijeci, i stavio ga u džep. Na ulicu sam izišao zajedno sa Stevanom. Rekao je da nije zgodno da ga dalje pratim jer će svakog trenutka naići gangster.

- Dakle, znao si pouzdano da se radi o Markantoniju?

- Da, da. Znao sam. Stevan je često pominjao gangstera. Onaj gangster, govorio je. Zvao ga je i Korzikanac. Dakle, izišli smo na ulicu. Stevan ju bio nestpljiv. Hteo je što pre da oстане sam.

- Znači da je Stevica dobro poznavao Markantonija?

- Da. Često je bio s njim. Markantoni je Delonov kum i njegova desna ruka. Stevica je gledao u pravcu ulice Bienfezans odakle je trebalo da dođe gangster. Pošto smo se pozdravili zaostao sam ali ga nisam ispustio iz vida. Nešto mi je govorilo da treba da ostanem i da. . . Najzad, jedan taksi je usporio, pokupio Stevana i nastavio vožnju. Zapamtio sam dobro svaki detalj. Bio je to jedan stari „Pežo 404“ a čovek koji je sedeo na zadnjem sedištu, do Stevana, bio je mator, ćelav, glavat, mesnatog i ružnog lica. Taksi je prošao pored mene, u laganoj vožnji na dohvat ruke! Sve sam dobro video. Kada sam se posle nekoliko dana susreo sa Markantonijem sve mi je bilo jasno. Bio jo to onaj isti tip iz taksija koji je Stevicu odveo u smrt!

- Ti nisi poznavao Markantonija?

- Ne. Pre toga ga nikad nisam video, samo sam slušao o njemu. Znao sam da je opasan čovek, šef korzikanskog podzemlja, pravi gangster. Posle nekoliko dana, kada sam naslućivao zlo, pozvao sam ga telefonom. Broj sam našao u jednoj od Stevanovih beležnica pod slovom „g“ — gangster. Nisam hteo da kažem ko ga traži. Pitao sam ga: gangsteru, gde je Stevan?

Dalji tok razgovora sa Urošem Milićevićem, to jest njegovu verziju o poslednjim danima Stevana Markovića i Uroševim ponoćnim telefonskim kontaktima sa Markantonijem, kao i sastancima u bistrou „La Pase“, krajem septembra, verno sam preneo u „Gorili 2“. Zanimljivo je da je i Markantoni, u svojoj knjizi o aferi Delon, potvrdio da su se ti kontakti sa Urošem Milićevićem odigrali onako kao što mi je i Uroš ispričao!

Evo tog ponoćnog telefonskog duela između zabrinutog Uroša i nespokojnog Markantonija:

Zaspao je. Sat kasnije probudio ga je telefon, kao miraljeski rafal. Ko bi mogao da bude? Samo Alen. Ili Luki? Ali, dogovoreno je da se ne javljaju jedan drugome. Niko od njegovih prijatelja ne bi se usudio da ga uznemirava u ovo doba noći pa čak da se radi o hitnom slučaju. Sem toga, malo je bilo onih koji su znali broj telefona u Gusenvilu, pogotovo broj telefona koji se nalazio u njegovoj spavaćoj sobi. Sve poslovne razgovore Pjerandeli je obavljao iz svog

malog biroa u ulici Rokepin. Čak ni njegove brojne ljubavnice nisu znale broj telefona koga, naravno nije bilo u telefonskim knjigama. Najzad podize slušalicu.

„Ko je?“ upita.

S druge strane žice ćutanje.

„Ko je?“ ponovi Pjerandeli pitanje. Onda začu mekan muški glas, otegnut i melodičan, kao da je dolazio s onog sveta.

„Gde je Stefan?“

„Ko?!“

Glas s one strane žice postade jači i strožiji.

Ne pravi se lud, gangsteru. Pitam te gde je Štefan? Čuješ li, gangsteru?“

„Zašto mene pitaš. Glipandeur!? vikao je Pjerandeli.

Zašto ne pitaš oca koji te je tako glupavog napravio, seronjo, vaško, nulo!“

„Pitam te zato što ti znaš, gangsteru. Ali treba da znaš da ću ti, ukoliko se Štefan danas ne pojavi, otkinuti tu gangstersku glavu!“

„Pederčino!“ urliknuo jr Antonije kreštavim, raspuklim glasnm. „Po glasu znam da si peder! Gnjido! Govnaro! Kanto za đubre. Uhvatiću te kad tad a onda ću ti probušiti prokletu glavurdu! Čuješ li dupedavcu!“

Veza je bila otvorena ali nepoznati nije odgovarao. Pjerandeli opsova još jedanput a onda tresnu slušalicu.

Odmah zatim isključi telefon.

Za vreme svog dugogodišnjeg boravka u Beogradu, sve dok opet nije otperjao u Pariz, gonjen nesavladivom željom da se ponovo umeša i oživi aferu Delon, Uroš Milićević je nekoliko puta ispričao beogradskim novinarima svoju verziju sastanka koji je imao 24. septembra sa zaista poznatim gangsterom, jednim od šefova korzikanskog pariskog podzemlja, dakle sa Fransoa Markantonijem.

Tema razgovora je bila: gde je Stevan?

I ovu Uroševu verziju Markantoni je u svojoj knjizi nedvosmisleno potvrdio, naravno, ne u svakom i nevažnom detalju. Dakle, do tog sastanka, posle ponoćnog telefonskog duela, svakako je došlo. Uroš je bio načisto, potpuno uveren da kuca na prava vrata, da za nestanak Stevana Markovića, svog velikog prijatelja i zaštitnika, pita najmerodavniju ličnost — gangstera Markantonija. Pre nego što se upoznamo sa daljim tokom događaja navratimo u bar „La Pase“ u koji je svakodnevno navraćao Markantoni a Uroš Milićević je to učinio samo jednom. U „Gorili 2“ sam detaljno opisao ovaj susret, onako kao što ga je predstavio Uroš Milićević u jednom od naših prvih razgovora:

Uroš zaliima glavom.

„Znači poznavali ste Štefana?“

„Malo. Tek da ga pročitam. Imao sam priliku da upoznam tog velikog gospodina koji je umeo da kuva pasulj sa ljutim paprikama, na srpski način. Ne samo da ga je kuvao već i obožavao. Gospodin Pasulj. U Alenovoj vili u Sen Tropeu pripremio je jednom to đavolsko jelo i svi smo se porazboljevali. Gospođica Šnajder je dobila takvu sračku da smo morali da pozovemo hitnu pomoć a zatim vatrogasce. Austrijanki je gorelo guzno crevo. Nemojte me više pitati za protuvu. Nije zaslužio da traćimo vreme“, rekao je Pjerandeli.

Zaćutali su. Ćutanje je prekinuo Uroš.

„Kad sam pošao od kuće, s namerom da vas pronađem i s vama porazgovaram, nisam mislio da kažem ovo što ću vam sad reći. Štefan je nestao. Nema ga od 22. seplembra, tačnije nestao je 22. septembra u 19.30 časova. Pre nego što je ušao u taksi bele boje u kome je bio čovek. . . sličan vama. . . dao mi je jednu dopisnicu. Rekao je, u slučaju da se ne pojavi, da dopisnicu bacim u prvo poštansko sanduče. Nije se pojavio. Moja je dužnost da postupim onako kako mi je prijatelj naredio.“

I šta je gospodin sekretar naškrabao na toj nesrećnoj dopisnici? Nešto lepo?

Uroš napući usne. Onda ispi rikar i pažljivo položi praznu čašicu na sto.

„Naškrabao je otprilike ovo: ako me nema, za moju smrt su krivi Alen Dipre i Antonio Pjerandeli, njegov kum . . . eto, to je naškrabao.“

„Ja!? Ja kriv za smrt te govnaire!?“

„Antonio Pjerandeli? To ste vi, zar ne, gospodine?“

„Bože, kakav kreten taj vaš prijatelj Štefan! Rađaju li se tamo kod vas, na Balkanu, često takvi kreteni?“

„To ne znam ali. . . došao sam da vam kažem. . . ukoliko se Štefan u toku današnjeg dana ne pojavi. . . ja ću...“

„Šta ćete vi? Otići u policiju, pokazati dopisnicu i reći da ste me videli u taksiju?“

„Da.“

„Kako hoćete, Ja sam vas upozorio. Nije bezopasno ići po žici, iznad provalije. Prvo, nisam čovek koga ste videli u taksiju. Imam alibi da sam u to vreme bio u Gusenvilu. Tačno u 20 časova kupovao sam hleb a desetak minuta kasnije večerao sam sa svojim domarom. Drugo, vi ste danas u ovom baru i razgovarate sa mnom. Tu su svedoci i nadam se da nećete poricati tu istinu. Došli ste da me vidite, da me dobro osmotrite, kako biste me kasnije što vernije opisali žacama!“

Uroš se pobuni.

„Ne.“

„Da, da! Došli ste da bi svoj iskaz potkrepili detaljnim opisom čoveka iz taksija. Gospodine, vi režirate verovatno nagovoreni od strane gospodina Štefana koji se negde dobro sakrio. Vi gnusno režirate. Ako imaju malo pameti, pre nego vam poveruju, žace će dobro razmisliti. Pitaće vas zašto ste posetili Pjerandelija, šta ste tražili od njega? Odgovor je jasan. Maločas sam ga izložio.“ Pjerandeli se nasmeja. „Sta ćete reći ako se Štefan pojavi za dan dva, živ i zdrav ali bez novaca?“

Uroš shvati da u Pjerandelijevim rečima ima istine. Načinio je glupost koju nije smeo da načini. Požuro je ali nepromišljeno.

„Zašto se ne pogledamo oči u oči, gospodine“ rekao je Uroš. Vi ste čovek koga sam preksinoć video u taksiju. Obojica to vrlo dobro znamo i tu nema

zabune. Došao sam da vas pitam: gde je Štefan?“ U glasu Uroša Mihajlovića prvi put Pjerandeli oseti zrnce hrabrosti. „Samo to želim da pitam: gde je Štefan?“

Antonio mu se unese u lice.

„Zaboravili ste da na kraju pitanja dodate još jednu reč: gangsteru. Prošle noći ste to tako lepo izgovorili svojim rusko-jugoslovenskim akcentom. Rekli ste još da ćete da mi otkinete glavu. Je li tako bilo gospodine?“

„Da.“

„Bili ste to vi na telefonu?“

„Ja.“

„Znao sam da ste to bili vi čim ste ušli. Nikada ne bih poželeo da radite za mene. Vi ste najnetalentovaniji početnik koga sam na ovom asfaltu upoznao. Želim da vas nečemu naučim. Moji saveti će vam biti dragoceni.“

Uroš ustade s namerom da napusti bar. „Odavde se izlazi kad ja kažem!“

Laganim pokretima, kao na usporenom filmu, Uroš ponovo zauze mesto za stolom.

Pjerandeli nastavi mnogo tišim glasom:

„Kažete da ste došli da me pitate gde je Štefan. Poslednji put odgovaram na vaše glupo pitanje: ne znam gde je Štefan. Taj čovek me ne interesuje. Ne interesuje me ni dopisnica. Ni vi me ne interesujete gospodine. Noćas ste obećali da mi otkinete glavu.“

Zaboraviću vaše reči. Sad čujte moj savet. Manite se ćorava posla. Moje je ime Antonio Pjerandeli. Pitajte nekog od vaših Jugoslovena ko je Antonio Pjerandeli. Biće vam sve jasno. Napunićete gaće. Dakle, razumeli ste moje reči?“

„Razumeo sam ali. . .“

„Najbolje će biti da zaboravite moje ime. Najbolje po vas. Mladi ste i lepi. Svaka bogata pederčina daće imetak za vas. Gospodine, vaše dupe radi za vas a vi to izgleda ne znate! Probudite se! Pustite guzu u opticaj i para će biti kao kiše u Normandiji.“

To je, sa izvesnim nevažnim doterivanjima, ono što mi je Uroš Milićević ispričao prilikom našeg prvog susreta u Beogradu. Još je rekao:

- Ne znam zašto ljudi u meni vide homoseksualca kad sam sasvim normalan čovok! Iznad svega volim žene i seks sa devojkama. U Beogradu imam dve devojke!

Kad sam ga na rastanku pitao ko je u stvari ubio Stevana Markovića iskreno se začudio.

- Još pitate! Zna se. U Parizu svi to znaju. U policiji takođe svi znaju. Ubice su Alen Delon i Fransoa Markantoni. Ovaj poslednji je to učinio za novac a po naređenju svoga kuma Delona! To će se ubrzo i dokazati. To svi znaju.

Osam godina kasnije taj isti Uroš Milićević izjaviće pred istražnim sudijama u Versaju, pred policajcima i pred novinarima svih pariskih listova da je lično on

naredio Fransoa Markantoniju da ubije Stevana Markovića!? Za pisma i dopisnicu Stevana Markovića, u kojima Stevan svojeručno optužuje Delona i Markantonija da su oni ubice ukoliko bude ubijen, Uroš je izjavio da je to bila osveta!? Stevan Marković, koji je sumnjao da će ga neko ubiti, hteo je posmrtno da se osveti svojim nekadašnjim prijateljima Delonu i Markantoniju!? Odmah posle ovih izjava Uroš Milićević je uhapšen pa odveden u — ludnicu. Međutim, izjava je pomogla, pored ostalog, da se do temelja sruši sve ono što je istražni sudija Patar uspeo da sagradi.

Teledirigovani Uroš, lud ili normalan, govorio je prave stvari, one koje ruše, laži filovane dinamitom.

Prave laži, u pravo vreme.

Zaista, ko je manipulisao Urošem Milićevićem, ko je komandovao njegovim kretnjama i izjavama na sceni pozorišta koje se zvalo „afera stoleća?“

Na kraju svakog našeg razgovora sa uzdahom je izgovarao meni već poznatu rečenicu: ah, kad bih smeo da govorim!...

Nikad nije rekao ko mu je zabranjivao da govori. Kada sam mu predočavao činjenicu da se nalazi u svojoj zemlji, da treba da se oseća sasvim bezbednim i sigurnim i da, bez straha, kaže istinu, Uroš je omađijano ponavljao: ah, kad bih smeo da govorim. . .

Međutim, u pravo vreme, kada je trebalo sprečiti ponovno hapšenje Markantonija i njegovo izvođenje na sud, Uroš je smeo da progovori. Kako je to vešto izveo. Zapanjujuće vešto, tako vešto da sam i danas ubeđen da je Uroš bio samo Pinokio a da je konce vukao neko moćan, neko iz mraka.

Negde 1975. godine, sećam se da je bilo leto na pomolu, možda juni ili čak već jnli, Uroš me je nazvao telefonom. Odjednom je njegov glas dobio sasvim drugu, meni nepoznatu boju. Bio je to glas čoveka koji se vratio sa onog sveta.

- Da niste bolesni? — npitao sam ga.

- **NE. OSEĆAM SE DOBRO** — ODGOVORIO JE. — **MORAM NA PUT. NE MOGU SAD VIŠE NIŠTA DA VAM KAŽEM ALI ĆE TE O SVEMU BITI OBAVEŠTENI. NADAM SE DA ĆETE MI USKORO BITI POTREBNI. VI ZNATE O ČEMU SE RADI. O NAŠEM DOGOVORU OKO ONE KNJIGE?**

- Da — rekao sam.

- Ukoliko se sve dobro završi držim do vašeg obećanja da mi pomognete?

- Svakako.

To kasno popodne, sećam se dobro, vratio sam se sa Ade Ciganlije, sumrak se već hvatao kada sam ispred zgrade u kojoj i danas stanujem spazio Uroša Milićevića. Prišao je i pozdravio me. Sada sam mogao da primetim da nije samo njegov glas izmenjen već i celokupan njegov fizički izgled. Naročito oči. Pogled mu je bio nemiran, nestalan, oči su mu igrale kao na zejtinu. Neka potajna ali vidljiva groznica, neki čudan otrov, harali su njegovim telom. Kao da nije bio svestan svojih postupaka. Ono što

me užasnulo bila je sličnost njegovog stanja sa stanjem u kome se nalazio Sfevan Marković prilikom našeg poslednjeg susreta. Neiskazan nemir, možda strah, nešto što tera goveče u ruke kasapina?

- Hteo sam samo da vas pozdravim rekao je.

- Nadam se da ćete se vratiti?

- Pa da. . . pa da. . . — odgovorio je. Kada se vratim onda ćete mi pomoći da napišem moju knjigu. . .

Posedeo je neko vreme u mome stanu, unezveren kao što je bio na ulici, u stanju neke paralize. Saznao sam samo da putje u Pariz i. . . ništa više.

Posle desetak dana sve mi je bilo jasno. Tih dana je istražni sudija Fere, koji je nasledio zlosrećnog Patara. vodio odlučnu bitku sa javnim tužiocem Bezijom. Dilema je bila: izvesti Markantonija na sud ili ne. E, u to vreme je stigao Uroš Milićević, kao čupavac iz kutije, teledirigovan mračnim i nepoznatim silama. Najsmernije i najtrezvenije dao je svoj iskaz, to jest priznanje. Dok se magnetofonska traka vrtela Uros Milićević je optuživao sebe, Markantonija i Alen Delona za smrt Stevana Markovića. Mada o detaljima ovog saslušanja nema mnogo informacija zna se pouzdano da je Uroš izneo i mnoge činjenice protiv sebe kao i to da je dao detaljan opis ubistva Stevana Markovića! I kada je sudija Fere zagrizao udicu i zajedno sa Markantonijem optužio i Uroša Milićevića, kao njegovog saradnika u delu ubistva, Uroš je „poludeo“. Od onog staloženog sagovornika

koji je razložno opisivao događaje nije ostalo ništa! Tako je došlo do preokreta: umesto u zatvor Uroš je sproveden na jednu psihijatrijsku kliniku. Epilog ove poslednje Uroševe igre bio je da je sudija Fere odustao od tužbe. Digao je ruke i od Markantonija. Tužilac Bezije je likovao. Javno tužilaštvo Pariza dalo mu je za pravo.

Ukratko: Uroš Milićević je kompromitovao sve tačke optužbe koje su dobriin delom ležale na temeljima njegovog ranijeg svedočenja. Ulogu jc majstorski odigrao. Zavesa je polako ali sigurno počela da se spušta na pozornicu afcre stoleća.

Komad je bio pri kraju.

Ostao je još samo Uroš. Posle deset meseci više nije bilo ni Uroša. Kraj. Oni koji su njime teledirigovali uputili su najzad projektil i Pinokio je bio mrtav.

Mada više nikad nisam video Uroša Milićevića saznao sam da se smirio napustivsi Pariz, da je stekao neko samopouzdanje, da ga je strah napustio pa se slobodnije kretao. Izabrao je Brisel i imao je novac. Koliko mu je za ulogu koju je odigrao krajem novembra 1975. pred istražnim sudijom Fereom obećano, koliko je novca primio i da li je uopšte nešto primio, ne znam ali znam da je najzad dobio ono što mu je moćni Korzikanac Markatoni čvrsto obećao: kuglu. Ta kugla ga je pogodila u leđa, prošetala i ostala u stomaku. Pucano jc odozgo naniže, kao da je ubica bio na merdevinama! Bilo je to jedno od

najužasnijih ubistava. jedno od onih kad se žrtva dugo muči, nešto kao nabijanje na kolac. Šansa da preživi nije postojala. Ubice, ili ubica, pobrinuli su se da niko, bar deset dana, ne otvori blindirana, hermetički zatvorena, specijalna vrata apartinana u kome je temperatura, tih avgustovskih dana, iznosila preko 40 stepeni jer su erkondišn (telefon takođe) bili isključeni. I da nije bio smrtno ranjen Uroš bi našao smrt od toplotnog udara i nedostatka kiseonika u vazduhu, u apartmanu-dušegupki. I najzad, kada je policija, uz pomoć vatrogasaca koji su morali da uđu kroz prozore koje su prethodno razvalili (vrata su odolela svim pokušajima) prodrila u apartman našla je Uroša Milićevića u stanju potpunog raspadanja.

To je bio kraj krunskog svedoka, četvrtog Jugoslovena žrtve u lancu Jugoslovena koji su bili u službi Aleri Delona.

Vest da je ubijen Uroš Milićević parisku štampu nije interesovala. Nije objavljen ni jedan jedini red o ubistvu u Brislu! Novac je zaista sve zatrpao. Ostao je samo pesak . . .

Tragova više nije bilo.

Povodom ubistva Uroša Milićevića u Brislu nemački novinar Rejmon le Vizer, koji se od pocetka izbivanja afere bavio svim njenim peripetijama, napisao je:

„Afera Delon je tvrđava koja nikada neće biti osvojena.“

I stavio je tačku.

4.

Kada se razmatraju okolnosti pod kojima su ubijena četvorica Jugoslovena (možda ih je bilo i više) koji su, na ovaj ili onaj način, bili u službi ili u krugu Alen Delona onda pada u oči da su sva četvorica ubijena na način u kome ima mnogo zajedničkih elemenata i za koji se mirno može reći da je bio svirep i sadistički, karakterističan za obračune bandi u podzemlju. Milošević, Popčevski, Marković i Milićević nisu ubijeni isključivo iz potrebe da jednostavno i brzo nestanu sa ovog sveta već da usput budu i teško kažnjeni za ono što su počinili. U svetu podzemlja ubiti nekog brzo i efikasno nije uvek odgovarajuća kazna. Pogotovo kad se radi o plaćenim ubistvima i kad onaj koji plaća (a često prisustvuje ubistvu) traži da se žrtva ne samo ubije već i zlostavlja.

Pođimo redom. Miloš Milošević je bio zatvoren u kupatilu vile Miki Runija i u njemu čekao da ubice počnu svoj posao. Imao je dovoljno vremena da upozna strah od bliske smrti koja kuca na vrata. Čekao je pored Barbare Runi koja je, u tom istom kupatilu, već ležahi mrtva jer nije htela da ostavi svog ljubavnika. Miloš je čak napisao na čarapi: čekam da me ubiju ...

Čekati smrt koja je tu, pred vratima, čekati ubice koji možda u tom trenutku piju, puše, razgovaraju, prete, podsećaju žrtvu na grehe zbog kojih će izgubiti život, svakako da je teško psihičko mučenje, svojevrsan sadizam. Po rečima Uroša Miloševića, Alen Delon je upozorio Stevana Markovića da se čuva izdaje. Pod izdajom je Delon mislio na izdaju prijateljstva i bratske ljubavi.

Miloš Milošević je počinio baš taj akt izdaje, naravno, po mišljenju onoga koji ga je osudio na smrt

ili bar dao saglasnost da se smrtna kazna izvrši.

Mark Porel, mladi francuski filmski glumac, posle ubistva Stevana Markovića često se viđao u društvu Alena Delona. Superstar mu je pomogao da se konačno probije u svetu filma. Evo šta je Mark Porel rekao o aferi stoleća pre svog „razvoda“ sa Delonom do koga je došlo 1973. godine:

„Kod Alena ne postoji sredina. Ukoliko primeti da si ga ne daj bože izdao, onda možeš da padneš i u reku a da ti on ne pruži ruku. To je ispravno. Alen je zaista naš veliki učitelj a Žan Gaben inia pravo kad to kaže. Alen je novo u svetu filma. To je prava. živa zvezda, daleka od one mrtve, holivudske. Što se tiče afere Markoić onda i ja tu nešto znam: Alen je u središtu jedne velike priče o izneverenom i ponovo nađenom prijateljstvu.“

Očigledno da Porel cilja u prvom slučaju na Markovića a u drugom na sebe.

Ove reči, izrečene verovatno nepromišljeno i olako, nabijene su istinom kao dinamitom onim dinamitom koji je pokrenuo brdo . . .

Razgledajući jedan komplet fotografija Miloša Miloševića nisam mogao da se otmem utisku: bio je to apolonski lep momak. Izvanredno građen, muškog lika, skladnog lica. Jednostavno lep, čak božanski lep kako su govorile beogradske devojke oduševljene izgledom nekadašnjeg knezmihajlovskog i terazijskog Kazanove. Da li je i on morao da napusti

ovaj svet, koji je toliko voleo, jer je izdao prijateljstvo i bratsku ljubav kojom ga je Delon obasipao?

Kad bi mene neko pitao bez predomišljanja bih rekao: da! I još bih dodao: afera Delon nije počela ubistvom Stevana Markovića. Ona bi adekvatnije mogla da se zove „afera kupatila“ ili „afera srca“. Sve je počelo ustvari kada je Miloš upoznao jednu malu po imenu Fransin. Ta mala je kasnije promenila ime u Natali a kasnije u Natali Delon. Suština svih obračuna koje je Delon, uz pomoć svoje desne ruke Markatonija, preduzimao, pogotovo obračun sa Milošem u Holivudu, bio je inspirisan fatalnom Natali. Sticaj okolnosti da je iste motive imao i Miki Runi, samo je olakšao zadatak.

Zadatak je bio još lakši kad se zna da je nad ubistvom u kupatilu holivudske vile Runijevih lebdela i senka moćnog Sinatre.

Druga žrtva ovog lančanog obračuna sa Jugoslovenima bio je i nedužni Kiro Popčevski o kome malo znam. Njegovo ime nije bilo poznato u emigrantskim krugovima Pariza kao što je bilo ime Miloša Miloševića ali se pouzdano zna da je pripadao njegovom krugu, da mu je bio veran prijatelj i da je to prijateljstvo platio glavom.

Posle ubistva u kupatilu koje je proglašeno dvostrukim samoubistvom (gospođa Runi i Miloš su bili poslednji par na svetu koji bi se dobrovoljno odrekao života), Kiro Popčevski je zaboravio da u

Americi važi pravilo da istinu ne treba po svaku cenu govoriti. Pričao je da je Miloša i Barbaru Runi ubio Alen Delon, u dosluhu sa Miki Runijem i uz pomoć svog prijatelja Francuza koji je zbog dvostrukog „samoubistva“ doleteo iz Pariza. Kiro je nađen u svom stanu, u Los Anđelosu, ubijen strujom. I njegov leš je prepariran i redovnom putničkom linijom Pan-Am-a dopremljen u Beograd. Troškove je opet platio Alen Delon!

Treća žrtva iz jugoslovenskog lanca Delonovih prijatelja bio je Stevan Marković. O tehnici ubistva nema mnogo podataka ali se pouzdano zna da je, pre nego je dokrajčen kuglom iz malog damskog revolvera, fizički maltretiran, tučen i ko zna na kakve sve muke stavljan. Sudski eksperti, koji su izvršili obdukciju leša mišljenja su čak da je Stevan ubijen batinanjem a da je kugla ispaljena u glavu već mrtve žrtve.

Ubistvo četvrte žrtve već smo opisali, Uroš Milićević se takođe dugo mučio pre nego je izdahnuo. Nije smeo lako na onaj svet. Mark Porel je to lepo rekao:

— Teško vama ako ga izdate ...

5.

U tim prvim nedeljama, posle izbijanja afere i otkrića leša Stevana Markovića, najveću pažnju policije i novinara privukla su pisma koja je uoči odlaska na sastanak sa koga se neće vratiti, otposlao Stevan Marković, direktno ili preko Uroša Milićevića i Vuka Blagojevića. Mada pisana konfuzno i krajnje neorganizovano, ova pisma nedvosmisleno ukazuju na opasnost koja je u tom trenutku pretila Stevanu Markoviću. Tu kolebanja nema. Žrtva ukazuje prstom na svoje eventualne dželate i kaže: ako me neko ubije onda će to biti Alen Delon i njegov kum Fransoa Markantoni. Uostalom evo dva pisma onako kako je ih Stevan napisao.

Prvo nosi poštanski žig od 20. septembra 1968. godine.

„Aco daću ti nekoliko detalja koji će ti možda biti potrebni jednog dana ako mi se nešto „dogodi“, ako se nađem u ćorki, na prvi pogled to bi bilo normalno ali ustvari iza toga bi se krilo hiljadu detalja koje bi trebalo da upoznaš i ti treba da veruješ meni i samo meni jer pored svega nisam toliko lud da te' dovedem u nepriliku, nije li tako? A naročito ako mi se dogodi nešto slično onome što se dogodilo pokojnom Milošu. Hoću da ti kažem da sam u ratu i da poznajem pravila i da znam sve, tako da budno pazim na sve čak ako bi me neko ošamario ne bih se

tukao jer bih sumnjao da je taj udarac namešten i bilo šta drugo, još nešto manje. Dakle, ako odem u zatvor zbog nečega, ma šta to bilo, to je samo laž i može da bude namešten udarac. Čiji? Navodim ti krivce, porodicu u kojoj živim i svakako lično A. D., čoveka slabog duha i bolesnog čije mišljenje varira o svakoj stvari prema intrigama i koji se potčinjava svakoj osobi čiji je karakter jači nego što je njegov a zatim njegov drug koji se u ovim trenucima pravi da je i moj drug? Za novac? Nemam drugog načina nego da sve to držim u glavi, moji drugovi će ti objasniti ako ja ne mogu da to učinim. Primi ono što je istina i do kraja nemoj imati poverenje ni u koga ako ti nije napismeno i tako dalje. Dakle, odgovorni su A. D. i njegova porodica, sa tim tipom Fransoa Markatonijem, ćopavim Korzikancem, gangsterom i tako dalje. On stanuje na bulevaru Guvien Sen Sir, ugao do kasapske radnje, vrata od žutog drveta, treći sprat i levo, otirač za cipele sa inicijalima F. M. tel. GAL, 0188 ili kafe u koji dolazi ETO 0426. Ima kuću na selu, samo ako mi se nešto dogodi ne treba s njim diskutovati nego samo srediti račune, on i A. zajedno, ista stvar. Kope zna adresu mog druga što je veoma važno. Boža Sivac, nervčik. Treba ga kupiti pa me zato osiguraj kod Lojda i kompanije da bismo imali novac i tako dalje. Ha, ha, ha. Sve je tragično a možda se ništa neće ni dogoditi ali ja sam takav, volim red u svim stvarima. Znam sve i poznajem

opasnost u koju ću naići ali ako mi se dogodi ono što predosećam i što me muči, tada ćeš ti tražiti od nadležnih da polože račune. Preklinjem te da to učiniš. Čuvaj ovo pismo kod nekoga, ne poveravaj se nikome, pa ma ko bio. Ako se sve završi dobro onda ćemo se videti i ispričati sve detaljno. Ishod bi trebalo da saznam uskoro. Oko 15. do 20. oktobra. Voli te. Steva.“

Dakle. istina je na dlanu. Toliko ogoljena i jasna da se ne može pogrešiti. Tpak, jedna rečenica je od najveće važnosti: *„Ishod bi trebalo da saznam uskoro. . . Oko 15. do 20. oktobra ...“*

O kakvom se ishodu radi? Šta je to Stevan očekivao? Svakako odgovor Alena Delona. Međutim, odgovor je usledio ali ne onaj kome se Stevan sa toliko zebnje i straha nadao.

U poslednjem pismu koje je uputio bratu Aleksandru na Rijeku i koje nosi poštanski žig od 25. septembra kada je Stevan već bio mrtav, ta istina je još jasnija, reklo bi se kristalno jasna.

Evo poslednje poruke Markovića:

„Aco, ne znam šta mi se događa ali se osećam obaveznim da ti pišem, to je moj testament eventualno ako mi se nešto dogodi jer ti znaš od koga i kako da tražiš objašnjenje. Znaj da to ne postoji skoro više u svetu ali ja sam za to i mislim uvek da su i drugi takvi, ustvari želim da budem iskren. Što se tebe tiče primićeš ovo pismo kako

hoćeš ali nemaš prava da ne ostvariš moju želju, daćeš ga Vuku i on će ga shvatiti a ako niko to ne želi, neka zna da sam pošten i da svakome dajem šansu da bi videli da takvu šansu nikada nisam imao u toku svog života i tako dalje. Jer oni mogu imati ličnu korist ... Uvek se nerviram kad pišem i uvek kada se čovek poverava nekome, nalazi se u psihičkom stanju koje je konfuzno. Dakle trebalo bi da pokušate da me dobro shvatite i stvari se pojavljuju na sledeći način i uzrok rata je moj ponos i moja taština ranjena do maksimuma a razlog za to su intrige koje su bile slaba tačka moje ličnosti. I u ratu, kao u ratu, sofizam se nalazi pod svetlošću reflektora i eto zašto pišem, ma šta mi se dogodilo malo je važno ali ako ljudi žele da me bace u provaliju jedino zato što su dosta dobro postavljeni i jednostavnije rečeno da bih se jasnije izrazio, ako te neko tuče udarcima pesnice i ako ti imaš isto oružje, to je u redu, ali ako si nekoga istukao a taj čovek posle traži da se osveti sa batinom iza ugla, da te ubije a on je naravno pristao da se tuče i ti ga nisi primoravao i nisi najmanje iskoristio njegovu slabost, to jest da je to vredno za dva čoveka čija je snaga jednaka, ali to, tu igru reči, nemoj uzeti za činjenicu već kao najplastičniji primer koji mi ovog trenutka dolazi na pamet da bih ti objasnio jednu aferu na koju pravim aluziju. Dakle, ja sam u ratu i neka izgubim ako je pravedno i zaklinjem te, u ime tvoje dece, budi

čovjek kako ja to mislim ali ako me udese mangupi i ako iskoriste elemente koji nisu dozvoljeni onda sredi račune za onoliko vremena i života koliko će ti biti potrebno a moj posao je da ti to učinim lakšim i da ti pomognem. Moji mangupi, i niko drugi, neka govore s tobom da ne budem kao pokojni Miloš pokopan sa svojom tajnom, o odgovornosti onih koji to čine. Celu celcatu priču saznaćeš od svakog, komadić po komadić i tvoja inteligencija će morati da odabere i prepozna istinu, pravu pravcatu. Sačuvaj ovu adresu. To će biti izvršilac za novac ili bez novca, tu zvoni a to u mnogome stvara utisak tragedije u tri čina, zar ne Aco? Sve predviđam i znam koliko sam patio zbog Miloša, neka mu je laka zemlja, jer on nije uspeo sve da objasni da bismo mogli da vidimo gde je stvarnost i da nemamo sumnji i tako dalje. Možda ću se „sutra“ smejati kada mi budeš govorio o ovom pismu ali možda će ono biti najveći dokument u budućnosti sa Osiguravajućom kompanijom Lojd i komp. ako me se dokopa neki od ljubomornih muževa a i drugi. Dakle za sve moje „prevare“ i neprilike obratite se Alenu Delonu kao odgovornom za to 10.000 od sto. Njegov ortak koji sada igra igru sa mnom obična je bitanga koja želi da se igra sa mnom i da radi za A. i za mene. On mi prodaje rog za sveću. Moram da igram tu igru jer to možda nije istina ali moram sve da predvidim jer ako je taj čovek sa mnom to je jedino zbog novca i zbog novca on

može takođe da radi za A. On, to je Fransao Markatoni, Korzikanac, prgvi gangster, sa stanom u bulevaru Gobelen Sen Sir broj42, ugao pored kasapnice, treći sprat, levo, otirač za cipele sa inicijalima F. M. telefon GAL 0188, kafe u koji svrcića ETO OA26 pije aperitiv, on je ćopav i operisan u glavu, ožiljak oko cele glave, od jednog uveta do drugog, ima svojstvo da lako prima obaveštenje. Što se ostalih tiče N., Alenova žena, nepouzdana je da ćovek nikada ne govori s njom, to je najveća lažljivca na svetu . . . vidiš, to bi bilo dovoljno u ovom momentu da mi se nešto dogodi i da ne mogu da se branim. Preklinjem te da se ne smeješ ili ćemo se posle zajedno smeјati, primi to na najozbiljniji naćin i kao najvaćniju stvar na svetu i nikom ni reći pa ma ko bio u pitanju ćak ga nemoј ni ćitati dva puta ali kada se to bude dogodilo i ako je neophodno, ako ne ćeliš da ga daš ili angaćuješ moje mangupe. Sve to primi kako god hoćeš ali ne misli ništa unapred da ti se to ne postavlja kao neka obaveza u moralnom smislu. Ovo pismo daj nekom advokatu koji će ti ga ćuvati kao profesionalnu tajnu. I još nešto, ne treba ćak ni da padnem u ćorku osim ako me oni ne smeste u nju, na šta trenutno mislim. Onda preduzmi isti postupak. Voli te Steva.“

U proteklih nekoliko godina ćesto sam se vraćao pismima koje je Stevan Marković pisao uoći svoje smrti. I danas smatram da je kljuć u tim pismima

mada su pisana konfuzno ali i konfuzno s namerom. Prvo što pada u oči je nedostatak motiva koji su izazvali strah za život. Marković je sve predvideo ali nije rekao zašto Delon i Markatoni žele da ga ubiju. Dakle, nije naveo razloge i motive kojim se rukovode njegove ubice. On zaista prorokuje navodi imena svojih ubica (za novac ili bez novca), čak navodi i boju otirača ispred vrata Markantonijeva stana. Sve je tu ali razloga nema! Jednostavno, oni će me ubiti ali ne znam ili *neću da kažem* zašto. Logično bi bilo da onaj, koji ukazuje na opasnost i upire prstom na ljude koji imaju nameru da ga ubiju, kaže i razloge. O tome Marković ćuti. Boji se samo da ne prođe kao Miloš. Ne kaže čak ni zašto je Miloš tako prošao.

Na nekim mestima pažnja Markovića popušta pa on ubistvu pretpostavlja hapšenje.

„Ako zaglavim ćorku . . . „

I opet će A. D. i Fransao Markatoni biti krivci!

Šta to znači, ta dilema između ubistva i „ćorke“? Znači li to da Delon razmišlja da Markovića strpa u „ćorku“ ili da sam, uz pomoć svog prijatelja iz podzemlja, reši slučaj onako kao što se u podzemlju slični slučajevi i rešavaju?

„Natali, najveća lažljivica na svetu...„

Šta to znači? Da li „najveća lažljivica na svetu“ ima tako snažan uticaj na Delona da ovaj može da se odluči i da...

I dalje:

„ ... vidiš, u ovom trenutku i to bi bilo dovoljno da mi se nešto dogodi i da ne mogu da se branim.“

Dakle, Natali Delon je jedan od važnih izvora opasnosti kome Marković, poučen iskustvom i nekim saznanjima u vezi sa ubistvom Miloša Miloševića, pridaje izuzetan značaj. Nije li ovde reč o jednoj kasnijoj izjavi Natali Delon datoj istražnom sudiji Pataru da joj je Stevan pretio kidnapovanjem trogodišnjeg sina Antonija, u cilju da iznudi „povoljan ishod“, odluku o nekom svom zahtevu?

I koliko je verovati „najvećoj lažljivici na svetu“?

Postoji u dosijeu Marković pismo koje je Stevan pred sam nestanak uputio Natali Delon. Pismo joj je odneo Uroš Milićević u njenu novu rezidenciju, u aveniju Fransoa I. Oni koji su imali tu beneficiju da vide to pismo, naravno fotokopirano, kažu da je zbrkano, puno nekih nerazumljivih znakova sa trouglima i proročkim okom u sredini, da ima velikih, pretećih slova »S« (Stevan?) da je krajnje konfuzno i u više nego pretećem tonu. Jedna od najvažnijih rečenica je ona u kojoj se kaže:

„... na kraju krajeva trebalo bi da mi budete zahvalni za sve ono što sam učinio za vas oboje ... Ne tražim ništa više nego da zauvek nestanem iz vašeg života. Ali, potreban mi je novac. Ništa nisam stekao pored vas osim osornost i nabusitost. Uvek sam bio odbacivan u stranu. Trebalo bi da mi pomognete da kupim garažu ...“

Da li je to rat u kome se nalazi Stevan i o kome piše svome bratu na Rijeku?

Da li je njegov status u porodici Delon već bio na onom minimumu kada su „ponos i taština duboko povređeni“?

Izgleda da je tako. Sasvim je sigurno da se Stevan Marković osetio napuštenim, prevarenim, izigranim, napujdanim i nepotrebnim. Bio je godinama pored zlatnog izvora a da ga ni jedan zlatnik nije pogodio.

Natali Delon svedoči pred sudijom Patarom:

„Uoči nestanka Stevan je nekoliko puta hteo da se vidimo, da razgovaramo ali ja sam izbegavala susret s njim. Plašila sam se. Onda mi je telefonirao: ako mi odmah ne date novac, spreman sam da se jednim svojim komandosom otmem Antonija. Onda ćete platiti ono što ste zaslužili. Alen i ti. Moj hotel i moja garaža biće obezbeđeni, kunem ti se. Ma šta učinili, Antonije mi neće izmaći. Seti se samo kad sam skupio svoje komandose da zaštite Alena prilikom izlaska iz pozorišta Mari Bel. Svi su bili moji ljudi. Oni su sad spremni da ponovo učine sve što im naredim. Ti me dobro poznaješ. Sa njima ću dejstvovati i isčeznuti. Nikad me nećeš naći dok ne platiš onoliko koliko tražim.“

Nikad nisam mogao sasvim da poverujem u ovo svedočenje. Mali Antoni nije bio potreban Stevanu. Imao je u svojoj ruci isto tako jake adute, mnogo jači eksploziv po sebi lično mnogo bezopasniji nego što bi bila eventualna otmica trogodišnjeg Antonija. Zaista, „najveća lažijivica na svetu“ je dobro umela

da laže a izgleda da joj je Alen poverovao i odlučio da ne udovolji novčanim zahtevima Markovića već da upomoć pozove kuma Markantonija. Neki Jugosloveni iz Pariza, oni koje je Stevan nazivao „moji mangupi“ i s kojima sam kasnije više puta razgovarao, odbacuju svaku mogućnost kidnapovanja.

Ko bi mu pomogao da je Stevan zaista hteo tako nešto i da preduzme? Niko! U Francuskoj se kidnapovanje deteta kažnjava smrću. Tu nema šale. Yu-kokošari sa Monmarta i Sen Žermena ne bi žrtvovali ni jedno svoje perce a kamoli glavu. Najmanje zbog Stevana od koga su jedino strepeli. Niti su ga poštovali, niti voleli, bar ne toliko da stanu pod senku giljotine.

Stevan Marković u svojim pismima (poslednje čak naziva testamentom) predviđa i srećan razvoj događaja koje očekuje pa piše:

„Preklinjem te da se ne smeješ ili ćemo se p o s l e zajedno smejati .. .“

Šta to znači?

Stevan očigledno pretpostavlja tri mogućnosti raspleta događaja o kome čitaocu ne dopušta bilo kakvu predstavu. Prvo je ubistvo, drugo „ćorka“ i treće — hepi end. Kakav će rasplet biti odlučiće Delon. On sad čeka ali sumnja da je Delon najbliže prvom rešenju, odluci da ga smakne.

I opet pitanje zašto?

U pismima. Stevana Markovića nema odgovora. Oni hoće da me ubiju, vapi osuđenik na smrt ali ne kaže zašto je osuđen, šta je skrivio?

U poslednjem pismu, koje je Vuk Blagojević dobio od Uroša Milićevića i zatim poslao Stevanovom bratu, između ostalog se kaže:

„Dakle ja sam u ratu i neka ga izgubim ako je pravedno...“

Stevan kao da za trenutak sumnja u svoju pravdu, u opravdanost svojih zahteva, u razloge rata koji vodi pa . . . „ako je pravedno . . . neka ga izgubim.“ Nije siguran da su razlozi njegovog ratovanja časni i pravedni i zato o njima i ne govori. O t o j i s t i n i ne govori čak ni u aluzijama. Upinje se da bude koncentrisan u pisanju ali samo tamo gde bi se mogao nazreti odgovor na pitanje: zašto Delon i Markatoni žele da ga ubiju. Tu ne greši. Uporno ćuti.

A istina? Gde je ona?

„Moji mangupi i niko drugi neka govore s tobom, da ne budem kao pokojni Miloš pokopan tada sa svojom tajnom, o odgovornosti onih koji to čine. Celu celcatu priču saznaćeš od svakoga, komadić po komadić i tvoja inteligencija moraće da odabere i prepozna istinu, pravu pravcatu.“

Ovo je bio i moj putokaz kada sam, dve godine kasnije, zagrejan za aferu Delon-Marković, pošao u Pariz po „komadić priče“ i „pravu pravcatu istinu“.

Prevario sam se.

Markovićev putokaz nije vodio nikuda. U lavirint bez izlaza, možda, u jednu veliku ćutaonicu, u more laži i poluistina, u brlog podzemlja, sve do kineskog zida (pravi kineski zid je mačji kašalj!) kojim je Alen Delon ogradio svoje današnje krezovsko prebivalište, 58 hektara u Dušiju.

6.

Pariz svakog dočekuje raširenih ruku kao da pita: prijatelju gde si dosad bio?

Strašan grad. I da uplaši i da obraduje. Sulud i mudar. Iz svake kuće kao da zrači neki magnet, neko malo čudo koje poseduje samo megalopolis, nešto što nikad pre nistec videli a dobro prepoznajete. Milioni ljudi, pacova i golubova i desetine hiljada kuća, palata, zapišanih pasaža, ćumeza, muzeja, spomenika, jebarnika, podruma, tavana. kafana i svih ostalih malih i velikih opsena sjedinjenih u jednoj reči Pariz.

Uvek me nešto preseče kad ulazim u taj slatko-gorki i šašavi Pariz. Ne zato što dolazim sa Balkana iz jednog malog grada koji nema svoju Notr dam de Pari, što neznalački i neznabožački obožavam Pariz i što mu se divim već jednostavno zato što me Pariz na neki, njemu svojstven način, omađija i privuče u zagrljaj. U tom cirkusu od cigli, ljudskog mesa, bubušvaba i pomfrita, sve je podređeno bar za strance, spoljnim i površnim utiscima, sve se događa hez razmišljanja i logike, svi lete na svetlo kao insekti, i ne znaju zašto to čine, zašto ginu. Sve neke male stvari i neka mala svetla. Na primer ne znam zašto me uvek, kad boravim u Parizu, impresionira jedna baba koja je prodavala (a možda još prodaje) pečeno kestenje na ulazu u metro kod Etoala, ona i papirna

kesica u koju pakuje kestenje i na kojoj piše: osnovano 1868. godine!

Crni, gvozdeni kazan, ložište za ćumur i rešetkasta mreža — osnovano 1868. godine!

Ima li u tome nekog skorojevićstva, nekog idolopoklonstva, nekog kompleksa manje gradske i lične vrednosti kojim je pretovaren stranac u Parizu, pogotovo onaj koji dolazi iz male i daleke zemlje? Zašto se mnogi stranci u Parizu, baš oni iz manjih i malih gradova, osećaju kao ribe u vodi? Čovek bi, zar ne, da malo potone u bezimenost u okeane tuđeg mesa i tuđeg mraka, među tuđe fasade i svetleće reklame, stenice i ofucane tapete, u tuđu bezličnost, da se malo najede tuđeg krompira i kobasica, da se ponovo rodi, ovog puta bez roditelja. Veliki grad, megalopolis, kakav je bio Pariz oduvek, još pre Hrista, pruža mnogima anonimnost, zaštitu koja katkada može da bude dragocena, zlatna. Ne znam ko je rekao da, kada te upoznaju u jednom gradu. beži u drugi, ali to pravilo ne važi za Pariz; ovde te niko neće hteti upoznati sem ako nisi gladan slave i poznanstva i to preko mere; pa i tada u Parizu možeš da ostaneš anonimn, nepoznat, mali ali veliki mali, skriven u prašumi, kao piton u krošnji ili gušterčić pod kamenom, možeš da loviš druge ili da tebe drugi love.

Kada sam prvi put posetio *Crazy horse de Paris* u aveniji Zorž V nije me začudilo što su sve igračice ovog *world famous Saloon-a* prekrštene. Lično ih je prekrštavao gazda Alen Bernardin,

prijatelj Fransao Markantonija, Alen Delona i Stevana Markovića. Njihova imena su ustvari najbezličnija imena koja se daju zamisliti: Miki Muku, Vanila Banana, Prima Simfoni, Roza Fumeto ili Trukula Bonbon. Ovo pokrštavanje itekako pomaže devojkama da posle odlaska iz, *Saloon-a*. ukoliko im je to uopšte potrebno, zataškaju svoje vesele mlade godine i stupe u brak pod pravim imenima i bez tereta „Ludog konja“.

Kad smo već kod „Ludog Konja“ treba reći da u Parizu veruju da Bernardin nije jedini gazda ove fabrike para i ženskog mesa, da je kapital Delonov i Markantonijev.

I Hemingvej je bio do smrti opsednut Parizom i uspomenama na Pariz. Njegovo poslednje prozno delo „Praznik

koji se kreće“, izdato je posle njegove smrti, očito govori o toj opsednutosti. Mnogo godina kasnije, pišući o „prazniku koji se kreće“, Hemingvej priziva famoznu kafanu „Klozeri de Lila“, „Amatersku kafanu“, „Selekt“ i druge, senoviti i šljunkoviti Luksemburški park, obala Sena, ćelave kelnere opasane dugim plavim keceljama, njihove nabrele buđelare, demi-blond, božole, seljačku paštetu od džigerice i crni hleb.

Jednom prijatelju, Hemingvej je 1950. godine napisao:

"Ako je čovek bio te sreće i živeo u Parizu kao mlad, onda, bilo kuda krenuo, Pariz će biti s njim jer je Pariz praznik koji se kreće."

Pariz nije samo Luvr, Mona Liza, Ajfelova kula, ni prebogato osvetljeni Šanzelize. Nije ni Karden. Ni žan

Pol Belmondo. Ni Komedi fransz. Ni kafe-krem. Ni šukrut, kiseli kupus sa belim vinom i kuvanom šunkom. Ni Balzak. Ni šampanj. Ni Bobur. Pariz jc sav u jednoj vreći, dubokoj i pocepanoj, mračnoj. U Boburu. ako samo bolje zagledate. otkrićete zapušeni čučavac ili stenicu i obratno: u zapušenom čučavcu i stenici - Bobur. Pariz je Janus sa mnogo lica i samo jednim.

Evo i kafane koju je Hemingvej voleo, koja se dakako razlikuje od „Maksima“ i koja je takođe Pariz kao što su Pariz pečeno kestenje i „Crazy Horse“. Opisana je u već pomenutom delu „Praznik koji se kreće“:

„Amiaterska kafana“ bila je prepuna i prozori su se maglili od toplote i dima. Bila je to sumorna kafana u kojoj su se okupljale ispičuture iz okoline. Ljudi i žene koji su dolazili u kafanu bili su stalno pijani ili bar onoliko koliko su im džepovi dozvoljavali. Pijane žene su nazivali poivroties, što bi značilo cugačice. „Amaterska kafana“ je bila zborna mesto šljama iz ulice Mufetar, te divne uske pijačne ilice koja je vodila na trg Konteskarp. Čučavci starih kuća sa stanovima za izdavanje, po jedan uz stepenište na svakom spratu. Tu je bio i hotel u kome je umro Verlen i u kome sam i ja imao sobu na poslednjem spratu u kojoj sam radio,“

Tumarao sam po mnogim „amaterskim kafanama“ i drugim, mnogo bogatijim i mnogo siromašnijim kafanama kao što je nekad bila „Klozeri de Lila“, zavlačio sam se po senmišelskim rupama, posećivao jazbine Sen Žermena osvetljene prigušenim crvenim svetlom boje goveđe krvi i prepune sablasno

nafarbanih prostitutki i ljubičastih travestita. upoznao sam pakleni i triperljivi Pigal, čak i naselje crne bede nazvano Vijetnam i pokretnu koloniju naših Roma u Garaž Serselu, uvek na tragu jedne „izgubljene“ beogradske generacije, velikih i malih majstora sitnih i krupnih prevara koja sy književnošću, naravno, nije imala nikakve veze i koja je sve više tonula u bunare velegradskog kriminala. Ali, nije bilo nezanimljivo. Bodler je imao pravo kada je pevao:

O, uvek se divim besramnom brlogu!

Lopovi i drolje zabavljaju bolje

Neg što sitne duše i pojmiti mogu!

Deliti ljude na dobrostojeće, ugledne, časne i nečasne, na one koji su uspeli u životu i na one koji nisu uspeli u životu, na vrle supruge i nevrle preljubnice, na lopove i žandare, na lepe i ružne, zdrave i bolesne, nikada mi nije bilo blisko. U toj glupavoj i surovoj malograđanskoj podeli ima nečeg nakaznog i neljudskog.

U Parizu te deobe nema.

Bog i đavo se hvataju za ruke.

Hotel u kome je umro Verlen . . .

Koliko je takvih hotela, kuća, trgova, sobičaka, kafana, ćumeza, dvoraca, spomen kuća i ulica u kojima su živeli i umirali veliki i slavni ljudi? To je još jedna draž Pariza: za svaki kamen je nešto vezano. Reč, čovek ili događaj. Dogodilo se i to da sam, pukim shičajem naravno, kao gost jednog svog prijatelja, beogradskog arhitekta koji je postao pariski arhitekta i to zauvek, proveo dvadesetak dana u

stanu u kome. je nekad stanovao, živeo i pisao, naravno i pio, Skot Ficdžerald, jedan iz „izgubljene generacije“.

Veliki Gejtsbi!

Ličnost koja me je nekad oduševljavala i koja bi me možda opet oduševila kada bi se latio ponovnog čitanja romana.

Taj stan se nalazio u ulici Tilsit br.14. Soba koju sam dobio bila je mračna kao i sve oslale pariske sobe koje ne gledaju na ulicu već su im prozori okrenuti mračnim svetlarnicima i crnim fasadama susednih kuća, prostrana ali nekako tmurna, sumorna, teskobna i neprijatna. Kad sam najzad ostao sam i raspakovao svoja dva mala kofera, osetio sam se najednom kao u muzeju koji to nije, koji nikada neće da otvori svoja vrata jer i nema šta da pokaže; ili kao u nekoj ispražnjenoj i dobro pometenoj grobnici. Pored svih pokojnika koji su nekad disali u ovoj sobi, među tom davno upokojenom vojskom, bili su Ernest Hemingvej, Skot Ficdžerald i Zelena. Skotova jedina ljubav i jedina žena, uvek mamurna, kako je mnogo kasnije svedočio indiskretni Hemingvej, spremna da se posvađa ukoliko neko iz društva odbije da se napije. Pa ipak, mirno sam zaspao.

Sem mene u sobi nikog nije bilo.

„Stevanovi mangupi“ u mišijoj rupi.

Sutradan, već u deset časova, bio sam u metrou koji je hitao ka Sen Žermenu, u susret ljudima kojih je Stevan Marković nazivao „moji mangupi“. Njihovi nadimci koje su poneli iz Beograda, sa poteza kafana „Zagrcb“ - kafanica „Mulen Ruž“ u Sremskoj ulici, nisu bili mnogo slatki: King Kong, Protuva, Vuk, Lagarder, Pećina, Džoni Gitara. Gamba.

Kakva zabluda i kakav beskoristan trošak. Svi oni su tako malo znali o aferi, to jest o ubistvu Stevana

Markovića a tako mnogo lagali, i to sve u krug, da ih bog otac nije mogao da pohvata u lažima i lukavstvima. O onome što su eventualno znali, i što bi možda bilo zanimljivo mudro su ćutali. O nevažnim detaljima, koji nisu ni množili ni delili, neumorno su blebetali. Upozorenje Uroša Milićevića, kada sam prvi put posle ubistva Stevana Markovića krenuo za Pariz, negde 1971. godine, sa idejom da se aferom Delon i ubistvom malo bolje pozabavim, pokazalo se kao tačno i promućurno.

„Ti Stevanovi mangupi veliki su lažovi“, rekao mi je tada Uroš. „Sem što su kukavice gledaće da im boravak u Parizu ne podrije neka brzopleta izjava makar ta izjava bila daleko od istine. Nikada nijedan od njih ne bi skupio tri čiste da se pojavi pred Markantonijem kao što sam se ja pojavio!“

I zaista, ovi vajni prijatelji Stevana Markovića, „njegovi mangupi“, za svog ubijenog vođu nisu davali ni dlaku s glave a kamoli glavu. Ni za vođu, ni za rođenog oca, ni za bilo koga pod kapom nebeskom. Taj soj ljudi je veoma egoističan i najmanje herojski što nije slučaj sa pravim podzemljem, na primer onim korzikanskim. O nekoj osveti, o kojoj je snevao Stevan pre nego je pošao na poslednje putovanje taksijem predosećajući krvavi obračun, takođe nije bilo ni pomena. Nikome iz pariskog YU-klana nije ni u snu padalo napamet da se sveti zbog ubistva Stevana Markovića, čak ni da preti, pogotovo ne šefu korzikanske mafije, moćnom Fransoa Markantoniju.

Ili Alen Delonu koji je u Francuskoj ono što je u Americi Sinatra. Čuvali su se da ne bi slučajno izrekli čak i one beznačajne detalje za koje su znali a koji bi mogli da izazovu podzemnu reakciju Markatonija, Delona pa čak i vlasti jer je Pompidu tada bio

predsednik Republike. Suviše su mnogo videli i čuli da bi bili hrabri i lakomisleni. Mišja rupa je bila pravo mesto za Stevanove mangupe.

Međutim, ono što svako od njih nije znao pojedinačno ili je znao pa čuvao za sebe, znali su i iskazivali kolektivno i nemušto. Mada su se teško otvarali iz njih je ipak izviralo neko kolektivno mišljenje o krivici Stevana Markovića. Jednostavno, nekim životinjskim čulom, njuhom koji imaju samo oni koji su uvek na straži za sopstvenu egzistenciju i koji u svakom novopridošlom kafanskom gostu vide smrtnu opasnost, dolazili su do zaključka da je Marković izgubio život zbog ucene.

Chantage je bila najčešća reč koju sam tih dana slušao. Govorili smo srpsko-hrvatski ali su oni reč ucena izgovarali na francuskom jer je ucena, ne kao reč već kao delo, prihvaćena tek u Francuskoj.

Chantage je dakle bila prava reč kada su „Stevanovi mangupi“ hteli da se upuste u eventualne motive ubistva svog velikog šefa.

Ucena. Prinuda. Način da se dođe do novca, do malo ili mnogo novca što opet zavisi od težine ucene. Svi ti momci bili su često u društvu bogatih, čak veoma bogatih ali su se uverili da na lepu reč i prijateljske usluge koje su im činili, neće dobiti ni jedan jedini franak. Bogati su umeli da cene svoj novac a živeti pored meda, i ne liznuti ga, bilo je mučenje za ove lepe i bogatstva željne momke. Tu

su ležali motivi koji su ih kasnije pokretali u krađu ili ucenu.

Možda „Stevanovi mangupi“ i nisu znali pravu priču, motiv ubistva i pojedinosti, ali i da su nešto znali ne bi o tome govorili pred nepoznatim čovekom, jugoslovenskim novinarom koji i nije morao da bude novinar, dakle mogao je da bude dobro prikriveni doušnik pariske policije ili korzikanske mafije što bi, u oba slučaja, bilo veoma opasno. Strah od korzikanskog podzemlja, koje je već progutalo brojne Jugose, i šefa Markatonija koji je u to vreme suvereno vladao Parizom, najzad mogućnost da budu proterani iz Pariza i Francuske zauvek, nalagala im je krajnju opreznost i ćutanje. Pa ipak, došao sam do ubeđenja da svi ti klupoderi i neznaju bogznašta. To su i razlozi što je u istražnom postupku, koji je tada vodio versajski sudija Patar, učestvovalo malo svedoka Jugoslovena, sem Uroša Milićevića i Borivoja Ackova. Posle hapšenja Markatonija više niko nije smeo da zucne a kamoli da o nečemu svedoči.

I tako, posle desetak dana razgovora, uglavnom jalovih, sa Stevanovim mangupima, miševima među tigrovima korzikanskog podzemlja, rezime bi bio sledeći:

Alen Delon je hteo da se otarasi Stevana Markovića iz više razloga pogotovo kad mu je Natali Delon priznala svoju ljubavnu vezu sa telohraniteljem. Delon je, dakle, hteo ne samo da skine Markovića sa platnog spiska, da ga „otkači“ kako se to u miljeu kaže, već da ga izbriše običnom đlačkom gumicom. Bilo mu je dosta „gvozdenog jahača“ koji ga je nekad možda fascinirao svojim ubojitim pesnicama i lažnim psećim srcem u kome nije bilo vernosti. Bio je to kraj jednog prijateljstva ili „drame jednog prijateljstva“

kako je Markantoni u jednom intervjuu okarakterisao odnos između Delona i Markovića.

To je Stevana duboko pogodilo. Nije verovao da će Natali u bilo kome času priznati ljubavnu vezu s njim i to baš sujetnom i neumoljivom Delonu.

Da li je baš sve ovo tačno ili je samo jedna od mutnih romansi koje prate aferu Delon?

Bio sam jedan od prvih reportera koji su u rukama imali kopiju saslušanja Natali Delon. Preko moje skromne ali efikasne veze u Parizu dobio sam kopiju poslednjeg dana boravka, pre nego sam napustio Pariz. Bila je to sasvim bleđa kopija, sa jedva vidljivim slovima, što je bio dokaz da je saslušanje umnoženo u više primeraka. Međutim, sve do 1979. godine, do smrti Žorža Pompidua ovo saslušanje nije objavljeno čak ni u najkraćim izvodima. Posle toga je objavljeno delimično u francuskoj i italijanskoj štampi, naravno, sa obavezanim skraćivanjima koja su se odnosila na jednu večeru ili ručak i poznanstvo sa Pompiduovima.

Natali Delon je provela stotinu časova pred sudijom Palarom jer ne treba zaboraviti, da je Stevan Marković okrivio i Natali Delon za smrt koju je iščekivao.

Rene Patar:

Šta mislite, zašto je ubijen Stevan Marković?

Natali Delon:

Stevan nije bio čovek, jedan od onih koji umiru od starosti.

Rene Patar:

Maločas ste rekli da je vaš nameravani razvod sa Alen Delonom ražalostio Stevana. Ne razumem. . . Ako je s vama već bio u intimnoj vezi, onda. .?

Natali Delon:

Oh, da. Bio je veoma tužan kad je čuo vest o našem razvodu. On je taj razvod više osetio nego mi.

Rene Patar:

Zašto bi on više osetio taj razvod nego vi i vaš suprug?

Natali Delon:

Stevan je bio čovek na svoj način. Predavao se sav i tražio da se i svi drugi predaju. Mi smo bili ceo njegov svet. Naš razvod je pretio da uništi taj svet. Poslednji put sam ga videla četiri dana pre nego što je ubijen. Bio je skoro lud. Govorio je o našem razorenom prijateljstvu i bilo mi je jasno da ima velike probleme. Ubeđena sam da je prikupljao hrabrost da zatraži nešto novaca. Kasnije sam saznala da je toga dana bio bez novca.

Rene Patar:

Da li je to bila ucena?

Natali Delon:

Naravno ne. Hteo je da traži novac kao što se od prijatelja traži.

Rene Patar:

Zašto ga je Alen oterao od kuće?

Natali Delon:

Nije ga oterao.

Rene Patar:

Nego?

Natali Delon:

Rastavio ih je život i svakodnevni problemi. Uostalom to pitanje treba da postavite njemu a ne meni.

Rene Patar:

Da li je Marković bio zaljubljen u vas ili je ta veza...

Natali Delon:

Stevan je u početku našeg poznanstva mrzeo žene. Za njega je žena bila niže biće. Kada se vezao za mene bio je ubeđen da mi je učinio veliku uslugu...

Rene Patar:

Zaljubljen?

Natali Delon:

Zaljubljen u mene? Da. Mislim da jeste. Upravo je ta njegova ljubav kriva za mnoge stvari, ona je uništila sve. Pravo da kažem nisam ništa učinila da bih ga uvalila u takav položaj, mislim u tako glup položaj...

U saslušanju od 24. marta te iste, 1969. godine, opet pred sudijom Patarom, Natali Delon je izjavila:

Natali Delon:

Mesecima nisam viđala Stevana i nije mi bilo stalo da ga vidim. Insistirao je da se sastanemo i više puta me je pozivao telefonom. Najzad sam pristala. Otišla

sam u naš stari stan, u aveniju Mesina. To je bilo septembra 1968. godine. Stevan me je čekao kraj prozora. S njim je bio i Uroš Milićević. Izišli su na ulicu pa smo seli u jedan obližnji bistro. Stevan je izgledao dobro raspoložen ali je posle nekog vremena postao nervozan i počeo da govori nevezano. Izgledalo je da ima velike probleme i da se nečega čudnog plaši.

Rene Patar:

Nije rekao čega se plaši?

Natali Delon:

Pominjao je ime Fransoa Markantonija, Alenovog prijatelja i našeg kuma.

Rene Patar:

U vezi s čim?

Natali Delon:

Govorio je da je taj čovek uvek pored njega. Pitala sam zašto bi se Markantoni vrteo oko njega ali je Stevan promenio temu.

Rene Patar:

Da li je Alen Delon znao za vašu sentimentalnu vezu sa Markovićem?

Natali Delon:

Ta naša veza je više opsedala Stevana. Strahovao je da će Alen nešto saznati ili da ću mu ja nešto reći, priznati. Kada je već sve bilo gotovo . . . Želela sam čiste račune sa Alenom pa sam mu rekla istinu. Sve

sam rekla Alenu. To je možda jedino zlo koje sam nanela Stevanu.

Rene Patar:

O čemu ste još razgovarali sa Stevanom prilikom vašeg poslednjeg sastanka?

Natali Delon:

Pre nego što smo se rastali Stevan mi je rekao da je nešto napisao o svom životu poslednjih godina. Tada je rekao da u grčkim tragedijama jedan od troje uvek umire. Šta je hteo time da kaže, na koga je ciljao, ne znam. Ponašao se kao neko ko je uhvaćen, neko ko je u bezizlaznom položaju, delovao je izgubljeno. Taj susret sa Stevanom veoma me je rastužio.

Rene Patar:

Molim vas da pogledate ovo pismo i da nam kažete da li je to isto pismo koje smo zaplenili u vašoj kući i zaveli ga u dosije pod broj 639?

Natali Delon:

Da. Stevan je to pismo napisao 13. septembra a Uroš ga je doneo 22. septembra, onoga dana kada je Stevan nestao. Pismo me je naljutilo. Stevan je stalno govorio besmislice i stalno ih ponavljao. To isto mi je govorio i prilikom našeg poslednjeg viđenja. Nisam uspela da shvatim šta hoće. Tada mi je Uroš rekao da u tom pismu, koje mi je predao, treba da bude sve objašnjeno. Odgovorila sam da ne razumem o čemu je reč. Uroš je onda rekao da treba pročitati jednu filozofsku knjigu, ne sećam se više koju, pa tek onda razumeti Stevanovo pismo. Mada mi je Uroš pokušavao nešto da objasni, ukazujući na

značaj pojedinih pasusa u pismu, nisam ih razumela niti se tog pisma i njegovog sadržaja više tačno sećam.

Rene Patar:

Poznajete li bračni par Pompidu?

Natali Delon:

Da ali... videla sam ih samo nekoliko puta. Dva puta u Sen Tropeu... oni tamo imaju vilu i jednom na prijemu kod Rošildovih...

Rene Patar:

Jeste li ikad ručali ili večerali sa Pompiduovima?

Natali Delon:

Ne.

Rene Patar:

Sasvim ste sigurni da niste?

Natali Delon:

Sigurna sam da sa Pompiduovima nisam ni ručala ni večerala...

Rene Patar:

Da li je Stevan poznavao gospodina ili gospođu Pompidu?

Natali Delon:

Mislim da ih nije poznavao.

Rene Patar:

Vaš kum Fransoa Markantoni? Da li ih je on možda poznavao?

Natali Delon:

Mislim da ih nije poznavao.

Ovo su svakako najzanimljiviji delovi saslušanja Natali Delon pred istražnim sudijom Rene Patarom koji je početkom 1969. godine još imao volje i hrabrosti da čeprka po dinamitu. Ta volja i ta hrabrost uskoro su ga napustili. Izjave Natali Delon, međutim, podudaraju se sa izvesnim notornim činjenicama koje su više nego bitne za razumevanje afere Delon ili afere stoleća. Natali takođe potvrđuje vezu između Markovića i Markantonija kao permanentnu i prisutnu ali ne priznaje da je bila na večeri ili ručku sa Pompiduovima, Delonom, Markovićem i Markantonijem. I ona i Delon i Markantoni nikada nisu priznali za taj famozni ručak. Markantoni će kasnije, u svojoj autobiografskoj knjizi „Zavera“, napisati:

„Spasao sam Petu Republiku.“

I dalje:

„Da sam rekao ime čoveka koji ih je interesovao ne bih presedeo 11 meseci u zatvoru.“

Međutim, dva Markovića su potvrdila da je takvih ručkova i večera ipak bilo. Prvi je bio Stevan Marković koji je to rekao meni na nekoliko dana pre nego će nestati a drugi je bio Aleksandar Marković, Stevanov rođeni brat, stalno zaposlen na Rijeci.

O njegovom svedočenju saznao sam iz Markantonijeve knjige „Zavera“:

„Nesrećni Pompiduovi uvučeni su u blato dosijea Marković 9. januara 1969. godine kada se njihovo

ime i zvanično pojavilo pred islednim sudijom Patarom“, piše Markantoni. „Aleksandar Marković, brat Stevanov, koga je sa mnogo oduševljenja zastupao advokat Rolan Dima izjavio je da je ručao sa predsednikom vlade i madam Pompidu kod Delonovih i samnom, Fransoa Markantonijem! Predsednik vlade koji ručava sa Markantonijem, očigledno, mogao bi da ostavi loš utisak... Dakle 9. januara Aleksandar Marković je dao tu izjavu a osam dana posle toga, dakle 17. januara, ja sam uhapšen u Kanu mada nije postojala nijedna nova činjenica koja bi omogućavala da me uhapsu... 12. februara izveden sam iz čelije i suočen sa Aleksandrom Markovićem koji je došao sa svojim advokatom Rolanom Dimom. Poricao sam da sam ručao kod Delonovih sa predsednikom vlade i njegovom suprugom i dodao:

- Zar možete ozbiljno da pomislite da bi predsednik vlade prihvatio da ruča samnom ili još bolje sa jednim čovekom kao što je Stevan Marković?... 13. februara Alen je takođe potvrdio pred istražnim sudijom Patarom da Pompiduovi nikad nisu ručali ili večerali kod njega, ni u Parizu, ni u njegovoj poljskoj kući, ni u „La Kapili“ u Sen Tropeu. Alen i ja smo ostali čvrsti do kraja."

Postoji još jedna koincidencija. Delon i Markantoni su saslušavani 12. i 13. februara a već sutradan, 14. februara 1969. godine, preko švajcarskog radija, Pompidu je najavio da će učestvovati u trci za predsednika Republike.

I opet Markantoni u svojim ispovestima:

„Kad posle toliko vremena razmišljam o govoru koji je tada Pompidu održao, smatram da je bio moćan. Ali, dali bi bez Alena i mene bio tako moćan? Da smo nas dvojica slagali isjtražnog sudiju i rekli: da, tačno

je, ručali smo sa gospodinom i gospođom Pompidu, sa Stevanom i njegovim bratom, Patar bi pozvao Pompidua u Versaj, u Palatu pravde, i on bi se tu našao pred stotinu fotoreportera i dve stotine novinara. Za njega više ne bi bila interesantna sudbina nacije već njegova sudbina sa Patarom i Lažonijem.“

Ovom zaista famoznom ručku ili večeri sa Pompiduovima treba dodati tvrdnju Rolana Dime da je ručak kod Deionovih zaista održan pa je priložio i tačan raspored gostiju za stolom kao i — jelovnik!

Aleksandar Marković, koji je bio verodostojan svedok i nije imao nikakvog razloga da igra bilo kakvu igru, nikada nije dao izjavu novinarima. Ubrzo posle ubistva i istrage koja je ušla u planirane ćorsokake on se više nije oglasio.

Vratimo se poslednjim danima Stevana Markovića i njegovom raskidu sa prijateljem i zaštitnikom Delonom. Ne, Stevan nije hteo da ode, nije pristajao da bude izbrisan običnom dečjom đačkom gumicom, nije pristajao da bude bačen sa oblaka na tvrdu i голу zemljicu.

U Stevanu je tada proključao revolt, bes, osećanje nepravde ali i nemoći. Izgubio je velikog prijatelja, možda i egzistenciju, svi njegovi snovi i planovi pali su u hladnu vodu, sve se zamrznulo, sve su lađe počele da tonu. Tada se latio ucene, grube, glupe i neproračunate. Mnogo je znao ali to što je znao nije

umeo na pravi način da iskoristi. Za Stevana nije bilo tajni što se bračnog para Delon tiče. Ružičasti baleti, dakle seksi-seanse koje je za Delona i njegove bogate i moćne prijatelje organizovao bili su jezgro ucene ali i osvete. Nevičan u tom poslu, naivan, neiskusna, oslonjen još uvek na pesnice i silovite udarce glavom Stevan je u tren oka izgubio neravnopravnu bitku.

David nije pobedio Golijata već kako to obično u životu biva Golijat je samleo Davida i to u prvoj rundi.

Nokaut iz koga se Stevan nikada više nije probudio.

Pokušaj da u igru uvuče i poznata imena iz pariskog džet-seta, gornjih deset hiljada, ljude iz šou-biznisa, političare i njihove supruge, filma i javnog života, da ih zaplaši kompromitujućim fotografijama, završio se na đubrištu, smrću onoga koji je zabranjenu igru započeo. Nije Patar bez razloga saslušavao Silvi Vartan, Mirej Dark, Mari Lafor. . .

To bi bila prva varijanta.

Druga je ubistvo Miloša Miloševića u Holivudu, u vili Miki Runija, 30. decembra 1966. godine. U pismu koje je uoči smrti uputio svom dobrom prijatelju Vuku Blagojeviću i koje je priključeno dosijeju Marković piše:

„Ne bih se čudio da me Alen obori metkom ali znam da je to njemu nezgodno jer je slavan čovek pa mu prate svaki korak. Zato on ima onog tipa i počinjem

da se bojim. Alen je još u Holivudu okrvavio ruke ali s tim još nisam načisto...”

Dakle, Stevan Marković veruje da bi ga Alen Delon lično ubio da nije slavan čovek pa mu prate „svaki korak“ i da zato on ima „onog tipa“ pa Stevan počinje da se boji. I opet Stevan ne kaže zašto bi ga Delon ubio, to jest oborio metkom? To ostaje tajna o kojoj samo znaju Delon i on.

Kad sam u jednom pariskom bistrrou pročitao kopiju ovog pisma, koje je pripojeno dosijeu Marković, sve mi je bilo jasno.

Ko je ubio Stevana Markovića?

Nemački novinar Rejmon le Vizer je na ovo pitanje odgovorio u „Kviku“:

„To zna svaki pariski žaca.. .“

Ja bih dodao:

I svaki pariski vrabac.

Ili jedno drugo pismo, opet fotokopija, dok original leži zauvek spakovan u dosijeu istražnog suda u Versaju, u Palati pravde koja to ovoga puta nije bila. Fotokopiju mi je dao da pročitam Uroš Milićević, pre svog konačnog, odlaska u Pariz a onda na stratište u aveniju Staljingrad, u Brisel.

Pismo je upućeno Zorici Milošević u Rim:

„Ne znam još prave razloge zašto je ubijen Miloš. Saznaću i to i jednog dana sve ću da iznesem u javnost. Često silazim u podrum kad Alen nije tu. On

je u podrumu smestio Miloševa dokumenta i odelo koje je Miloš u trenutku smrti nosio.“

Pitao sam Uroša nije li i on nekom prilikom video to odelo? Da li ga je Stevan donosio iz podruma ili je to stravično saznanje ostavio samo za sebe?

Mitoman Uroš je samo podigao oči ka nebu. Tada je već plivao u vodama koje mu nisu dozvoljavale da bude realan i svestan svojih postupaka. Let malog noćnog leptirića ka velikom plamenu sveće bio je već predodređen.

- Ja sam viđao samo košulju — odgovorio je. — Miloš je ubijen u Alenovoj košulji.

- Govorite o novcu koji ste imali, o dobrom životu koji ste vodili, pa i taj Miloš Milošević, vajni plejboj koga je Holivud zapamtio, ubijen je u — Delonovoj košulji!

Uroš se osmehnuo:

- To su bile najskuplje košulje, najbolje koje su se mogle naći...

- Ali tuđe!

- Delonove! Kao i naše.

- Zašto bi Delon, ukoliko je on jedan od onih koji je okrvavio ruke u ubistvu Miloša Miloševića, čuvao odelo koje je Miloš u trenutku smrti nosio?

- Delon je iznad svega voleo Miloša.

- Ali kakva je to ljubav!?

- Delon je voleo i Stevana pa ga je ubio. Znate kako je sa Delonom. Teško onome ko izneveri njegovo

prijateljstvo, ko ujede gospodara.

- Ujede?

- Bio sam jednom prisutan kada je Delon upitao: šta kod vas, tamo na Balkanu, rade sa psom koji ujede gospodara ?

- I šta ste mu odgovorili?

- Odgovorio mu je Stevan.

Pismo koje sam maločas citirao napisano je još 1967. godine kada su odnosi između Delona i Markovića bili sasvim dobri i drugarski. Pa ipak, Stevana je kopkala tajna smrti njegovog najboljeg druga Miloša Miloševića. Za ovu drugu varijantu treba vezati utvrđenu činjenicu da je u vreme, kada je ubijen Miloš Milošević, Alen Delon boravio u Holivudu, da je te iste noći bio gost svog bivšeg telohranitelja i gospođe Runi. Pored Delona tada je u Holivudu boravio i Fransoa Markantoni, naravno, sasvim „slučajno“.

I treća varijanta: prva i druga kombinovano. Jednom rečju Stevan je imao nameru sve da kaže i po svemu sudeći, imao je i šta da kaže.

Razgovor o psu i gospodaru koji sam vodio sa Urošem Milićevićem poslužio mi je kasnije za uvodni tekst u romanu „Gorila 2“:

„Superstar sa olakšanjem spusti slušalicu i utonu u fotelju. Nije mogao da ustane i da je hteo. Skriven osmeh zaigra u uglovima njegovih ženskih usana. Sve je u redu Hotel je kupljen. To znači, prevedeno

sa jezika korzikanskog podzemlja, da je noćas Štefan ubijen, pre sat, dva. Pas Štefan. Pas koji je ujeo gospodara vise nije među živima. Pas koji je verovao da mu je sve dozvoljeno. Dragi bože! Zar je tuđa smrt (ako slatka, pitao se opsenar kolorisanih ekrana, zar je osveta tako lekovit, božanski napitak, zar može tako opojno i pijano da struji venama?

Onaj teški umor, koji je počeo da ga uspavljuje dok jc čekao telefonski poziv iz Pariza, naglo je ispario. Mogao je da zapeva od neke sreće. Najzad, sve je to malo važno. Štefan je mrtav, konačno mrtav. Neopozivo mrtav. Ustakljen i ohlađen. Bačen ko zna gde, u ko zna koju rupu, možda spaljen, poliven sumpornom kiselinom, iskasapljen, raskomadani, pretesterisanih kostiju, razbacani, istucani u avanu, zakopani u crnu vlažnu zemlju punu glista, zemlju koja će već umeti da ga primi na pravi način, da ga hladno poljubi i pozove na vruće sjedinjenje. To je važno. Osveta. Slatka i draga. Važno je da je slavni Alen Dipre, idol miliona žena, ljubavnik kakav na platnu nije viđen od Ramon Novara do danas, moćan, svemoćan, bogovski moćan. Snažan kao Muhamed Ali. Svirep kao Ajhman. Neuhvatljiv kao Sinatra. Lukav kao Žaklina.

Superstar se osmehuje. Gotovo je sa Štefanom i ucenom. Gotovo je sa očnjacima koji su se duboko zarili u meso gospodara ali ga nisu ubili. Nikad više

neće Štefan otvoriti čeljusti i pokazati oštre, bele zube. Adio Štefan. Laku noć.“

Pa, ko je Alen Delon?

Zar je moguće da je ovaj glumac velikih ekrana, jedan od najpopularnijih filmskih glumaca na svetu, čovek tako mračnog karaktera, prijatelj i kum pariskog podzemlja, spreman na zločin, na ubistvo?

Zaista, ko je Alen Delon?

7.

Maloj ali odabranoj vojsci reportera iz gotovo svih evropskih redakcija, specijalistima za velike skandale i privatni život javnih ličnosti, nije promakao ni jedan detalj iz prošlosti superstara Delona. Iskopavano je i čeprkano na svim mogućim lokacijama: u roditeljskom domu, kod pomajke, kod očuha, maćehe, kod suseda koji su se kao kroz maglu sećali lepuškastog dečaka Alena, razgovarano je sa njegovim nekadašnjim drugovima iz škole i internata u kojima se Alen kratko zadržavao, sa brojnom polubračom, polusestrama, pronađeni su komandanti, oficiri i podoficiri jedinica francuske armije u Indokini u kojima je služio i mladi Alen, progovorili su sajgonski drugari, matrozi i parašitisti, njegovi kasniji pariski poslodavci, jednom rečju svi oni koji su mogli nešto da kažu o prošlosti čoveka na koga je pala sumnja da je naredio da se ubije njegov telohranitelj. Sve je izneto na svetlo dana, na stupce žute i bele štampe, pred večito gladnu čitalačku publiku.

Ništa nije prećutano.

Jedan od najrevnosnijih kopača bio je italijanski novinar Fabio Đeraldini. On je čak sastavio listu osnovnih škola kroz koje je mladi Alen prošao.

Bilo je ukupno 25 opštinskih škola, tuce katoličkih internata i još jedno tuce građanskih. Broj koji predstavlja svojevrsan rekord.

Đeraldini je uspeo da se sastane i sa Edit Bulonj, majkom Alena Delona. Ova, tada šezdesetogodišnja, krepka žena, prosede kose i oštra jezika, živi u Burg la Renu, malom centru pariske oblasti. Sa Alenovim očuhom Polom drži dućan u kome prodaje razne prehrambene namirnice ali najviše kobasice i domaću paštetu. Nije bogata, još je prinuđena da radi ali ne pomišlja da od prebogatog sina zatraži

novčanu ili neku drugu pomoć niti joj je sin takvu pomoć ponudio. Štaviše, u nekoliko mahova, pre nego što je izbila afera Marković, Alen Delon je optuživao roditelje da su ga u 17. godini gurnuli u vojsku, i to u Indokinu, pravo u zagrljaj smrti.

Edit Bulonj je na to sasvim mirno odgovorila:

„A šta bismo drugo sa bitangom kao što je bio Alen? Bio je i ostao bitanga i kao takav će umreti!“

Zahvaljujući profesionalnom strpljenju Đeraldini je jedan od retkih reportera koji je osvojio poverenje gospođc Bulonj. Ona je italijanskom reporteru, uz čašu božolea otvorila srce žestoko napadajući sina, govoreći da nikad nije verovao u boga, da je rođen bez srca i duše, da su ga još od malena đavoli uzeli pod svoje i da je najcrnja ovca koja je ikad ojagnjena.

„Jedino što sam želela to je da vidim svog malog unuka Antonija ali bitanga ni to nije dozvolila. Neka mu bude, samo da je što dalje od mene.“

„Alen tvrdi da ste ga vaspitavali i podizali kao životinju a ne kao dete,“ provocirao je Đeraldini.

Na to je gospođa Edit skrstila ruke i podigla pegled ka nebu:

„Gospod je načinio najveću grešku kada je nareeio da postanem majka jednom takvoin tipu! Samo da bude daleko od mene. I on i njegovo bogatstvo.“

Svi koji su bolje upoznali Delona kažu da je mržnja motor koji neprekidno brunda u njemu. Kada mu je bilo četiri godine roditelji su se razveli, otac se oženio a majka preudala. U devetoj je bio već siročce.

Četvrtak je provodio kod oca u mestu Sou a nedelju kod majke u Burg la Renu. Ostale dane je provodio kod žene kojoj su ga otac i majka poverili, u jednoj kući preko puta zatvora u Freneu.

Alen Delon:

„Detinjstvo sam proveo takoreći u zatvoru. Moja pomajka i njen muž živeli su u jednoj kućici pored velikog zatvorskog zida. Igrao sam se sa decom čuvara zatvora u zatvorskom dvorištu. Malo dalje čamili su osuđenici. Rešetke, i zidine — to je slika moga detinjstva koju neću nikada zaboraviti.“

Kada je po ko zna koji put izbačen iz škole, 14 godišnji Alen, sa drugom Danijelom Salvateom, odlučio je da pobegne u Bordo i da se tamo ukrca na neki brod koji plovi za Ameriku. Putovanje se završilo u obližnjem komesarijatu. Alen nije hteo da kaže ko je i kako se zove pa su ga policajci dva dana držali u samici da omekša. Pustili su ga tek kad je došao očuh Pol koji ga je tom prilikom dobro išamarao.

Pravi roditelji se nisu pojavili.

Posle svega očuh je odlučio da Alen prekine sa školovanjem i otpočne da radi u dućanu, da raznosi porudžbine i spravlja domaće kobasice. To je prvi zanat danas najpopularnijeg glumca sveta. Prvi i poslednji. Nikome nije čudno što jedan od najbogatijih ljudi Francuske, svakako jedan od najpopularnijih glumaca svih pet kontinenata, nema

završenu osnovnu školu. Žan Gaben je lepo rekao: život je njegova škola.

Da, ali kakav život?

Svakako da Alen nije mogao dugo da izdrži raznoseći porudžbine i spravlajući domaće kobasice. U 17-oj godini dobrovoljno se prijavio za rat u Indokini. Nije imao punih 18 godina pa je vojnim vlastima morao da podnese pismenu saglasnost roditelja. Na tu saglasnost nije trebalo dugo da čeka.

Alen Delon:

„Poslali su je poštom i to me je duboko uvredilo. Mama i tata su se sastali samo zato da bi me poslali u rat i ja to nikad ne želim da razumem.“

Edit Bulonj:

„Ja sam svoje već rekla. Nemam šta da dodam. Svi znaju ko je Alen Delon.“

Sva kopanja po prošlosti Alena Delona imala su za cilj da bace bar malo svetla na Delonov čudovišni karakter. Bilo je svedoka iz Indokine koji su tvrdili da Delon nikada nije bio u prvim redovima i da je voleo da puca u zarobljene Džapove vojnike.

Jedno je ipak sigurno. Bez obzira na poplavu proverenih i tačnih ali i sumnjivih informacija o Delonu, u biografiji ovog čoveka nema svetlih boja. Po njoj se ne bi ni kopalo da tri mlada Jugoslovena nisu izgubili živote pod veoma zagonetnim okolnostima. Četvrti i verovatno poslednji iz

„jugoslovenskog lanca“, Uroš Milićević ubijen je osam godina posle Markovića.

Lično sam upoznao Delona šezdesetih godina u Beogradu, za vreme snimanja filma „Marko Polo“. Delon je tada već bio poznato ime. U ovom filmskom spektaklu za koji je „Avala film“ davala usluge, igrao je glavnu ulogu. Hteo sam da s njim pravim intervju. Našli smo se u „Mažestiku“. Tada je stanovao kod jedne gospođice u Gospodar Jevremovoj ulici i ja sam ga nekoliko puta video u tom kraju. Razgovarali smo čitav sat, uglavnom o filmu „Marko Polo“ koji je zbog nerešenih finansija zapao u težak položaj. Taj intervju nikad nisam objavio jer je projekat propao a Delon otišao iz Beograda da se više nikad ne vrati. Sećam se samo, to je bio moj snažan utisak, da Alen Delon nije običan čovek, onaj koji može lako da se opiše. Ne znam ko je rekao da njegov pogled sagovornika pretvara u santu leda. Mislim da je taj utisak onaj pravi. Iako uglađen i rafiniran Delon u punoj meri odaje odrođenog čoveka i čovekomrscu. Siguran sam da su sadizam i mizantropija glavne crte njegovog karaktera. Taj čovek u životu kao da ništa lepo i ljudsko nije video, kao da ništa o lepom i ljudskom ne zna. Badava što je on danas kolekcionar dragocenih slikarskih dela i veliki prijatelj pasa. Na njegovom poljskom dobru u Dušiju, okruženom pravim kineskim zidom, njegovi pomrli psi imaju svoje obeležene grobove. Delon ih često posećuje i sate provodi u sećanju na svoje drage i verne četvoronožne prijatelje. Ali, pre nego što opišemo osamu u kojoj danas živi Delon sa svojom bolesnom suprugom, glumicom Mirej Dark, vratimo se pe- desetim godinama.

Kada se mladi Alen vratio iz indonežanskog rata i ostatak vojne obaveze proveo u vojnom zatvoru u Tulu, obreo se najzad u Parizu bez prebijenog franka u džepu.

Kuda ako ne na Sen Žermen di Pre, odskora zaboravljeni kvart Pariza, a te 1955. godine stecište malih i velikih lutalica koje su iz mračnih evropskih gradova hrlile u zagrljaj grada svetlosti?

Tih godina je Sen Žermen doživljavao svoj veliki „bum“ svoje ponovno, veliko rađanje — naopako rađanje kako su ga neki krstili. U jednom podrumu je pevala Žilijeta Greko, tada takođe mala i bezimena lutalica, kod „Dva maga“ su sedeli Žan Pol Sartr, Orson Vels ali i mali žigolo u očekivanju sredovečne dame ili bogatog pедера iz USA. Mogla se videti i Edit Pijaf kako šeta svog malog Grka. Tu je počeo i tada mladi i nepoznati novinar Rože Vadim.

Pare pa seks! bilo je geslo, zastava pod kojom je počela velika seksi-trgovina u senci crkve Sen Žermen.

U početku je Alen prihvatao svaki posao, prljav ili čist, to je bilo malo važno jer su, bar na Sen Žermenu granice između prljavog i čistog počele da se ruše kao da ih nikad nije ni bilo. Najvažnije je bilo preživeti pa makar sa supom od luka u stomaku. Neko vreme je radio kao konobar na Šanzelize, onda kao raznoslač rublja, peciva, paketa ali se svake noći viđao na Sen Žermenu, u društvu mladih žigolova i lepuškastih noćnih kauboja. Kada bi ostajao bez posla bilo koje vrste mladi Delon ie spavao na nekoj od klupa oko crkve.

„Bila je to sasvim udobna postelja,“ rekao je jednom Delon. „Za bolju nisam znao.“

I kako se taj mladi neškolovani čovek, koji sem ličnog šarma i ledenog pogleda više ništa nije imao, vinuo u carstvo filma i to samo za nekoliko godina? Na ovo pitanje nije lako odgovoriti. Jedno je sigurno: žene su pomogle Alenu Delonu da postane glumac, da postane Alen Delon, one su nekim skrivenim instiktom osetile da se u tom licu, u tim očima, u tim kretnjama, nalazi pravi muškarac, onaj za kojim se vapi.

Prva žena je bila poznata francuska glumica Brižit Ober koja je, videći Alena Delona rekla: ovo je novi i bolji Džems Din!

I nije se prevarila. Novi Džems Din se odmah preselio u stan bogate zvezde a nešto kasnije je predstavljen i američkom impresariju Henriju Vilsonu. Međutim, glavnu šansu mu je pružila jedna druga žena, glumica Mišel Kordu. supruga slavnog francuskog reditelja Iv Alegrea. Mišel je ubedila supruga da se iza nepoznatog mladića krije prava filmska zvezda.

Tako je i bilo.

Alegre mu je poverio ulogu u filmu „Kad se žena meša.“ Mladi Delon je stao pred kamere i položio ispit sa najboljom mogućom ocenom. Odmah zatim igra u novom filmu Iv Alegrea „Budi lepa i ćuti“ sa Anri Vidalom, Milen Demonžo i Žan Pol Belmondom.

I tu je položio ispit. Za samo jednu sezonu nepoznati Delon je postao Alen Delon.

Onda je došla bečka glumica Romi Šnajder s kojom je Delon snimio jednu pravu bečku limunadu. Međutim, Romi je bila tip devojke kakvu nije još bio upoznao. Bili su zajedno sve do 1963. godine a onda su se razišli.

Na scenu je 1962. godine stupio njegov beogradski prijatelj Miloš Milošević a nešto kasnije i njegova pariska devojka Fransin Kanova, poreklom Španjolka, rođena u Maroku.

Ona će uskoro postati famozna Natali Delon. Venčali su se 13. avgusta 1964. godine u Vil o Klerku, blizu Vandoma. Žorž Bom je bio mladin svedok a Delonov — Fransoa Markantoni zvani Srce.

Posle ubistva Stevana Markovića Delon je promenio način života. Razveo se od Natali Delon i sprijateljio sa Mirej Dark s kojom se kasnije i venčao.

A šta je sa aferom?

Samo jednom je Delon imao intervju na pariskoj televiziji. Postavljali su mu razna pitanja a onda je jedan novinar, mada je bilo dogovoreno da se pitanja o ubistvu Markovića ne postavljaju, zapitao:

„A sad nam recite ko je ubio Stevana Markovića?“

Delon se nije zbunio mada je emisija tekla uživo.

„Podsećate me na čoveka koji traži stan u nekom boljem kvartu pa čim uđe on zavuče ruku u klozetsku šolju da vidi šta tamo ima.“

Žan Ko, novinar koga smo već nekoliko puta citirali, svakako je jedini novinar koji može da dođe do Delona i da s njim porazgovara. Delon ima u njega neograničeno poverenje. Početkom ove godine Ko je posetio Delona na njegovom poljskom dobru u Dušiju koje je opkoljeno pravim kineskim zidom. Ova reportaža i intervju govore o Delonu bolje i više nego mnoge druge.

Evo šta piše Ko:

„Ne volim što sam sad ovde, na ovom mestu. Ali tu sam. Ne osećam se prijatno. Kako ustvari pisati o nekom čiji sam prijatelj već dvadeset godina i još kad se taj „neko“ zove Alen Delon? Kako govoriti o nekom a ne izdati ono što on želi da ostane nerečeno? Naše prijateljstvo, gledano sa strane, čudno je i nerazumljivo. Šta ima zajedničkog između te životinje i mene? To je naša stvar i nije za priču. Već dvadeset godina mnogo znam o svom prijatelju. Ne poznajem nikog toliko tajanstvenog kao što je ovaj čovek sa prezimenom Delon. Hiljade napada su se razbili o njegov štit. Hiljadu puta je sve rizikovao da bi se odbranio. Mislio sam a i sada mislim: bože, pa kad će ga jednom već uhvatiti? Uvek ustaje od stola kao pobednik. Ne poznajem nikog tako okrutnog, usamljenog, sposobnog da se zatvori u užasnu samoću. Često guta svoj bes ali ponekad eksplodira a onda nastaju strašne i duge tišine. Ukrotiti ga? To je veoma težak zadatak. Savladati

ga? Nemoguće. Ima volje i ponosa koliko hoćete. Nije uobražen jer nista ne traži od drugih. Sve uzima od sebe. Izgradio se pomoću sudara sa raznim suprotnostima, sa voljom i besom. čudan je moj prijatelj. Iza njega su priče. Legende na koje se on više ne osvrće. Te priče su njegov zadnji problem. On uvek želi da ide napred. Zašto bi bacao pogled unazad? Ima mnogo mrtvih prijatelja i izgubljenih iluzija. I budućnost je možda crna ali treba ići u susret. Kolikogod mu govorili da stane, da spusti zastavu, sve je uzalud, nastavlja trku. Samo se delići njegovog privatnog života pojavljuju; ostatak novinari pokušavaju da pogode. Oni traže, kopaju, lepe pojedine delove, nameštaju, igraju se. Onda kažu: ovo je Delon. Ali, dolazi Delon i ruši te konstrukcije. I opet sve iznova.“

„Tvoje detinjstvo, tvoja mala svedodžba šegrta u mesarskoj radnji, tvoje detinjstvo u kolonijama, u Indokini. Hiljadu avantura, hiljade kilometara, mnogo žena, jedan brak, jedan sin, 45 godina, 60 filmova od kojih će poslednji biti prikazan u isto vreme na stotinu ekrana širom Francuske. Šta da pišem o tebi?“

„Hoću da pišeš o zvezdama. Da pohvališ zvezde. Da objasniš šta je to zvezda? Važi?“

„Da, da. Važi.“

Ali još samo jedan blic na Alen Delona. On je nervozan čovek. Mesto ga ne drži. Čini se da je zver vezana nevidljivim lancima. Korača, šeta, okreće se,

ustaje, sedi. Kad se opusti ili legne, on zaspi. Sto puta sam ga gledao kako priča sedeći na tepihu pored vatre a onda najednom pada u dubok san. Šta mi drugo preostaje nego da uzmem knjigu i čitam. Kad se probudi, nekad i u dva sata posle ponoći, kaže: trebalo bi da legnem. Ali neće leći sve dok sve ne namesti jer neobično voli red, sve namešta i razmešta, dok ne pomiluje svoje pse i baci poslednji pogled na osvojeni mir svog doma.“

Žan Ko slika dalje svog prijatelja:

„Alen je đavolski vešt i rukama i telom. Posедуje čudesnu intuiciju. Iako mesarski zanat nije upražnjavao trideset godina on za stolom iseče but strašnom virtuožnošću. Da nije postao glumac mogao bi da bude stolar, pilot džeta, skulptor, bokser, restaurator porculana... bilo šta. Nigde, sem kod životinja, nisam video tako integrisano telo. Njegovi pokreti ne samo da su uvek tačni nego i skladni. To je možda i tajna njegovog „prisustva“. On nije sposoban, on je genijalan.

Treći blic: strašno je osetljiv. Kao i svi usamljenici ograđuje se samo da bi se zaštitio. Sve pamti. S njim treba biti oprezan i paziti na ono što govorimo ili činimo. Svega se seća, svega što mu se u prošlosti dogodilo.

Poslednji blic: njegov svet je jedan ogroman stan u Parizu u koji je zaista, zaista nemoguće ući bez vize a vizu imaju veoma retki i malobrojni. Drugi njegov

svet: kuća i imanje u Dušiju. Prostranstvo na 53 hektara. Divne šume okružene beskrajnim zidom od koga zastaje dah. Još nije gotov ali kaf bude onfa će to biti pravi kineski zid. Delon je iskopao i jezero gde se može mirno ploviti. U jezeru je i ostrvo. Ta šuma i jezero su u stvari sklonište jedne zveri koja želi totalnu slobodu. Zečevi, ptice, divlje patke, psi, svi oni žive pod strogom zaštitom gospodara. Alen ne lovi. Ne bi lovio, kaže, nizašta na svetu. Kada bi lovio onda bi rađe lovio ljude nego životinje. Stvar etike.

„Ljudi mogu da se brane. Sem toga su manje dostojanstveni i manje lepi,“ rekao je Alen.

U centru te šume ograđene zidom nalazi se velika i prostrana kuća od drva, kamena, stakla i čelika. U ogromnoj kuhinji nalaze se velike peći. Nedaleko su i dva bazena, jedan napolju a drugi pod krovom kuće. Pritiskom na dugme taj unutrašnji bazen, uz pomoć elektronike, postaje za tili čas bioskopska dvorana.

I najzad, štenara. U njoj se nalaze najlepši psi koji, kad se gospodar šeta, čuvaju oko njega veličanstvenu stražu. Ovi psi, dok sam se približavao domu Delonovih, naterali su mi strah u kosti.

„Ne mrdaj!“ urlao je Delon.

Poslušao sam ga i ukrutio se okružen monstrumima koji su me neprijateljski njuškali.

„Sad je sve u redu“, rekao je Delon. „Sad si naš i neće ti ništa.“

Alen Delon ne voli pse. On ih obožava. Ljubav ili potreba, strast? Više ne znam. Njegov omiljeni pas Žabo uginuo je pre tri meseca.

„Uginuo je na mojim rukama. Da si samo video njegov pogled pre nego je otišao . . . Svaki dan mislim na njega. Možda je to glupo ali to je jedna od mojih najvećih briga u životu.“

Odveo me je do Žaboovog groba.

„Tu leži,“ rekao je.

Kamen postavljen u obliku piramide.

„Ne mogu da volim drugog psa kao što sam njega voleo. Ne mogu tu ljubav da prenesem. Nadam se da ima ljudi koji me mogu razumeti. Zaista, neverovatno koliko volim pse. Voleo sam i volim i drugo ali je ljubav prema psima moja najstarija strast. Traje već 40 godina. Pitaš šta me je najviše obradovalo u vezi sa psima? . . . Jednom je neko rekao: voleo bih da budem pas kod Delona ... Ako govoriš i pišeš o meni i ako izostaviš pse izostavićeš nešto najvažnije ...“

Naravno, ovde se ne završava intrvju sa Delonom. On traje mnogo duže ali bez pasa.

Voleo bih da budem Delonov pas . . .

Međutim, bilo je i takvih koji to nisu hteli. Da li i o njima razmišlja usamljeni Delon sedeći kraj groba vernog Žaboa?

8.

Posle nekoliko dana šetkanja po Parizu sastao sam se sa jednim Jugosom iz društva Stevana Markovića koga sam poznavao još iz Beograda i to ne samo poznavao već dobro poznavao. Ni on nije znao mnogo ili nije hteo da govori. Uostalom kao i oni drugi, „Stevanovi mangupi“. Stevan je bio laf, momak i po, drugarčina, junačina, ljubavnik, maltene novi heroj čiji je simbol bio dve ukrštene pesnice.

Uvek ista ploča koju neumorno navijaju. Međutim, ovaj moj poznanik iz Beograda, sad Parižanin sa lakim yu-akcentom, poznavao je jednog drugog kome se u to vreme izgubio svaki trag, jednog koji je mogao da bude dragocen za otvaranje komplikovane brave moćnog i nepobedivog trezora koji se zvao afera Marković, još bolje afera Delon.

Taj treći, koji je saslušavan čak i u prisustvu ministra unutrašnjih poslova Marselena i Rene Kapitena, ministra pravde, nije se više nalazio u zatvoru Frene kako je to ustanovila moja skromna francuska veza. Jednostavno više ga nije bilo. Ili je bio možda premešten u neki drugi zatvor ili je izdržao kaznu i zauvek napustio Francusku ili...

- Misliš da je ubijen? — pitao sam.

- Verujem da su bar još trojica Jugoslovena koji su imali neke veze sa aferom nestali bez traga i glasa. Verovatno su ubijeni.

- *Ali ...*

- Nema tu ali. Smrt Stevana Markovića, da nije bio gorila Alen Delona, nikog živog ne bi zanimala, čak ni

policiju. U štampi ne bi bila ni registrovana. Smrt jugoslovenskog emigranta? Ili ubistvo jednog takvog čoveka? Njegov leš pronađen na đubrištu ili nasred Pariza? To jc njšta. Ni dva reda u novinama. Ništa. Policija kaže: hvala bogu. jedan manje. Što se Boba tiče ne znam šta je s njim. Znam samo da je u aferi Delon igrao veliku ulogu, u zaveri protiv Pompidua još veću. Pričalo se da je zajedno sa Markovićem učestvovao na predstavama ružičastog baleta da je umešan u onaj deo afere o kome se još ne piše i o kome se nikad i neće pisati. Verujem da je Bob mnogo znao. . .

Taj svedok se zvao Borivoj Ackov.

Nadimak Bob.

U Parizu su ga mnogi znali. O njemu mi je govorio još i Uroš Milićević za vreme naših susreta u Beogradu. Kako su ga opisivali njegovi bivši drugari Bob je bio lep, stasit momak, iz dobre vojvođanske porodice. Nemiran, avanturistički duh, često u sukobu sa zakonom. Dva puta je pokušavao da pobegne iz Jugoslavije, bez pasoša, naravno. Prvi put ga je vratila austrijska policija jer je bio maloletan. Najzad mu je uspelo. Kad je stigao na pločnike Pariza imao je 18 godina . . .

Šta je Ackov znao o ubistvu Stevana Markovića kada je baš u to vreme izdržavao kaznu u dobro čuванom zatvoru Frene, nedaleko od Pariza?

O, čemu je svedočio?

U čiju korist?

Zašto je istražni sudija Patar i policajci koji su vodili istragu povodom ubistva Stevana Markovića leteli sa Ackovim iznad Pariza, u policijskom helikopteru?

Šta je Ackov trebalo da im pokaže iz vazduha?

I najzad, kako pronaći Ackova ili saznati nešto o njemu, o njegovoj sudbini?

Slučaj je hteo, međutim, da posle nekoliko godina Ackov potraži mene i to u — Beogradu.

- Čak i ako pronađeš Ackova taj ti neće ništa reći — dodao je moj poznanik. — Naravno, ukoliko je uopšte među živima. Takvi svedoci obično nestaju zauvek. Jednostavno ih potope u kadu sa sumpornom kiselinom ili ih oblože olovom i bace na dno reke ili u more ili ih samelju.

- O čemu je Ackov mogao da svedoči?

- Boije njega pitaj. U pitanju je bila velika igra a mi smo mali glumci.

- Ne znaš?

- Možda i znam. Za nas Jugoslovane u Parizu, najbolje je da ne znamo. Mogu ti reći da nam je Stevan učinio lošu uslugu. Na nišanu smo. I policije i korzikanskog podzemlja. Naterali su nas u mišju rupu.

Ispili smo još po jednu čašu piva i rastali se u ubeđenju da nije bilo razloga ni da se sastajemo.

Te večeri u Parizu video sam prvi put film poznatog francuskog reditelja Andre Kajata „Nema dima bez

vatre“. Glavnu ulogu je igrala Mirej Dark s kojom je Delon bio u bliskim odnosima. Govorilo se da je Delon finansirao film i da je scenario ustvari njegovo viđenje afere u koju je bio upleten do guše.

Film se prikazivao u našim bioskopima i na televiziji. Uoči izbora u nekom malom francuskom gradu supruga lokalnog političara, koji ima najveće šanse da bude izabran, teško je kompromitovana fotografijom koja je ustvari vešta fotomontaža. Načinili su je politički protivnici njenog muža. (Očigledna paralela sa fotografijom — fotomontažom — koja prikazuje gospođu Pompidu u društvu Stevana Markovića i koju su objavili i neki naši listovi). Pravda pobeđuje zle sile i — hepi end.

Kakva surutka od filma!

Još, bolje: mlaka voda sa ukusom surutke.

Ne verujem da je u prepunoj sali pariskog bioskopa bio bar jedan gledalac koji je poverovao da je na platnu video delić istine o aferi stoleća i ubistvu trećeg Jugoslovena u službi superstara.

Ali, javnost je dobila jednu varijantu, jednu od mnogih koja je trebalo da kaže „pravu istinu“, jedan filmski kolač, milihbrot, zamešan u kuhinji glavnog aktera, glavom i bradom Alena Delona.

Ne, nije to bio film kojim je Delon pretio:

„Jednom ću snimiti jedan film , ..“

Andre Kajat je za debele pare snimio debelu šarenu lažu.

Posle poslednje, ponoćne projekcije ove filmske lagarije sročene uglavnom za naivne Francuze, otišao sam na Pigal. Kad god sam boravio u Parizu posećivao sam Pigal, to ružno čedo Pariza, tek da vidim kako je, šta radi, da li se nečim ponovilo ili je u starim haljinama. U Pigalu i njegovim ćepencima nisam želeo da vidim ono što su američki i nemački turisti želeli da vide: dronjavu, usmrđenu, preživelu, otrcanu seksi-pijacu na kojoj se prodavalo mlado, srednje i staro žensko meso, u lažnom nojevom perju, na kantar sat, i muško, takođe na kilo, u svilenim čarapama, oslobođeno dlaka uz pomoć jakih depilatora. Taj čudesni ponoćni vašar kakav valjda ni Vavilon nije imao, uznemerio me je samo prvi put, prilikom prve posete i prvog viđenja. Kasnije, u ovim lako zapaljivim čatrljama punim pacova, stenica i do koske ogoljenih odnosa, video sam jedno surovo ali istinito pozorište, savremenu operu na čijoj se sceni prikazuju gorke ljudske sudbine, uz muziku, suze, riku lavova, loš šampanjac i lažne uzdahe. Istina u oblanci laži. To bi možda bila definicija Pigala, jedna od mogućih.

Na Pigalu je mnogo mladih Beograđana ali i onih koji su precvetali i kojima se sreća nije osmehnula, koje je Pariz svom snagom prigrlio. Kako su pronašli taj svoj put, kako su sa Terazija, Dorćola i Palilule dospeli na scenu najgrotesknijeg pozorišta na svetu

— nije mi poznato. Zakonitosti nekih mora da je bilo jer kako bi inače svaka ptica svome jatu odletela?

Tada sam već počeo da pišem „Gorilu“. Tražio sam objekte, ljude, sudbine, detalje . . .

Na Pigalu sam pronašao hotel „Ideal“ koji sam opisao u „Gorili 1“. Naravno, nije se zvao „Ideal“, mada u Parizu postoji hotel „Ideal“, ali taj nije ove kategorije.

Nije trebalo da izmišljam. Trebalo je samo verno i vešto da naslikam ono što sam video. Takvi hoteli kao što je ovaj pigalski imaju svoju funkciju: oni kao ogledala odslikavaju pigalsku operu i svet koji u njoj igra, peva i umire, oni su jezgra života na Pigalu, ćelije bez kojih se ne može.

„Hotel Ideal“ je bio rupa kakvu ni Pariz nije želeo. Nalazio se u ulici Šaptol blizu ulice Pigal. Uska, stara zgrada, krastava kao žaba, ukiještena između dve veće, sa po dva prozora na svakom spratu i sa jednim ulaznim vratima iznad kojih je stajala tabla sa imenom hotela. Vlasnik hotela, rumunski emigrant papa Jon, radio je uglavnom sa devojkama crne boje kože. Držao je najviše četiri. Imale su status hotelskih gostiju. Pravih gostiju i nije bilo. Ko bi prespavao u krastavoj žabi, u moru stenica?

Niko nikad nije pitao šta te nepismene devojke rade u hotelu „Ideal“ i po sličnim rupama, duž trga Pigal i oko njega, od čega žive, čime se bave iako je bilo očigledno da je prostitucija njihov jedini izvor zarade.

One su taj zanat, najzad, upražnjavale javno, na očigled ulice i brojnih prolaznika. Papa Jon je naređivao da svakog dana, na smenu, danju i noću, po jedna dežura u vratima hotela, još malo pa gola.

- Fer lamur? — govorile su vitke, mlade devojke pokazujući svoje gole batake, plazeći jezik, isturajući obnažene grudi u obliku šiljatih, čvrstih kupa s mesinganim prstenovima oko bradavice.

Ostale tri sedele sa u baru.

Bile su skoro gole. Između nogu caklile su im se keceljice od metalnih pločica posute đindžuvama od običnog, raznobojnog stakla. Tanjirasta sedišta barskih stolica bila su bušena tako da su nestašni gosti mogli prstom da opipaju oštre dlake i da uđu u toplo ružičasto meso, devojaka koje su na tim stolicama sedele.

Snimio sam tada hotel olovkom. Znao sam da će mi taj stravični žuto-zeleni ambijent zatrebati. Jer, pisati o zagrljaju Pariza a ne pomenuti Pigal i ne oslušnuti muziku te paklene opere ne bi bilo moguće.

Sutradan sam imao sastanak sa jednom, za mene neobično važnom ličnošću. Sa pariskim reporterom Žan Žak Rišarom susreo sam se po drugi put u jednom bistrou na aveniji Vagram. Sam je izabrao poluskriveni bistro „La Flam“ koji su ponajviše posećivali moleri i farbari sa jedne obližnje građevine.

Prvi put smo se videli i upoznali u poznatoj beogradskoj kafani „Šumatovac“ negde krajem 1968. godine. Žan Žak je došao da intervjuiše Uroša Milićevića ali i sa željom da se upozna samnom, kao kolega koji radi na istom zadatku. Meni se ipak učinilo da je došao ponajviše zbog one moje tvrdnje izrečene u feljtonu „Emigranti i parisko podzemlje“, to jest zbog izjave Stevana Markovića date meni, uoči kraja, da je večerao ili ručao sa Pompiduovima. Tada sam mu ponovio da mi je Stevan zaista o tome govorio i da je to sve što znam, da tvrdnju Stavana Markovića niti sam želeo, niti mogao da proverim. Stekao sam utisak da ovaj pariski reporter zna mnogo više nego što ja i mogu da pretpostavim i da nije samo novinar i reporter već i nešto drugo. I zaista, listajući kasnije pariske novine nikada nisam sreo ime Žan Žak Rišar...

U tom pariskom bistrrou, u razgovoru sa gospodinom Rišarom, prvi put sam čuo o tajanstvenoj gospođi Lidiji Kamenko, nekadašnjem agentu SCD, tajne francuske policije. „Kolega“ Žan Žak je hteo da partiju započne otvorenim kartama i zaista ih je odmah sve otvorio i položio na sto da bi kasnije od mene saznao nešto više od onoga što sam napisao u feljtonu „Emigranti i parisko podzemlje“. Trud mu se nije isplatio jer zaista nisam ništa više znao od onoga što sam napisao. Međutim, od Rišara sam saznao veoma poverljive i neverovatne detalje, tvrdnje koje

su možda bile od najveće važnosti za aferu Marković. Ono što mi je tada ispričao Rišar pročitao sam više godina kasnije. tek 1978. godine, u poznatom pariskom nedeljniku „L Poan“ ali je ipak epizoda sa gospođom Kamenko ostala bleđa i nedorečena, uostalom kao i sve ostalo u vezi sa aferom. Mogu da kažem da sam bio prvi i jedini jugoslovenski novinar koji je bio veoma rano upoznat sa otkrićem gospođe Kamenko.

Evo šta mi je tada gospodin Rišar ispričao a što je potvrdilo moje lično uverenje da je ipak postojao album kompromitujućih fotografija, „album fantom“, kako je nazivan u pariskoj štampi i da je taj album, mada ga niko nikad nije video, bio jezgro „ucene stoleća“ kojom je dirigovao Marković uz asistenciju jednog ili više svojih prijatelja. Rišar je napravio uvod, to jest ponovio je ono što su mnogi dobro znali, da je Pompidu sišao sa političke scene u drugoj polovini 1968. godine, kao prvi ministar generala de Gola, da je sa generalom bio u tihom sukobu ali da je važio i dalje za najozbiljnijeg naslednika tog istog de Gola. Pored de Gola Pompidu je imao jaku opoziciju unutar degolističkog tabora. Vešta akcija da se ime Žorža Pompidua umeša u aferu Marković i poveže sa Delonom i njegovim drugarima iz podzemlja, imala je za cilj da se iz političkog života Francuske, a samim tim i iz predstojeće trke za izbor predsednika

Republike, ime Žorža Pompidua potpuno i konačno izbriše.

- Zar to nije bio težak i opasan zadatak? — upitao sam gospodina Rišara.

Rišar je imao spreman odgovor:

- Ne. To nije bio ni težak ni opasan zadatak. Bilo kakvo povezivanje Pompidua sa jednom prijavom aferom, ružičastim baletima i ubistvom jednog čoveka bilo je dovoljno da se Pompidu kompromituje do krajnjih granica. U tu svrhu je bio angažovan i vaš zemljak Borivoj Ackov Bob. Poznajete li ga?

- Ne.

- Čuli ste za njega?

- Da, čuo sam ali ...

- On je sad u Jugoslaviji ali još nije spreman da kaže pravu istinu. Možda će jednog dana reći ono što zna? Mislim da još nije spreman da progovori. On je glavni svedok protiv Pompidua . . .

- Pompidu je tu čist?

- Da. To je moje duboko uverenje — rekao je Rišar. - Kad bi tamo, u Jugoslaviji, mogli da potražite Ackova?

- Ne verujem da vam mogu pomoći ali, zar to kompromitovanje Pompidua, nisu mogli da organizuju Delon i Markantoni nebi li olakšali svoj položaj? Pompidu je danas predsednik Republike, iako bolestan.

- A oni još uvek teško osumnjičeni! ... Zavera protiv Pompidua je počela onog trenutka kad je kod Elankura pronađen leš vaseg zemljaka Stevana Markovića. Odmah su počele priče. Neka veza je postojala. Zašto bi Marković vama govorio o ručku ili večeri kod Pompiduovih ili kod Delonovih, svejedno, ako susreta nije bilo!?

- To je rekao bez nekog naročitog povoda.

- Utoliko bi se pre moglo da poveruje u verodostojnost njegove tvrdnje. Uostalom, vi ste prvi objavili nešto o toj vezi. To je bilo malo ali i suviše mnogo. Zaista, zašto bi Marković izmišljao? Kojim povodom? I Ackov o tome svedoči i to iz samice odlično čuvanog zatvora Frene. Kako sve to objasniti? - O ručku sa Pompiduovima?

- O susretima mnogo delikatnije prirode. Samo dvadeset dana posle otkrića leša Stevana Markovića, u vreme kada ste objavili da je Marković ručao sa Pompiduovima, jedan agent SCD (Krajem 1978. godine „L Poan“ je objavio njegove ime: Marsel Marsiani pr. p.) otišao je na sastanak sa jednim drugim agentom, gospođom Kamenko koja je nekad radila za SCD u Alžiru a zatim napustila službu. Bivši agent, iako više ni je bila aktivna, želela je da obavesti SCD i njene šefove o postojanju izvesnih kompromitujućih, raskalašnih fotografija koje su vezane za ubistvo Delonovog telohranitelja. Naime, gospođa Kamenko je tvrdila da postoje fotografije na kojima figurira Marković sa poznatim ličnostima Pariza i to u vrlo delikatnim i raskalašnim pozama.

- Da li je gospođa agent videla te fotografije?
- Rekla je da ih je videla.
- Ko joj je pokazao?
- To još nije rekla. Rekla je samo da oni koji ih poseduju mogu svakog časa da ih stave u promet i da bi to bilo ravno eksploziji atomske bombe usred Šanzelizea.
- Ko bi mogao da stavi album u promet?
- Svakako neko koga je Marković zadužio. Neko kome je verovao.
- Uroš Milićević?
- Ne znam, zaista. Možda. Kada sam o tome razgovarao sa Urošem samo se smeškao. Rekao mi je da pitam gospođicu Klod Has.
- Upoznao sam je. To je jedna sasvim bleđa ličnost. Ne verujem da je odigrala bilo kakvu ulogu u aferi stoleća.
- A šta ćete reći ako je poznavala gospođu Kamenko? Ta gospođa je odmah posle sastanka sa gospodinom Milićevićem i gospođicom Has potražila vezu sa SCD. Uroš se toga dana opet zaputio 11 Sen Trope. Možda je pre toga kontaktirao i sa Markantonijem? Možda im je i tada uručio dobar deo albuma? . . . Međutim, šefovi SCD izveštaj bivšeg agenta nisu uzeli ozbiljno. Tek kasnije . . . Onda kada su sagledali „Bermudski trougao“: Orvelije — Gusenvil — Elankur. U Gusenvilu je Markantonijeva vila, u Orvelijeu Pompiduova i u Elankuru đubrište na

kome je nađen leš Stevana Markovića. Od vile Pompiduovih do mesta na kome je nađen leš vašeg zemijaka nema deset kilometara . . .

Te večeri su se u Parizu pojavili leci sa sledećim sadržajem:

Predsednik Republike: Žorž Pompidu

Ministar predsednik: Alen Delon

Ministar pravde: Fransoa Markatoni

Dakle, glavnu pometnju je unela gospođa Lidija Kamenko čije je ime malo ili nimalo figuriralo u pariskoj štampi, bar za života Zorža Pompidua. Iako je stvarni šef SCD-a Bomon uveravao Pompidua da nikakvih tajnih izveštaja nije bilo, istražni sudija Rene Patar počeo je da se koleba. Politička dimenzija u veza sa Pompiduovima, dodata ubistvu beznačajnog jugoslovenskog emigranta, gorile Alena Delona, počinjala je da bude veoma opasna i to za sve koji su bili s njom u bilo kakvoj vezi pa i za istražnog sudiju Rene Patara. I njemu postaje jasno da je teren vruć i da se radi o zaveri protiv Pompidua. Zar treba pokloniti veru jednoj sumnjivoj ženi, nekadašnjem agentu, jednom osuđeniku Jugoslovenu i govorkanjima o nekom albumu punom kompromitujućih fotografija?

Patar je već imao u rukama zapisnik saslušanja Aleksandra Markovića koji je potvrdio da je bio na ručku kod Delonovih sa Pompiduovima i da je tom ručku prisustvovao, naravno, i njegov brat Stevan ali

i gospodin Fransoa Markantoni! To svedočenje je bilo teško mimoći i to je bio jedan od glavnih razloga što je Patar jedno vreme nameravao da pozove Pompidua u Palatu pravde, na saslušanje. Međutim, Patar je pronašao drugo rešenje. Nije pozvao Pompidua i gospođu Pompidu već je naredio neke dopunske istražne radnje. Ponovo je pozvana gospođa Kamenko. Ona je sad govorila sasvim desete stvari!? Bio je to sasvim drugi svedok koji više ništa nije znao, samo nešto načuo, nešto o nekim pričama o albumu, Pompiduu itd.

Žorž Sifer je imao prilike da nekoliko puta razgovara sa Pompiduom o političkoj zaveri uperenoj protiv njega. Sifer rezimira, onako kako to prenosi „Le Poan“:

„Sažet na svoje osnovne elemente to je bio sličan slučaj onoj staroj aferi oko kraljičine ogrlice, slučaj koji je trebalo da uništi političku karijeru Žorža Pompidua.“

Ako je ubistvo Stevana Markovića ostalo nerazjašnjeno, „politički dodatak“ afere stoleća, za mnoge je „pročitana knjiga“. Pored ostalih tada se javio i Fransoa Miteran. On je izjavio da je taj „politički dodatak“ namešten od strane izvesnih grupa degolista koji su hteli da slomiju vrat Žoržu Pompiduu.“

Ako se uzme u obzir da je te reči izgovorio jedan odmeren čovek i političar, sem toga i protivnik Pompidua, onda je njihova težina još teža. Ali,

začudo, niko od onih, na koje je Miteran ukazao prstom, i ne samo Miteran, nije progovorio ni reč u svoju odbranu.

Ostali su sa smeškom onih koji ipak nešto više znaju.

Veoma su značajna svedočenja Žorža Sifera posle Pompiduove srnrți. On kaže da je često razgovarao sa Pompiduom o političkom dodatku afere Marković. Prenosim onako kako je to svedočenje preneo „Le Poan“, krajem 1978. godine:

„Prvi naš razgovor — piše Sifer — potekao je sasvim slučajno. Zatekao sam se u kancelariji Pompidua u trenutku kad sn mu doneli depešu da će ga sudija Pater isto to popodne pozvati na saslušanje u Versaj. To je bilo 4. marta 1969. godine. Tada smo započcli razgovor.“

Pompidu:

„Kažu da mi je stalo do karijere. E pa, dragi moj, poveriću vam neke stvari. Ako zaista budem primio poziv za saslušanje ja ću se odazvati. Ali, pre nego odem tamo, održaću konferenciju za štampu. To će biti kraj Žorža Pompidua kao političara ali će se slične stvarčice, nakon toga, događati mesecima. Ja, naime, nemain smisla za samoubistvo. Isuviše sam komotan da bih padao u neka stanja. U tom pogledu imam debelu i izdržljivu kožu. Ima, međutim, trenutaka kada treba znati kako žrtvovati život. Reč

je o stvarima koje se danas tako malo cene. Radi se o časti i tu za mene nema dileme.“

Sifer:

„Poznajete li Delona?“

Pompidu:

„Mislim da sam ga jednom sreo, kod Lazarefa. Osim Delona i mene tamo je bilo još pet stotina lica. Rukovali smo se. Propustio sam da ga bolje upoznam.“

Sifer:

„Nikad niste zajedno ručali ili večerali?“

Pompidu:

„Ne.“

Sifer:

„Priča se ...“

Pompidu:

„Jednom nas je Delon zaista pozvao da zajedno ručamo. Bilo je to u Sen Tropeu. Moja žena i ja smo prihvatili poziv. U poslednjem momentu mislim da je moju ženu zbolela glava pa smo otkazali taj ručak. Šta bi bilo da smo otišli što je moglo lako da se dogodi?“

Sifer:

„To je sve što ste imali sa Delonom?“

Pompidu:

„Sve.“

Sledeći razgovor između Sifera i Pompidua vođen je mnogo kasnije, 12. juna 1972. godine kada je

Pompidu već bio predsednik Republike.

Evo šta je Sifer tom prilikom zabeležio.

Sifer:

„Vi svakako znate ko je imao nameru da vas na taj način kompromituje?“

Pompidu:

„Da. U glavnim crtama znam ko je imao nameru da me kompromituje. Priča je veoma banalna. Može da se dogodi svakom javnom radniku, bilo gde. Radi se običnim podmetanjima drugorazrednih ličnosti. To su govorkanja, intrige...“

Sifer:

„Ali ti ljudi su bili vaši ministri!“

Pompidu:

„Takav je život. Sad što su to bili ljudi, moji ministri, što je sve to došlo iz okoline Kuv de Mirvila, to je neprijatno ali odgovara takvim ljudima. Međutim, činjenicu da je u te klevete mogao da poveruje i de Gol nisam mogao da primim hladno. Zbog toga sam bio zaprepašćen i pometen. Iz dana u dan de Gol je bio obaveštavan o aferi i to u detalje.“

Žorž Sifer je o toj temi razgovarao i sa Kuv de Mirvilom.

Kuv de Mirvil:

„Kod de Gola sam došao zajedno sa Rene Kapitanom, čuvarom državnog pečata. O svemu smo obavestili de Gola. Svi smo bili zaprepašćeni. Niko od nas nije pomislio ni jednog trenutka da bi bilo šta

od optužbe moglo da bude istinito. Bilo nam je jasno da se pleće politička zavera, u prvom redu protiv Pompidua.“

Sifer:

„Pompidu tvrdi da je zavera protiv njega potekla od strane nekih degolista?“

Kuv de Mirvil:

„I ja verujem ali nisam siguran. Ako to Pompidu tvrdi onda to on zna svakako bolje nego ja.“

I opet zavesa.

Opet se ništa ne zna. Ni ko je organizovao zaveru, ni ko je u njoj učestvovao, ni sa kojim ciljem. Pogotovo se ne zna kakvu je tu ulogu mogao da odigra jedan jugoslovenski emigrant, krajnje beznačajna i nezanimljiva ličnost, jedan Stevan Marković?

Čini se da u rečima Fransoa Markantonija ispisanim u njegovoj knjizi „Zavera“ ima istine.

Markantoni kaže:

„Da sam samo progovorio . . . da sam izrekao ime koje su od mene tražili . . . Sudbina Pete republike je bila u mojim rukama... Da sam samo progovorio ne bih izdržao jedanaest meseci u zatvoru.“

Fransoa se hvali „poštenjem podzemlja“ koje je, po njemu često moralnije nego ono gore. Markantoni nije hteo da pristupi zaveri kao što je to učiuio Ackov.

I opet taj Ackov.

Je li taj momak iz Banata bio na suprotnoj strani velikog gazde pariskog podzemlja, moćnog Fransoa Markantonija?

Kakva je njegova uloga u zaveri, u aferi?

Zar je moguće da je saslušavan u prisustvu Rene Kapitena i Marselena?

9.

U maju 1981. godine Markantoni diže obe ruke u vis i snažnim glasom saopštava:

- Sad sam nevin kao devica!

Francusko pravosuđe najzad je oslobodilo Fransoa Markantonija svih sumnji u pogledu ubistva jugoslovenskog emigranta Stevana Markovića.

Jedna od najmračnijih ličnosti pariskog podzemlja ali i pariskog javnog života osiobođena je svake sumnje i sad je nevin kao devica!

Nevin kao devica čovek koga je ubijeni Stevan Marković, na samo nekoliko dana pre nego će biti ubijen, označio kao plaćenog ubicu! Nevin Fransoa Markantoni, as pariskog podzemlja, „kum“ visokog društva, čovek koji je u dane kada je ubijen Miioš Milošević u Holivudu „slučajno“ boravio u Holivudu. Prvi i poslednji put u životu! Nevin onaj koga je Uroš Milićević video u poslednjem taksiju Stevana Markovića. Čak ga je na prvom suočenju prepoznao i vozač taksija ali je kasnije povukao svoju kategoričnu izjavu da je siguran da je u pitanju Markantoni.

I tako redom.

Inače, Markantoni nije nimalo bio zastrašen istragom koja je vođena protiv njega u slučaju ubistva Stevana Markovića. Posle puštanja na slobodu (kao i pre hapšenja bio je umešan u najveće afere Francuske: u otmicu jednog industrijalca koji je

kidnapovan u vili kompozitora opereta Lopeza („Volga, Volga“). Kad je policija izvršila pretres vile koja se nalazi na francuskoj rivijeri pronašla je — Markantonija!

Fransoa je objasnio da se i tu „slučajno“ zatekao.

Slučajnosti su ga u toku poslednje decenije vukle na razne strane, u sve mračnije situacije.

U jesen 1976. u pariskoj ulici Dardaneli ubijen je Žan de Brojji, poslanik i bivši ministar. Ubistvo je još uvek nerasvetljeno. U zatvoru se nalazi neki Varga (ili je već pušten.) a Fransoa Markantoni se pojavljuje uz Varginu ćerku Paskal i brani Vargu.

Fransoa sve zna.

Njegovo ime se pominje i u aferi Daso vezanoj za ime poslanika i vlasnika industrije aviona Marsela Dasoa.

U aferi Legro (krijumčarenje i falsifikovanje umetničkih slika) stalno se pominje ime Delonovog kuma, slavnog i omraženog Korzikanca sa ožiljkom.

Francuska nije htela da štampa knjigu „Zavera“ koju je napisao Markantoni (naravno tuđim perom). Knjigu je posle dugih kolebanja objavio pariski izdavač Oliver Orban. Pre toga su je odbili skoro svi izdavači.

- „Zaveru“ sam nudio i izdavaču Fejardu koji je objavio Žiskarovu knjigu „Francuska demokratija“ — rekao je nedavno Markantoni. — Fejard je odbio moj rukopis. Ni dan danas nema ni jedne pisane reči o „Zaveri“. Svi ćute. Nije napisana ni jedna kritika. Ni

plaćenu reklamu niko u Francuskoj ne želi da objavi — žali se dalje Markantoni.

Očigledno da se Francuska gnuša Markantonija i afere Delon ali i kao da zauvek zatvara oči pred ovim mračnim događajima.

Politika i podzemlje izgleda da su povezani. Puštanje na slobodu „kuma“ francuskog podzemlja „gospodina Alberta zvanog „Repe droga“ neki francuski listovi su povezali sa nedavnim izborima u Francuskoj.

Gospodin Albert je izdržao samo tri umesto petnaest godina robije. Taj gospodin je kako je nepobitno utvrđeno samo od 1969. do 1974. godine prošvercovao u SAD tonu heroina ili 60 miliona pojedinačnih doza. To je ta čuvena francuska veza. Sredinom aprila 1981. godine oslobođen je odlukom ministra pravde Alena Perfita „iz zdravstvenih razloga“.

Gospodin Albert se zove Urban Giom i odličan je prijatelj Fransoa Markantonija.

Nekoliko dana kasnije (uoči izbora takođe) i Markantonije je proglašen nevinim kao devica.

Aleksandar Prlja povodom ovih događaja piše 24. aprila 1981. godine u beogradskoj „Politici“ poduži članak. U jednom pasusu sa podnaslovom „Banditizam i politika“ kaže:

„Ali ako je računao i sa razumevanjem najšire javijosti uvaženi ministar Perfit, onaj isti koji je već u dva maha pokretao krivični postupak protiv „Monda“, grdno se prevario. Na vest o puštanju gospodina

Alberta, samo desetak dana pred predsedničke izbore u Francuskoj (listovi dužeg pamćenja setili su se odmah da je 1977, dok su se pripremali parlamentarni izbori za mart 1978, iz zatvora pušten i čuveni Meme Gerini, Čovek koji je pre gospodina Alberta i Markantonija bio glavni šef organizovanog podzemlja i trgovine drogom. I tada je objašnjenje bilo humanitarno i iz medicinskih razloga.“

I „Maten“ list blizak socijalistima, oglašava se povodom puštanja na slobodu gospodina Alberta i pravne satisfakcije date napismeno gospodinu Fransoa Markantoniju.

Naslov članka je „Banditizam i politika“.

U članku se dovodi u vezu puštanje i satisfakcija dvojici okorelih kriminalaca Francuske sa izborima koji su tada bili na pragu i od kojih su degolisti strepeli.

„Gospodin Albert“ alijas Urban Giom poznaje sve tajne konce vlasti na Azurnoj obali. Mnogiiskusni policajci misle — piše „Maten“ — da u tome ima određenu ulogu i sadašnji Širakov simpatizer, poslanik i gradonačelnik Nice Žak Medesen. U kampanji koja se upravo vodila oko glasova u regiji Azurne obale Medesen podržava Širaka.“

Naravno da se Žak Medesen javio. Brani se od gospodina Alberta ali upozorava da je upravo ovaj kriminalac iz Ulice Opera u Nici vodio 1974. izbornu

kampanju za tadašnjeg degolističkog prvobitnog kandidata Šaban Delmasa.

Konci banditizma i politike su vidljivi ali ne i razmrsivi.

U tom kontekstu treba posmatrati i aferu Delon.

Markantoni se danas slatko smeje.

„Nevin sam kao devica . . .“

Kakve strašne reči, pa ipak stoje kao stene poređane jedna do druge.

Još je rano reći ko će se slatko i poslednji smejati. Dolazak socijalista na vlast svakako da nije prijatna pozemlju. Sprege banditizma i politike će biti i dalje ali sigurno ne sa vladajućim socijalistima. Niko danas u Francuskoj ne može da tvrdi da li će se afera Delon povampiriti i da li će ono brdo istražnog materijala najzad doći do ruku nekog moćnog i pravednog sudije. A onda treba očekivati velika iznenađenja. Da bi se preduhitriilo jedno takvo iznenađenje, u slučaju pobede Miterana i socijalista, neko se potrudio da završi sudsko-policijsku komediju sa Fransoa Markantonijem i da mu izda crno na belo da je u slučaju ubistva jugoslovenskog emigranta Stevana Markovića nevin kao devica. Isti onaj koji se potrudio da pusti na slobodu Memea, gospodina Alberta i ostale podzemne moćnike.

Pravda je spora, znamo, ali da li će biti i dostižna?

Nadajmo se da hoće.

Da li možda u strahu od te sveumitne i nepobedive pravde Alen Delon čami iza svog kineskog zida okružen elektronikom i krvožednim psima?

10.

Susret sa čovekom čije sam poznanstvo priželjkivao dogodio se sasvim neočekivano. Jednostavno jedan mlad, snažan i lep čovek pozvonio je na vrata mog beogradskog stana.

- Vi ste Savković?

- Da.

- Pisali ste roman „Gorila“?

- Da.

Tako je započeo moj prvi susret sa Borivojem Ackovim zvanim Bobom jednom od najzanimljivijih ličnosti afere Delon i glavnim svedokom protiv Pompidua. Taj Vojvođanin, koji nije učio neke velike škole i koji je još u ranoj mladosti zapao u loše društvo, trebalo je da bude oružje iz kojeg će se u Pompidua ispaliti pogibeljni metak, onaj koji razara.

Prosto je neverovatno složiti sve te ličnosti u jednu vreću! Natali, Alen, Uroš, Pompidu, gospođa Pompidu, Stevan Marković, Bob i ostali. Na primer Borivoj Ackov mi je pričao da je saslušavan u prisustvu Rene Kapitena tadašnjeg čuvara državnog pečata i da su ga dovodili u Pariz u pratnji dostojnoj de Gola!

Ili Stevan Marković. Mladi beogradski badavdžija kasnije fotostar sa pariskih bulevara još malo pa da sruši Petu Republiku!

I sve tako . . .

Najzad i Bob Ackov čovek koji više nikada neće smeti da kroči u Francusku prvenstveno zbog svoje

lične sigurnosti a posle i zbog zabrane policijskih vlasti. Mogu da tvrdim da je Borivoj Ackov jedini iz kruga oko Delona i afere koja je izbila posle ubistva Stevana Markovića koji je spasao glavu. U tome je Bob imao više sreće nego pameti. Sad živi u jednom malom gradiću u Vojvodini i nema više problema sa policijom.

Borivoj Ackov je čovek za roman. I on pripada onoj najmlađoj a čini mi se i prvoj generaciji koja je krenula u zagrljaj Pariza. Naravno bez putnih isprava. Pravo na granicu. Prelazio je dva puta lako granicu 1960. godine ali su ga austrijska i italijanska policija oba puta vratile zbog - godina. Naime, Ackov tada nije imao ni punih 17! Treći put je uspeo. Uplovio je pravo u zagrljaj Pariza. Njegova priča je potresna, poučna i sasvim verovatna. Jednom prilikom Bob mi je rekao:

- Pa kuda bih u onom silnom gradu bez pare u džepu nego u krađu, u provalu, u otimanje?! To nije bio samo, moj put, to je bio zajednički put najvećeg broja nas mladih koji smo pohrlili u zagrljaj Pariza. Još u logoru San Saba u Italiji upoznao sam boksera Marića i Atlagića. Moj drug Miško Mercedes je hteo u Legiju, u Vijetnam, Indokinu. Čujem da su ga 1979. godine ubili u jednoj kafanskoj tuči u Parizu. ..

- Kako si dobio boravak u Parizu?

- Bilo je to veoma jednostavno u to vreme. Dovoljno je bilo da izjaviš policiji da si u Jugoslaviji bio politički progonjen i eto statusa političkog emigranta. Sad kakvi smo bili emigranti možeš da zamisliš. Provalili

smo jedne noći u stan kralja Petra II na aveniji Rejmon Poenkare. Uroš Milićević nam je preko nekih iz kraljeve blizine dao lažno obaveštenje da u apartmanu još nečega ima.

- I?

- I nije bilo baš ničega. Kralj je već bio švorc. Na zidu više nije bilo slika već samo fleke. Onda je grupa od nas 14 mladih Jugoslovena odgovarala za 64 provale. *Krali smo nakit i bunde i to sve je putovalo za Istanbul i Sarajevo. Nisam priznao. Za mnoga dela bio sam nepravedno osumnjičen. Uostalom sve ono što sam i činio činio sam zbog romantike ne zbog koristi.*

- Kad si prvi put uhapšen?

- 1962. godine zbog krađe automobila. Dospeo sam u maloletnički zatvor u Frenu.

- To je onaj isti zatvor pored koga je odrastao Alen Delon?

- Da.

- Kad si upoznao Stevana Markovića?

- U Kanu 1964. godine. Kockao se na veliko. Meni on nikada nije bio mnogo simpatičan. Bio je osoran i neumoljiv. Mada smo se nekako zbližili taj odnos nije bio najprijateljskiji. Godine 1968. uoči Stevanove pogibije vozio sam prebrzo automobil. Policija me je zaustavila. Pretresli su automobil i pronašli obijački alat, čak i švajc aparat i jedan revolver. U stanu su pronašli robu čije poreklo nismo mogli da objasnimo i opet zatvor. Jednoga dana, početkom oktobra, dok su kiše zalivale veliko zdanje najpoznatijeg

francuskog zatvora u moju ćeliju je ušao stari poznanik Jugoslovena, inspektor antigang-brigade Kule koga smo mi nazivali Kole. Taj policajac je sve znao i bio zaista veliki specijalista za Jugoslovane u Parizu. Čak je i srpskohrvatski dobro naučio. Pričalo se da je boravio i u Beogradu i uz pomoć naših kriminalista upoznao neka naša dosijea. Dakle, kiša je padala i inspektor Kole je ušao. Odmah mi je poturio pod nos neke pariske novine. Naslov je bio preko cele strane. Ubijen gorila Alen Delona. Jugosloven Stevan Marković.

- Dakle, Bob, ko je ubio Markovića?

- Ja svakako nisam.

- To znam — odgovorio je inspektor posle kratkog ćutanja. — Tvoj alibi je neoboriv. Nalažiš se u zatvoru.

- Tako je gospodine inspektore. Zaista se osećam sigurnim što se ubistva Markovića tiče — rekao sam sa smeškom oko usana.

Opet kratko ćutanje. Inspektor Kole je čovek koji se lako ne predaje.

- Bob, ko je ubica?

- Ne znam, inspektore. Zaista nemam pojma. Vi bar znate kako je Marković živeo. Mislim, znate da je sve moguće pa i ubistvo...

- Bob, ko je ubio Markovića?

Sada sam ja odlučio da ćutim. Na pitanje koje mi je inspektor nekoliko puta postavio već sam odgovorio.

Malo ćutanja nije bilo na odmet.

- Ti si sad skoro pisao Markoviću. U tom pismu si mu i pretio?

- To je tačno. Imao sam neke neraščišćene račune sa Markovićem ali to je sve daleko od ubistva.

- Onda bi sigurno morao da znaš ko bi ga mogao da ubije ?

- Ako mislite na nekog Jugoslovena onda mogu da vam kažem da ubicu treba potražiti među drugima. Jugosloveni u Parizu nisu kadri da tako nešto učine iz prostog razloga jer u tom slučaju ne bi mimoišli giljotinu.

Inspektor Kole je ustao i otišao.

- Ako se predomisliš reci upravniku zatvora da me pozove.

Onda je zastao na vratima. Imao je još nešto da mi kaže.

- Bob, shvati, mogao bi da olakšaš svoj položaj. Ne zaboravi da si povratnik i da ovoga puta sud neće imati mnogo razumevanja za tvoju mladost...

- Razumeo sam gospodine inspektore — odgovorio sam.

Naš razgovor je bio završen.

Kiša je i dalje padala i u Frenu je bilo užasno dosadno, dosadno do ludila. Mislio sam na svoju devojkicu, jednu manekenku zbog koje sam načinio mnoge gluposti. U ćeliji nije bilo nikoga. Sam sa sobom. Nisam verovao da ću se ikad spasti, da će se

dogoditi neko čudo. Sam i bespomoćan pa ipak čudo se dogodilo.

Posle nekoliko dana za cimera sam dobio čoveka koga sam poznavao mada sam se pravio da ga ne poznajem tako dobro već da sam o njemu samo slušao.

Zvao se Robert Kanazi, Korzikanac i poznati član pariskog korzikanskog podzemlja. Radio je sa prostitutkama ali i velike poslove. Inače naša mala soba je bila prijatno i komforno mesto i ne bi se mogla kvalifikovati kao ćelija. Udobna dva ležaja, hrana iz restorana, po jelovniku. Poručivao je i plaćao Robert mada sam i ja imao novaca ali napolju. I tako pričali smo o svemu i svačemu. Tada mi nije bilo još puklo pred očima da je Robert ubačen u moju sobu sa zadatkom. Naravno nisam znao ni kakav zadatak treba da završi mada sam bio spreman na sve samo da sebi olakšam položaj. I najzad, Robert je izišao sa predlogom. Trebalo je za početak da napišem pismo Delonu i da u tom pismu izrazim neko svoje nezadovoljstvo, sumnju... Napisao sam pismo u kome sam upitao Delona šta se to događa, prvo Miloš, sad Stevan?! Zamolio sam Delona da mi odgovori. Na kraju pisma sledio je moj pozdrav Natali i malom Antoniju.

- Pismo je naravno uhvaćeno?

- Naravno. Tako smo i planirali. Istražni sudija koji je mene ispitivao odmah je pismo poslao inspektoru

Koletu. Dakle trebalo je stvoriti utisak da Ackov nešto zna. Kole je obavestio Rene Patara istražnog sudiju afere Delon pa je onda opet došao u zatvor da me poseti. Zajedno sa komesarom Leverom počelo je ubeđivanje. Bob, zašto ne kažeš ono što znaš? Zašto ne osvetiš prijatelja Stevana? To nije greh reći istinu! Znamo da mnogo znaš. Viđan si sa Delonom u kluhu „21“ čak ste se tamo i posvađali. Hteo je da igra sa tvojom devojkom a ti se nisi složio. Trebalo je da dođe do tuče. Dakle?

Novinari nas progone.

Ćutao sam — nastavlja Borivoj Ackov. - Takav je bio plan. Ono što treba da kažem i što je podrobno utanačeno trebalo je da kažem na najvišem mestu.

Sredinom oktobra povelili su me na to najviše mesto. Došlo je nekoliko inspektora, super-policajaca. Doneli su mi novo elegantno odelo. Krenuli smo automobilima u Guvion Sen Sir. Odjednom su se pojavili novinari. Na kej de Orfevr nismo mogli zbog njih. Pokrio sam glavu kaputom da me ne bi fotografisali. Najzad smo stigli na najviše mesto. Oko mene su se okupili super policajci Francuske svih rodova i profila. Jednog čoveka su oslovljavali sa gospodine ministre. I još jednog. Koliko ja znam jedan od njih je bio Rene Kapiten čuvar državnog pečata a drugi Marselen, ministar unutrašnjih poslova. Došao je trenutak da odglumim ulogu koju sam u zatvoru dobro naučio prema datom scenariju. I

tako je potekla moja priča, u stvari tuđa priča koju sam pričao kao svoju. ..

- I kako si glumio?

- Trebalo je da dobijem Oskara! Mesec dana su me ispitivali i nisu bili načisto da li govorim istinu ili laž. Ipak, pre toga sam naučio dobro ulogu, video sam stotine fotografija i upoznao se sa mnoštvom detalja koji su mi itekako dobro poslužili da odigram ulogu koja je nekog trebalo da optuži, nekog da odbrani, dakle da pomogne ili odmogne. Naravno, mislio sam na sebe, na beneficije koje je trebalo da dobijem, na blažu kaznu na suđenju koje mi je tek predstojalo. . .

O čemu je „svedočio“ Borivoje Ackov zvani Bob pred elitom francuskih policajaca na čelu sa ministrom pravde?

Njegova uloga koju je tako dobro naučio nije bila nepoznata ali se nikada nije saznalo da li je ulogu napisao scenarista, dobro skriven, ili je tu ulogu napiso život, onaj istiniti i svakidašnji. Već citirani pariski nedeljnik „L Poan“ tek posle deset godina od ubistva Stevana Markovića piše da je svedočenje Borivoja Ackova bilo lažno, dakle montirano ali je ta tvrdnja izrečena bez Ackova.

Ovoga puta govori Ackov:

- Kao što rekoh odolevao sam čitav mesec unakrsnim pitanjima renomiranih policajaca. Znao sam da od mog svedočenja mnogo štošta zavisi u aferi Delon koja je upravo buktala. Moje je bilo da

kažem da sam u leto 1966. godine zajedno sa Stevanom Markovićem išao na jednu kućnu zabavu. Od kapije Sen Klu vozili smo se automobilom oko trideset minuta pored Monfor L Amori. Detaljno sam opisao kuću u kojoj smo boravili čitavu noć. Upravo, to je bila vila nedaleko od mesta na kome je kasnije nađen leš Stevana Markovića. Naveo sam ko je sve tamo bio, onako kako mi je naloženo. Rekao sam da je to u stvari bio ružičasti balet, dakle grupni seks i da je Stevan snimao neke ličnosti polaroidom.

- Koje ličnosti?

- Neka imena sam znao: Sonja, Nikol, zatim Natali Delon, Alen Delon, jedna gospođa pedesetih godina za koju mi je kasnije Marković rekao da je to supruga predsednika vlade i da se ne šalim glavom da nekom nešto zucnem. . .

- Naravno ti nikad nisi bio u toj vili, sa tim ličnostima?

- Naravno da nisam! Ja sam samo deklamovao svoju dobro naučenu ulogu... Radi se o ženi iz visokog društva... Ako se dobro sećam zvala se Klod... Onda su me pitali kako je izgledala, da je tačno opišem. . .

- Opis si već imao u glavi.

- Pa da. Plava, visoka, mršava. . . Najzad se i to završilo. Čak sam se i provozao policijskim helikopterom u društvu sudije Patara. Pokazao sam mu iz vazduha vilu i to bez greške i veoma

kategorički. Pogodio sam jer sam bio dobro instruisan.

- Za čiji si račun svedočio?

- Nikad to nisam saznao. Ni danas nemam pravi odgovor. Možda su to bili političari koji su se borili protiv Pompidua? Možda su to bili Delon i Markantoni koji su s jedne strane branili Pompidua odričući da su bili na večeri sa premijerom, da su se uopšte i poznavali a s druge strane uvlačili ga u kolotečinu afere jer su znali da će se kandidovati za predsednika Republike i da će im u tom slučaju biti mnogo lakše. Moja veza je bila Korzikanac Robert koji je jedan od asova korzikanskog podzemlja pa prema tome svakako i u vezi sa Markantonijem.

- Šta se dalje događalo?

- Vraćen sam u Fren ali kao zatvorenik sa velikim beneficijama i veoma dobro obezbeđen. Šampanj, klopa iz restorana, po jelovniku, zasebna komforna soba, odmah do direktorove kancelarije. Nekome je bilo stalo da i dalje živim. Onda mi je moj advokat Žan Hug rekao da više problema nema i da je predsednik Republike Pompidu. I najzad dospeo sam pred sud za dela koja sam počinio kao povratnik. Sudija se zvao Bating. Pitao me je da li znam koliko žica ima točak bicikla?... Nisam znao ali sam lupnuo: 24. E, toliko ćeš meseci da dobiješ, odgovorio je sudija i svi su se u dvorani grohotom smejali. Sad

zamisli da sam rekao 50!. . . Eto, pravosuđe može i tako da izgleda.

- Samo dve godine?

- Da. Uz to proterivanje iz Francuske... Posle presude sam prebačen u zatvor Dižon, nedaleko od francusko-švajcarske granice.

- I u Dižonu sam bio pod nekom tajnom prismotrom. Ali, više su me čuvali nego što su me posmatrali. Naravno, shvatio sam da sam u opasnosti. Jednoga dana sedeo sam na stolici u zatvorskoj berbernici. Berberin osuđenik me je dopola ošišao kada je u berbernicu uleteo jedan policijski činovnik.

- Ackov, odmah ustaj! — povikao je.

- Šta se dogodilo?

- Ne pitaj ništa. Idemo!

Ustao sam i uputio se ka zatvorskoj zgradi. Već posle pola časa, spakovan, sa svim svojim stvarima, u jednom zatvorenom policijskom furgonu, u pratnji policijskih kola i dvojice motociklista pošli smo u nepoznatom pravcu. Čak ni šoferi nisu znali kuda voze. Naređenje su dobijali preko radio-stanice. Odmah sam shvatio šta je. Kasnije su mi potvrdili da je tog dana trebalo da budem ubijen.

- Bob, hteli su da te ubiju — rekao mi je onaj policijski činovnik.

- Ko?

- Znaš ti bolje. . .

Znači Korzikanac Ksavijer Šjoka koji je iznenada premešten iz zatvora Ajačio u Dižon. Poznavali smo se. Bio je čovek Markantonija uostalom kao većina Korzikanaca iz podzemlja. Bavio se najstrašnijim zanimanjem na svetu. Ne, nije ubijao, nije bio kokator. On je bio čovek koji je uništavao leševe ljudi koje su drugi ubijali, nešto kao lešinar. Ali, umeo je i da ubije naročito u zatvorskoj tuči, u gužvi, tako da se nikada ne zna ko je potegao nož, ko je ubio. Zaista opasan čovek. Pitao sam se dugo ko ga je poslao? Zašto me je onako poljubio kad me je video u zatvorskom dvorištu? Hteo je u početku prislan odnos da bi kasnije lakše mogao da izvede svoj plan? Naravno, mogu samo da nagađam. Ipak, možda je to ruka Markantonija. Možda je Fransoa bio moj nevidljivi pisac scenarija? Sve je moguće.

Putovanje policijskog furgona sa Borivojem Ackovim završilo se u zatvoru Sent Etijen.

- I tamo su me okružili luksuzom i beneficijama. Prosto neverovatno kako sam lepo živeo! Štampa, radio, odlična klopa, usamljene šetnje. Naravno sve zbog jednog finog pritiska koji su policajci vršili na mene. Koliko su me obezbeđivali govori i činjenica da je direktor lično probao hranu koju su mi donosili!

- Gospodine Ackov, dok ste ovde ne brinite. Ali, zar ne bi bilo pametno da poreknete ono što ste u istrazi izjavili?

- Da kažem da sam sve lagao?

- Vi to znate.

- Ne. Sve što sam rekao bila je istina — odgovarao sam jer nisam znao s koje strane vetar duva. Nisam znao da li će me ubiti ako poreknem ili ako ostanem pri iskazu ili u oba slučaja. Bora Mesarović, jedan od Delonovih i Markantonijevih svedoka da je tobož Marković ubijen zbog trgovine drogom, ubijen je u Brislu dvadesetak dana pre nego je ubijen Uroš Milićević! Svi su poubijani sem mene. Ja sam, kako rekoh, imao više sreće nego pameti. Izdržao sam do kraja. Policija me je najzad u jakoj pratnji sprovela do aerodroma Orli. Avion Er Fransa koji je preko Beograda leteo za Bukurešt bio je formalno blokiran. Svaki putnik je prošao kroz specijalnu policijsku kontrolu.

- Očekivali su.. .

- Da. Očekivali su da me neko ukoka. Tu je bio i jedan naš policajac koji me je preuzeo. Na aerodromu u Surčinu smo se rastali. Najzad sam bio slobodan zagrljaja Pariza. Nisam umetnik, ali mogu vam reći da sam počeo slobodno da dišem. U SUP-u sam istina imao jedan razgovor. Obećao sam: nikad više.

- I zašto ste sad prvi put ispričali istinu o Borivoju Ackovu?

Nasmejao se.

- Čitao sam vaš roman „Gorila“. Mislim da ste najbliži istinitim događajima. Odlučio sam da baš vama kažem. Kad ste započeli feljton „Zagrljaj Pariza“ u „Dugi“ odlučio sam da zaista kažem istinu.

Siguran sam da je Markantoni po nalogu Alena Delona a možda još nekoga ubio Stevana Markovića. Verujem da je u pitanju bila ucena koju je Stevan jako loše organizovao. Mislio je da su bogati i slavni u isto vreme i naivni. To je sve. To je istina afere Delon. Naravno, ovaj moj kamičak u mozaiku događaja ne mora da bude ključni ali svakako pokazuje da je protiv Pompidua organizovana zavera i to moćna zavera. Sredstva se nisu birala. Oni koji su je vodili bili su veotna jaki, skoro nepobedivi.

To je kraj priče Borivoja Ackova koji danas živi u jednom malom vojvođanskom gradu. Ne pomišlja da se ikada više pojavi u Parizu.

- Ja sam jedan od onih retkih koji su se izvukli iz zagrljaja Pariza. Veliki broj mojih drugova i poznanika, Jugoslovena, nestali su bez traga i glasa. Jednostavno poginuli u kafanskim tučama. Ubice nikada nisu bile pronađene. Obračun između korzikanskog i našeg podzemlja u Parizu završio se nadmoćnom pobedom domaćina. Imao sam sreće.

I najzad: postoji li pravi odgovor na pitanje ko je ubio Stevana Markovića?

I ne samo njega već i Miloša Miloševića, Popčevskog, Uroša Milićevića, Boru Mesarovića?

Odgovor na ovo pitanje zna svaki žaca u Parizu.

Uostalom i Stevan je odgovorio na ovo pitanje na nekoliko dana pre nego što će biti ubijen.

Ubijeni je prstom ukazao na svoje ubice.

Napisao je:

Oni će me ubiti. . . A. D. i njegov kum.

Zavesa lagano pada.

Svetla se gase.

Pozorište afere stoleća tone u sve gušći mrak. Više se ne razaznaje istina od laži, reč od klevete. Sve je u blatu banditizma i politike. Pa ipak ostala je činjenica da četvorica mladih Beograđana, iz najbliže okoline Alen Delona nisu više među živima.

Dosije afere, koji je visok šest metara, izgleda da više neće da raste.

Novac kao pesak zatrpava sve.

Ostaje pustinja.

U sred pustinje Markantoni koji uzvikuje: sad sam nevin kao devica. . .

Jedno krvavo poprište ostaće zauvek u mraku. Pravda, ova ljudska, izgleda da će ga zaobići. Ukoliko se ne dogodi neko čudo. A čuda sve ređe ima.

EPILOG

11.

Prolaze godine. Kao i na sve velike afere tokom prošlih vremena pada veo zaborava i na aferu Markovi'. Katkad taj veo neko podigne ali samo nakratko i to uglavnom radi sebe, u želji da mrlju koja mu smeta spere, da je uništi. Tako se pre nekoliko godina, tačnije juna 1982. godine, u izlozima francuskih knjižara pojavila knjiga Žorža Pompidua „Utvrditi istinu“. Dakle, posmrtni memoari nekadašnjeg naslednika generala de Gola i predsednika RF. Pročitao sam je u jednom dahu, u jednoj noći. Čim sam je dobio. I mnogo štošta mi je odmah postalo jasno. Memoari su pisani isključivo zbog afere Marković, isključivo u odbranu gospođe Pompidu. I kada se čitalac upozna i sa činjenicom da je gospođa Pompidu redigovala memoare svog pokojnog supruga — onda stvari postaju još jasnije. Naslov „Utvrditi istinu“ trebalo bi da nosi onaj pravi: „Utvrditi neistinu“, naravno što se afere Marković tiče. Dakle, o čemu to piše gospodin Žorž Pompidu alias gospođa Klod Pompidu, „žena jednog ministra“, koja se tako senzacionalno i neočekivano uplela u aferu?

Osnovna ideja kojom je protkano poglavlje o aferi Marković veoma je jednostavna: bračni par Pompidu nikada nije upoznao jednog takvog čoveka kao što je bio Stevan Marković pa ni Stevana Markovića i o svemu što je u vezi s tim čovekom pojma nema. Dalje bračni par Pompidu nikada nije upoznao jednog takvog čoveka kakav je bio Fransoa Markantoni pa ni Fransoa Markantonija. Dalje, bračni par Pompidu priznaje da je ostvario neke sasvim konvencionalne i površne kontakte sa glum

cem Alen Delonom. Sve ostalo bračni par poriče, sve ostalo je izmišljeno i montirano da bi se srušio ugled Zorža Pompidua i njegove supruge Klod. Međutim, u jednoj tako mutnoj aferi, prepunoj lagarija

i proizvoljnosti, postoje i činjenice koje je nemoguće pobiti. Jednu od tih činjenica, kao adut u rukama, drži i Žak Izorni, branilac Fransa Markantonija, jedan od najagresivnijih pariskih advokata, čovek bez dlaka na jeziku.

Kakav je adut u rukama ovog „vrućeg Korzikanca“?

Posle izbora Zorža Pompidua za predsednika Francuske Republike, gangster Markantoni mu je uputio pismo i to upravo iz zatvora.

O ovom pismu u memoarima bračnog para Pompidu nema pomena, ni jedna jedina reč. Međutim, o tom pismu govori već pomenuti Korzikanac Izorni i to samo nekoliko dana po objavljivanju Pompiduovih memoara „Utvrditi istinu“. U tom pismu (o kome i Markantoni nešto govori u svojim memoarima „Zavera“) prema izjavi Izornia pariskoj štampi juna te godine, njegov klijent Markantoni piše Predsedniku Republike:

„Od mene tužilac i istražni organi traže da vas kompromitujem a za uzvrat mi nude slobodu. Odbio sam sve njihove ponude pa molim da se založite da me najzad puste na slobodu“.

Šta je i da li je Predsednik Republike, gospodin Pompidu, odgovorio na pismo gangstera Markantonija?

Jeste, tvrdi Izorni. Odgovorio je i to pismeno. Žak Izorni ima oba originalna pisma u svom čeličnom sefu. Pompidu odgovara Markantoniju da će sve

učiniti ukoliko Markantoni odmah promeni branioca i uzme njegovog advokata Rene Florioa.

Insistiranje na promeni branioca svakako je sumnja Pompidua u odnosu na ličnost Žaka Izornija koji je eksponiran kao mutan čovek i branilac gangstera.

O ovom pismu Žorž Pompidu ne govori u svojim memoarima.

Žak Izorni maše originalom i nudi ga svim nevernim Tomama. Dakle, već jedna indikacija sasvim dovoljna da se posumnja u istinitost knjige „Utvrditi istinu“ i njene poštene namere, Ali, takvih indicija ima još dosta.

U svojim memoarima Žorž Pompidu brani čast svoje porodice, kako je to pisao pariski „Mond“ prilikom objavljivanja knjige. Rekao bih, još preciznije, Pompidu brani čast svoje žene koja je, kao „žena jednog ministra“, pa onda kao „žena jednog političara i bivšeg ministra“, bila od prvih dana umešana u aferu Marković.

Pompiduovi nisu znali da su umešani u aferu.

Pompiduovi su se čak pitali koja je ta žena „jednog političara i bivšeg ministra“ koja je umešana u jednu do zlaboga prljavu aferu. Tako tvrdi bračni par Pompidu i mi imamo mnogo razloga da sumnjamo u istinitost „istine“ Pompiduovih.

Jedno je, danas, posle toliko godina, ipak izvesno: afera Marković je počela mnogo pre afere Marković, nekoliko meseci pa i više, možda godinu dana pre

nego je leš beogradskog i pariskog plejboja nađen, u najlon-đžaku na đubrištu kod Elankura. Prema nekim izvorima, koji su veoma blizu SCD (ZDEK) — francuskoj kontraobaveštajnoj službi za koju kažu da je najbolja i najbolje organizovana služba te vrste na svetu — de Gol je bio do u detalje upoznat sa „neuobičajenim načinom života gospođe Klod Pompidu“ pa i samog Pompidua. U taj „neuobičajeni način“ bila je upletena i famozna gospođa Iks iz Sen Tropea, organizator „ružičastih baleta“ u Sen Tropeu, inače vlasnica male agencije za iznajmljivanje vila u istom mestu. Gospođa Iks (njeno ime se još uvek ne pominje u francuskoj štampi mada gospođa i dalje radi svoj posao), bila je intimna prijateljica Stevana Markovića. Gospođa Iks je, inače, najpoznatija francuska lezbejka, žena za koju kažu da je trebalo da se rodi u doba Nerona.

Nepobitne činjenice govore da su je i Pompiduovi dobro poznavali i da je jedan od ključića a možda i ključeva čitave afere ležao u rukama ove dame.

Pominje li nju Pompidu (ili gospođa Pompidu) u svojim memoarima „Utvrditi istinu“?

Da. Nezaobilaznu gospođu Iks nije mogao ni Pompidu da zaobiđe. Evo šta kaže Pompidu:

„Sudija Patar je poslao u Sen Trope policijske agente da saslušaju direktorku agencije za izdavanje vila za letovanje. Među mnogima koji su tražili njenu pomoć bio sam i ja. Tražio sam da mi nađe vilu za izdavanje. Ta gospođa inače uživa gias žene sa posebnim sklonostima u seksu. To je njena lična

stvar i ja u tome nisam video smetnju da bih iznajmio vilu“.

To piše Pompidu ali ne piše da je gospođa Iks bila drag i rado viđen gost u Delonovoj vili „La Kapila“ i da su je on i njegova supruga poznavali više nego što je bilo potrebno da bi se iznajmila vila. Međutim, ove stranice afere su najmanje istražene. Ostaje činjenica da je gospođa Iks imala na spisku svoje agencije ne samo vile već i imena nekih mladih ljudi većinom Jugoslovena, žigoloa, koji su radili za nju, dakle da je pod okriijem agencije za izdavanje vila izdavala i mlado muško meso, žilavog, jugoslovenskog, soja. Da li je u početku na spisku bio i Stevan Marković, pre nego što je postao intimni prijatelj pa i poslovni saradnik gospođe Iks — ostaje da se nagađa.

12.

Prilikom boravka u Parizu, u jesen 1970. godine, imao sam brojne kontakte sa pariskim novinarima koji su redakcijski bili zaduženi da prate aferu Marković—Delon. Njima sam, zauzvrat za informacije koje sam dobijao, omogućavao vezu sa Urošem Milićevićem koji je tada boravio u svom bezbedonosnom bunkeru u beogradskoj Šekspirovoj ulici. Mnogi od njih su tvrdili da je zbog afere Marković (tada je bila u začetku a Stevan je bio živ i zdrav!?) Pompidu otišao sa položaja predsednika vlade.

Dakle, po toj varijanti koja je u pariskim salonima, kafanama i redakcijama, imala veliki broj pristalica, razlaz između de Gola i Zorža Pompidua nije proistekao iz tobožnje želje Pompidua da zameni još živog de Gola već zbog privatnog života bračnog para Pompidu koji je puritancu de Golu i ostalim degolistima, dobrim katolicima, bio trn u oku. Nije onda čudo što je De Gol, odmah posle otkrivanja Markovićevog leša i izbijanja afere, rekao Rene Kapitanu, tadašnjem ministru pravosuđa:

„Oslobodite me te osobe!“

Mislio je na Žorža Pompidua i njegovu vezu sa aferom Marković. Ustvari, de Gol se te „osobe“ oslobodio još juna iste 1968. godine, kada je Pompidu otišao sa mesta premijera, dakle pre nego je Marković ubijen!

O aferi Marković pre afere Marković skoro da i nije pisano. Ta „afere pre afere“ bila je samo jedna od mnogobrojnih varijanti koje su pratile aferu sve do pojave Pompiduovih memoara. Sad, kad Pompidu

tvrdi da je de Gol bio po strani što se afere tiče, da nije uticao na onaj „negativni pravac“ kojim se afera kretala (protiv Pompiduovih) da mu je prilikom prvog susreta general rekao: „ja nikad nisam verovao u sve to ali sam zahtevao da vas obaveste“ — javlja se advokat Izorni koji tvrdi suprotno i sa dosta argumenata. Međutim, i sam Pompidu, u svojim memoarima, kojima često nedostaje cement zvani logika, govori o sastanku de Gola sa Kapitanom, Kuv de Mirvilom i Marselenom. Tema sastanka je bila afera Marković koja je već uveliko buktala ne samo u francuskoj već i na svetskoj medijskoj sceni. Tada su se svi složili (na generalovu sugestiju) da istragu ne treba ometati niti vršiti bilo kakav pritisak.

Šta je značilo „ne vršiti nikakav pritisak“?

Pustiti Pompidua niz vodu?

Prepustiti ga sudbini, istini ili neistini, prepustiti ga glasinama koje su opasno kružile, prepustiti ga istražnom sudiji Pataru koji nije nagoveštavao kompromise, prepustiti ga policiji, novinarima, fotoreporterima, najširoj javnosti, dakle baciti ga u arenu prepunu gladnih lavova?

„Ne ometati istragu“. To je značilo dovesti Pompidua i njegovu suprugu pred sudiju Patara u Versaj, to je značilo pustiti ga da prođe kroz šibu brojnih fotoreportera i radoznalaca, onu istu kroz koju je prolazio Delon i Natali, to je značilo sahraniti ga živog, nevinog ili krivog, svejedno.

Čini se da je Žak Izorni, koji je u junu 1982. godine naširoko zvonio svojim izjavama po Parizu imao pravo što se uloge generala de Gola tiče.

U pariskom „Kotidijenu“ Izorni izjavljuje:

„De Gol je ustvari, želeo da se reši Pompidua. Sama hronologija gospodina Pompidua u ovoj knjizi („Utvrditi istinu“) objavljenoj toliko godina posle događaja, ne izgleda baš sasvim tačna. Uopšteno uzev, ono što Žorž Pompidu tvrdi u svom rukopisu, u čiju je autentičnost nemoguće sumnjati — (zar ovo nije ironično rečeno s obzirom na aluziju spram redakcije rukopisa od strane gospođe Pompidu? *primedba moja*) — ustvari nije i formalno netačno. Pompidu se vara — a bilo je neizbežno da se baš tu prevvari — u tvrdnji da je general de Gol bio izvan i po strani afere. De Gol je, međutim, bio iza Kapitana, on je bio taj koji je insistirao istragu protiv Pompiduovih. Uostalom u nešto

drugačijoj ali sasvim podudarnoj formi o tome govori i Mišel Žober u svojim poznatim i cenjenim memoarima“.

Afera pre afere?

Afera Marković pre nego je leš pronađen, još dok je Stevan šetkao Parizom?

Još daleke 1970. saznao sam od pariskih kolega da je SCD uveliko posedovao dosije Stevana Markovića još za njegova života i da je imao uvid u Markovićevu „seksualnu delatnost“ kao i u njegove fotografske sposobnosti. Nije bilo teško dokučiti da se Marković, kao i njegov najbolji drug Miloš Milošević, čije je

mesto telohranitelja nasledio kod Alen Delona, bavio ljubavnom ucenom. Žrtve su u početku, bile malo poznate udate žene a kasnije one sa filma, iz šoubiznisa pa i politike. Sasvim je sigurno i logično da je francuska kontraobaveštajna služba još pre nego je ubijen Marković signalizirala da Marković prijateljuje sa muškarcima i ženama do kojih po svom društvenom položaju nikada ne bi smeo da dospe. (Tu je i onaj poznati izveštaj agenta SCD, gospođe Kamenko, koja je prva ukazala na Markovićeve kompromitujuće i po degoliste veoma opasne fotografije). Isto tako je logično i moguće da je de Gol još pre ubistva Markovića imao njegov dosije u rukama, naravno onaj deo koji se odnosio na poznanstvo ovog čoveka iz podzemlja sa predsednikom vlade i njegovom suprugom.

Pa, da li je Pompidu poznavao Markovića?

U svojim memoarima Pompidu ne pominje da je ikada video a još manje poznavao Stevana Markovića. Ni on ni njegova supruga Klod. Tvrde da im je to ime uvek bilo nepoznato i da su ga prvi put zapazili u novinama, posle ubistva. Naravno, postavlja se ključno pitanje (na njemu je Patar nemilosrdno insistirao) da li su Pompiduovi poznavali Markovića?

I odmah drugo, još bitnije i suštastvenije pitanje: koja je to mašta mogla da isplete konce koji bi povezali jednog, zadnjih godina besprizornog

mladića, tučaroša, večitog zajmotražioca, varalicu na kartama, sitnog ucenjivača, prevaranta, političkog emigranta, polupismenog, sumnjivog u svakom pogledu — sa predsednikom francuske vlade i njegovom suprugom, dakle sa Pompiduom, čovekom koji se uveliko spremao da nasledi de Gola na kormilu Francuske? Koja mašta i koji konci?

Nema takve mašte, takvih končića, nešto je svakako moralo da postoji. Morao je da postoji bar jedan končić istine koji je neke degoliste (one najuticajnije), policiju, pa i samog de Gola naveo na put kidanja sa Pompiduom i prepuštanju Pompiduovih njihovoj nimalo zavidnoj sudbini?

Končić postoji i veoma je jak. Ipak, Stevan Marković nije mogao da ispadne iz šešira, kao zec u rukama spretnog mađioničara, njega ni je rodila mašta, on je bio tu prisutan i tu njegovu prisutnost Pompiduovi nisu mogli da opovrgnu ne u jednoj već u stotinu knjiga.

Želim da podsetim čitaoce na početak ove moje knjige kada sam govorio o svom drugom susretu sa Stevanom Markovićem. Marković mi je tada rekao da je bio na večeri sa Pompiduovima i bračnim parom Delon. Govorio mi je kako se Natali napila i govorila prostačkim rečnikom koji se Pompiduu dopao dok je „Klod čutala“. Dakle, u vreme dok se po pariskim kafanama samo šuškaloo o „ženi jednog ministra“ ja sam u feljtonu „Emigranti i parisko podzemlje“ objavljenom u „Politici“ novembar—decembar 1968. godine, odmah posle ubistva Stevana Markovića

napisao ime te žene: Klod Pompidu! U pitanju je naravno slučaj, ustvari moje neplanirano poznanstvo sa Stevanom Markovićem, nekoliko nedelja pre nego će završiti u najlon -džaku.

Marković je, kao i svi njemu slični, bio hvalisavac. Voleo je svakom da stavi do znanja kako je daleko dogurao da večerava čak i sa predsednikom francuske vlade i njegovom suprugom, sa naslednikom generala de Gola.

Do mog saslušanja a ni do razgovora sa sudijom Patarom, kao što sam već rekao na početku ove knjige, nikada nije došlo; mada je Patar i kasnije, zamolnim putem, tražio da se saslušam u Beogradu po samo jednom pitanju: kako je došlo do toga da mi Stevan Marković priča o večeri sa Pompiduom. Nisam izbegavao ovu normalnu građansku obavezu ali je sve nekako išlo u raskorak. Uostalom sve što sam znao napisao sam novembra—decembra 1968. godine u „Politici“. Podatak o večeri Markovića sa Pompiduovima, koji sam objavio, takoreći pre nego je afera i počela, bio je najdragoceniji podatak za Patara ali i za sve one koji su priželjkivali brzi kraj de Golovog naslednika.

Tada sam u „Politici“ napisao deseti deo onoga što sam mogao da napišem da sam samo znao kojim će se putem afera zaputiti. Dok sam slušao samohvalisanje Stevana Markovića u buđavom kafeu „Lon šan“ nisam se raspitivao o detaljima tog

neobičnog poznanstva (Pompidu — Marković) jer nisam mogao da poverujem da se jedan takav čovek kao što je bio Marković može da približi Pompiduu, da bude u istoj ulici kad Pompidu prolazi, akamoli da večera s njim!

Sad, posle toliko godina, pitam se šta tad nisam napisao a šta bih sad, posle Pompiduovog „utvrđivanja istine“ mogao da napišem?

Malo. Marković mi je tada, krajem septembra 1968. godine ustvari pričao o Natali Delon koja me je mnogo više interesovala nego bračni par Pompidu. Pričao je nadugačko kako Natali voli da popije i kako tada iz nje izranja njeno nevaspitanje i *classe basse*, dakle niža klasa. Nekoliko puta je pomenuo i ženu koja se tada sablažnjivala jer takve psovke ranije nikada nije čula, pogotovo ne iz usta jedne žene, još i poznate glumice, supruge francuskog boga Delona. Tu ženu je Marković nazivao jednostavno Klod pa ini je tek kasnije rekao da se radi o supruzi Pompidua.

Dakle, ključno pitanje za istražnog sudiju Patara bilo je pitanje na koje se vraćamo: da li su Pompiduovi poznavali Markovića i da li su postojale ove famozne večere kod bračnog para Pompidu u Ivelinu ili u njegovom pariskom apartmanu, ili u stanu Delonovih, svejedno.

Kao što smo već videli na brojnim saslušanjima Alen i Natali Delon su uporno tvrdili da sa Markovićem nikada nisu večeravali kod Pompiduovih ali se pojavio jedan veoma verodostojan svedok,

Aleksandar Marković, rođeni brat Stevana Markovića.

Aleksandar Marković, stalno zaposlen na Rijeci, jugoslovenski državljanin, bivši kapetan duge plovidbe i bivši oficir, sušta je suprotnost Stevanu Markoviću. I taj čovek se zadesio jednom u Parizu da poseti nepokretnu sestru Ljiljanu. I tada se događa da ga Stevan poziva na večeru sa predsednikom vlade Žoržom Pompiduom!?

I Aleksandar zajedno sa bratom odlazi na tu večeru.

Od gostiju je bio Deloniška (kako su Jugosi zvali Delona), Natali i njihov venčani kum, slavni pariski gangster Markantoni. Naravno i bračni par Pompidu. Tako se predsednik vlade našao u zaista nezavidnom društvu.

Pitanje prosto kao pasulj: zar je kontraobaveštajnoj službi mogla da promakne ta večera? Predsednik vlade sa bivšim jugoslovenskim oficirom, sa čovekom koji dolazi iz jedne komunističke zemlje?

Odgovor je takođe prost: nije. I onda, zar de Gol nije obavešten o toj večeri? Stevan je o tome pričao svima pa čak i meni, čoveku koga je upoznao pre pola časa? Zar Aleksandar Marković nije izjavio na svom prvom saslušanju pred sudijom Patarom da je bio baš na toj večeri? I to je izjavio odmah posle ubistva Stevana Markovića?

Ali, samo je Aleksandar tvrdio da je večerao u tom sastavu, svi ostali su uporno i kategorički poricali da

su ikada večerali u tom sastavu.

Naročito je Markantoni bio glasan:

„Pa zar verujete da bi jedan predsednik vlade večerao sa Fransoa Markantonijem?“

Duhovito, nema šta, žaoka na sopstveni račun ali, nažalost, istina je drugačija. Isto tako mogao bih i ja da se upitam: pa zašto bi Stevan Marković meni pričao o toj večeri? Uostalom, o toj večeri znaju mnogi Stevanovi mangupi, kako je on nazivao svoje pariske drugare, ali su mangupi znali da je ćutanje više nego zlato, da je ćutanje, u ovom slučaju — život. Ne, nije pomoglo što je Aleksandar Marković, uz pomoć svog pariskog advokata Dime, opisao vččeru u detalje, ceo jelovnik, pribor za jelo, ko je pored koga sedeo, šta se pilo, o čemu razgovaralo itd. itd.

Već u junu 1969. dakle sedam meseci posle ubistva Stevana Markovića, Pompidu je izabran za Predsednika Francuske Republike. Tada mu je Markantoni uputio ono pismo iz zatvora i zatražio pomoć. Pomoć je pružena i mnogim drugim. Na primer Delonu i njegovoj supruzi Natali. Mnogo štošta je bilo sputano izborom Pompidua za Predsednika i puštanjem Markantonija na slobodu. To je ujedno značilo i kraj istrage, one prave koju je nagoveštavao nemoćni Patar, to je značilo tihi kraj afere Marković.

13.

Naravno, jedno od ključnih pitanja i za istragu i za dimenzije afere Marković bilo je pitanje da li su Pompiduovi poznavali gangstera Markantonija koga je Stevan Marković, još za života, označio kao svog budućeg ubicu.

Na ovo pitanje Žorž Pompidu i redaktor Klod Pompidu kategorički izjavljuju:

„Ne, nisam ga poznao, nismo ga poznavali“.

Na to isto pitanje (da li su Pompiduovi poznavali Markantonija) odgovarali su pred istražnim sudijom Patarom i Alen i Natali Delon i Fransoa Markantoni. I oni su odgovorili jednim kategoričkim „ne“. Delonovi su tvrdili da nešto malo poznaju bračni par Pompidu ali da znaju savim izvesno da Pompiduovi nisu poznavali njihovog kuma Markantonija. Markantoni je izjavio da Pompidua nikada nije video „uživo“ već samo njegove fotografije u novinama i više puta na malom ekranu.

Da je Markantoni priznao da je bio na večeri sa Pompiduom (tada je Markantoni bio u zatvoru, pod sumnjom da je ubio Markovića) to bi značilo da se krajem 1968. godine, pred sudijom Patarom u Versaju, pojave i Pompiduovi, dakle to bi bio politički i moralni krah Žorža Pompidua. Zato u rečima gangstera Markantonija ima istine kada u svojim memoarima „Zavera“ piše da je spasao Petu Republiku. Markantoni naravno nije priznao. Da je to učinio ostao bi bez moćnog, upravo svemoćnog, zaštitnika. Pompidu je juna sledeće, 1969. izabran za

Predsednika Republike i Markantoni je pušten na slobodu. Uoči Miteranove pobede nad Žiskarom žurno i konačno sudski rehabilitovan!

Pompidu u svojim memoarima priznaje da je poznavao Alen Delona i njegovu tadašnju suprugu Natali. Ne objašnjava kako je do tog poznanstva došlo. To uostalom ni je mogao da porekne jer su se Pompiduovi i Delonovi više puta zajednički pojavljivali na javnim mestima a poznate su i njihove susedske veze u Sen Tropeu.

Kako je to Pompidu poznavao Delona?

Pustimo da o tome govori Pompidu kad Delon već o tome nikada nije prozborio. O svom poznanstvu sa Delonom Pompidu u svojoj knjizi „Utvrditi istinu“ kaže:

„Poznavao sam Delona ali malo, nedovoljno da bih se sa zanimanjem brinuo o njemu i njegovoj sudbini“.

To je sve.

Pompidu ne kaže da li je njegova supruga poznavala slavnog glumca, ne kaže da li su se viđali, večeravali, zajednički provodili dane u Sen Tropeu, da li su posećivali Delonovu vilu u kojoj je leto provodio i Marković, da li su Delonovi posećivali njihovu u Ivlinu, itd. Ništa od svega toga. Međutim, činjenice su neumitne. Pompiduovi i Delonovi su se ne samo poznavali već i družili. Čak je i druženje predsednika vlade sa superstarom, čije su veze sa najcrnijim pariskim i svetskim podzemljem bile

poznate, imalo negativnog odjeka u političkom vrhu Francuske akamoli eventualno poznanstvo i večera sa Markantonijem i Markovićem.

Da li je gospođa Pompidu bila katalizator, da li je ona dovela u vezu Delona, Markantonija i Markovića sa Pompiduom?

Najverovatnije ali ... detaljnijih dokaza nema. Ostaju indicije i priče koje dobijaju fantastične razmere pa čak i priča da je gospođa Pompidu prisustvovala ubistvu Stevana Markovića! Tamo gde se istina skriva počinju svakojake priče.

U knjizi „Utvrđiti istinu“ Pompidu priznaje da je poslednji saznao da je „žena jednog bivšeg ministra“ o kojoj se uveliko pisalo u francuskoj pa i svetskoj štampi i koja je dovedena u tesnu vezu sa aferom i ubistvom beogradskog plejboja i telohranitelja Alen Delona — baš njegova žena!

Pompidu ne krije svoje iznenađenje, svoju zaprepašćenost, naravno i svoje neverovanje. On dobro poznaje svoju ženu da bi mogao da poveruje u takve priče ali žali što je i de Gol poverovao u takve priče kad i „general dobro poznaje prilike u njegovoj porodici takođe i ličnost gospođe Pompidu“.

Zavera protiv Pompidua — to je, po mišljenju Pompidua, afera Marković, to je bila njena suština, pravi cilj.

Pompidu je ogorčen na svoje političke saradnike pa i na de Gola. Za njih Pompidu u svojoj knjizi ima

samo reći optužbe i gnušanja.

Zar je leš jednog nepoznatog i bezvrednog Jugoslovena, nađen na đubrištu mogao da uništi karijeru jednog tako sjajnog političara, zar je mogao da uzdrma temelje Pete Republike pitam se.

I opet pitanje: ko je izmislio Stevana Markovića?

Je li pao s neba?

Čitajući Pompiduove memoare čitalac ne može da se otme utisku da je privatna istraga, koju je preduzeo Pompidu tako je on sam nazvao došla do samo jednog rezultata, do samo jedne tvrdnje: zavera. Posredi je zavera. Zaverenici su mnogi: istražne sudije, policajci, političari-degolisti, Pompiduovi dugogodišnji saradnici, lažni prijatelji a cilj je bio jedan: srušiti Pompidua kao političara, razoriti moralno njegovu porodicu, dakle pobiti ih bez zrna baruta. Pompidu je naročito kategoričan, pa i bezobziran, kada je u pitanju sudija Patar koji je dugo godina vodio istragu u aferi Marković. Pompidu ne bira reči da naslika Patara. Iz svakog njegovog slova, iz svake rečenice, izviruju bes i mržnja.

„Najbolju karakteristiku te osobe koju nisam ni poznavao — piše Pompidu — dao mi je Žak Šaban Delmas. Rekao mi je za Patara: to je jedno veliko đubre. Bilo mi je jasno da su neki ljudi iz policije Patarovi saučesnici i pomagači, možda i kreatori čitave afere. Izvesni Samson — piše dalje Pompidu — policijski komesar koji je bio pripojen istrazi, najavio je reporterima lista „Parizijen libere“ pune tri nedelje pre famoznog saslušanja i svedočenja Akova (Pompidu misli na Borivoja Ackova) da će uskoro biti saslušan jedan veoma važan svedok u aferi i da taj svedok treba da pruži značajna otkrića. Samson je

znao, to mu je moralo biti poznato, da je Akov gangster i potkazivač“.

Pre nego što se još jednom, detaljnije i sa novijim podacima, pozabavimo ličnošću Borivoja Ackova Boba, valja reći da Ackov nije bio ni gangster ni potkazivač, već nešto sasvim drugo. Ali, o tome kasnije.

Pompidu nastavlja sa spiskom zaverenika:

„I sam Ober, tada generalni sekretar pariske prefektуре bio je zadužen da širi glasine o meni i čitavoj aferi. Ober je takva ogovaranja prenosio, primera radi, specijalizovanom novinaru pariskog Figaroa ali i drugim novinarima“.

Neverovatno! Dakle, policija protiv Pompidua, njeni ljudi su zaduženi za rasturanje i pronošnje glasina, za naopako informisanje novinara, manipulisanje ljudima tipa Ackov, itd. Ni u jednoj rečenici, međutim, Pompidu ne govori koji su to bili motivi koji su naterali te ljude, dugogodišnje profesionalce, pa čak i prvog policajca Pariza Obera, da se upuste u takvu rabotu i to protiv koga? Protiv jednog tako moćnog političara, protiv kandidata za predsednika Republike! I zaista, dobronamerni čitalac Pompiduovih memoara mora da se upita: pa zašto bi policija izmislila tog nesrećnog Stevana Markovića, zašto bi njegov život i smrt dovodila u vezu sa Delonovima i Pompiduovima? Ako je trebalo rušiti Pompidua zar nije bilo drugih mogućnosti, elegantnijih,

gospodstvenijih, sa manje, krvi, seksa i mučnih, grozomornih detalja? Čemu leš Stevana Markovića, podzemlje, Delon, svedočenje „gangstera Akova“ itd. itd. Taj sistem, ta zavera o kojoj govori Pompidu posle svoje „privatne istrage“ pre bi odgovarala nekoj južnoameričkoj državici nego Francuskoj. Ali ...

Pompiduova knjiga „Utvrditi istinu“ raspirila je stare strasti i stare račune i dobro podgrejala već zaboravljenu aferu koja je pretila da se završi u stilu: pojeo vuk magarca. Žak Izorni, poznat po svojim žučnim odbranama francuskih kolaboracionista (branio je pesnika Brazilaha i maršala Petena) i gangstera, naročito onih iz korszikanskog klana kome i sam pripada, mada se ne slaže sa nekim stavovima Pompiduove istrage, ipak je u nekim tačkama na strani već davno pokojnog Pompidua. Izorni je juna 1982. godine javno izjavio, a njegovu izjavu su preneli brojni pariski listovi, da je „afera Marković, a naročito afera Akov bila montirana od strane policije i uperena protiv bračnog para Pompidu“.

To je ujedno još jedna odbrana njegovog klijenta Fransoa Markantonija. Izorni, ustvari, samo potvrđuje Pompiduove reči optužbe da su i Marselen, tada ministar unutrašnjih poslova, i Kapitan, tada ministar pravosuđa, bili na strani onih koji su bez skrupula iskoristili aferu Marković da Pompiduu slome vrat.

Izorni, međutim, toj Pompiduovoj tvrdnji dodaje još jednu, veoma važnu i, čini se tačnu tvrdnju: iza

Kapitana i Marselena stajao je de Gol, kao jedan od moćnih ali skrivenih inspiratora istrage usmerene i protiv Pompiduovih.

I opet pitanje: zašto baš Stevan Marković kad ga Pompiduovi nikada nisu ni upoznali akamoli poznavali, kad nikad nisu čuli čak ni za njegovo ime bar kako tvrde?

Nečega ima u toj mutnoj i slabo prozirnoj vodi, nešto što će možda ostati tajna zauvek. Tajna će ostati tajna jer dokaza neće biti niti će se tražiti pravi dokazi. Posle Pompiduove knjige, međutim, mnogi se vraćaju na tu „tajnu“: Stevan Marković je bio u veoma prijateljskim odnosima sa gospođom Pompidu. Upoznao je u vili Alen Delona, u Sen Tropeu, dok je još bio u dobrim odnosima sa superstarom. Kasnije, pokušao je da uceni svoju lakomislenu prijateljicu veoma kompromitujućim fotografijama. Umešao se Delon da zaštiti suprugu svog velikog prijatelja Pompidua. Upomoć je pozvan specijalista za takve slučajeve, Fransoa Markantoni, koji je sredio i Miloša Miloševića u Holivudu. Sređen je i Stevan. Ovaj sinopsis je za mnoge koji poznaju aferu Marković onaj pravi, istiniti. Kao jedan od argumenata navodi se da ni Stevan Marković, u svom pismu bratu Aleksandru u Jugoslaviju, u kome predviđa da će ga u najskorije vreme ubiti Delon i Markantoni, ne kaže o kakvom je motivu reč, *zašto oni žele da ga ubiju?* Očigledno je motiv bio suviše mračan te ga

Marković jednostavno prećutkuje jer se u tom mraku i sam nalazi, jer je nečim uslovio odluku da ga ubiju.

Vratimo se Pompiduovim kazivanjima.

Obavešten da je, ni kriv ni dužan, upleten u aferu Marković, Pompidu, kako piše u svojim memoarima, obratio se policiji, ministru unutrašnjih poslova Marselenu. Marselen je pokušao da ohrabri svog dojučerašnjeg premijera, izjavio mu je da on ne veruje u te *gnusne priče* (koje? One koje govore o vezi gospođe Pompidu i Stevana Markovića? *primedba moja*) i da će lično učiniti sve da mu pomogne. Međutim, Marselen je bio taj — kako mi je sad skoro ispričao Ackov — koji je u svom kabinetu lično saslušavao Ackova nastojeći da sazna o kavoj se to „plavoj dami“ radi. Očigledno da je Pompidu tih dana igrao ulogu ranjenog tigra kako je pisao pariski „Nuvel Opservater“ i da nije bio u stanju da sagleda pravo stanje stvari kao ni da odredi smer vetra koji je počeo opasno da duva. Ono što su tih dana (novembar 1968.) znali mnogi, što nije bila strogo čuvana državna tajna, nije znao Pompidu. Tačno je da je de Gol održao sastanak sa Marselenom, Kapitanom i Kuv de Mirvilom. Bilo je to 1. novembra 1968. Određen je predsednik vlade de Mirvil da „o svemu obavesti Pompidua“.

O čemu?

Ni danas se ne znaju optužbe protiv Pompidua koje su tog dana bile na tapetu u de Golovom kabinetu. Svakako da je bila u pitanju gospođa Pompidu, njen „neuobičajen način život“. Ali, zar se o glasinama koje, po Pompiduovim tvrdnjama, nisu imale nikakvog osnova, moglo uopšte raspravljati na takvom nivou?!? Očigledno da je nešto postojalo, nešto opipljivo, (fotografije?) nešto dokazano, neka istina koja je prezentirana de Golu i zbog koje je on žestoko reagovao još pre ubistva Markovića.

Reakcija je postala još žešća kada je Marković ubijen. Dakle. . .

Nekoliko nedelja posle otkrivanja Markovićevo leša, pošto se Uroš Milićević žurno preselio u bezbedni Beograd, iz pariske kutije iznenađenja iskočio je čovek po imenu Borivoje Ackov. Njegovo prezime se na francuskom čita Akov pa ga svi Francuzi, koji ga pominju, nazivaju Akov.

O Borivoju Ackovu sam pisao u prethodnim poglavljima ove knjige. Posle toga sam se više puta sastao sa ovim momkom. Ni danas nema šta da doda već izrečenom tj. da je bio lažni, montirani svedok i da je „plava dama“ (gospođa Pompidu) izmišljena. Ono što piše Pompidu u svojoj knjizi to je Ackov meni izjavio još 1980. godine a ja sam to objavio u beogradskoj reviji „Duga“. Pompidu nije mogao da dođe do te izjave, da je pročitao, jer je umro još 1974. godine ali je izjavu Ackova svakako imala u rukama gospođa Pompidu koja je redigovala rukopis svoga preminulog supruga. Mnogi detalji iz Pompiduove knjige i onoga što je objavljeno u „Dugi“ sasvim se poklapaju. Grubo rečeno Pompidu tvrdi da je Ackov montirani svedok. To i Ackov tvrdi.

Ackov ne zna ko je stajao iza njega, za čiji je račun instruiran. Pompidu tvrdi da je iza Ackova stajala policija i da je ona bila *spiritus movens*.

Pompidu kaže da je pismo koje je Ackov pisao iz zatvora Fren pisano „divnim volterovskim jezikom“,

da takvim jezikom ne može da piše jedan stranac i to još gangster. Ackov tvrdi da je on lično sročio i napisao tih nekoliko redi Alen Delonu. U jednom kasnijem razgovoru, posle prvog izdanja moje knjige „Zagrljaj Pariza“, Ackov mi je izjavio:

„Za ulogu koju sam igrao (misli na lažnog svedoka) zaslužio sam Oskara“.

Svakako da je mladi Ackov, kome je život bio velika škola, bio zadovoljan spektaklom koji je oko njega plamteo. Policijska kola, navala novinara i fotoreportera, blicevi, kaput na glavi, saslušanje u kabinetu ministra unutrašnjih poslova, uz prisustvo ministra pravde, veliki publicitet, obećanja. . . Kasnije, kada je video da je bio limun koji su sasvim lepo iscedili, Ackov se ohladio. Uostalom, godine koje su prošle, iskustvo, život u svojoj zemlji i vraćanje običnim kolosecima, načinili su Ackova čovekom koji sa ranijim životom nema nikave veze.

Ackov ni danas ne zna ko je s njim manipulisao, ko mu je dodelio tako veliku ulogu u aferi Marković s kojom zaista nije imao nikakve veze.

„Nikada nisam saznao za čiji sam račun odigrao ulogu. Ni danas nemam pravi odgovor. Ne znam. Možda su to bili političari koji su se borili protiv Pompidua? Možda su to bili Delon i Markantoni koji su s jedne strane branili Pompidua, odričući da su se uopšte poznavali akamoli da su večerali s njim i njegovom suprugom, a s druge strane uvlačili ga u

kolotečinu afere jer su znali da će se kandidovati za predsednika Republike i da će im u tom slučaju biti lakše, mnogo lakše. Moja veza je bio Korzikanac Robert Kanazi, jedan od šefova korzikanskog podzemlja u Parizu pa prema tome čovek uz Markantonija... Najzad, kada je sve bilo gotovo, policija me je pod jakim obezbeđenjem sprovela na aerodrom Orli. Avion „Er Frans“ koji je leteo na liniji za Bukurešt, preko Beograda, bio je formalno blokiran. Svaki putnik je prošao kroz specijalnu policijsku kontrolu. Očekivali su da me neko ubije. Ko? Ne znam. Tu je bio i jedan naš policajac koji me je preuzeo. Na aerodromu Surčin rastali smo se. Najzad sam bio oslobođen zagrljaja Pariza“.

Pokušajmo da odredimo one koji su vukli konce iza Borivoja Ackova. Zar iza te manipulacije ne stoje glavni protagonisti afere Marković? Zar manipulanti nisu ubice Stevana Markovića? Ova jeziva pretpostavka ima miris istine. Ackov je nekim devetim čulom osetio kada je rekao: možda su želeli da Pompidua uvuku još dublje u igru, u kolotečinu afere, da bi im pomogao, da bi ih spasao spasavajući i sebe istovremeno?

Nije li to priča za bogove podzemlja i kriminala? Zar je nisu mogli da izmisle samo oni niko drugi?

Memoari Žorža Pompidua i redaktora gospođe Pompidu nisu bacili ni malo svetla na aferu Marković, nisu je pomerili ni sa mesta na kome se nalazila još 1968. godine. Najbolje je da se vratimo na pisamce koje je Stevan uputio svom bratu na Rijeku:

„ . . . ako mi se nešto desi 1000% je kriv Alen Delon i njegov kum, gangster Markantoni“.

15.

Zagrljaj Pariza. Zagrljaj sličan onom koji plamen sveće grli leptira ili leptiricu. Koliko ih je pogorelo, koliko otišlo pod zemlju, koliko izmleveno u toj specijalnoj mašini za mlevenje (inostranog) ljudskog mesa, koliko ih je ranjeno, koliko li je duša počupano i bačeno, koliko lepog, čednog i iskrenog uništeno? Jugosloveni, ponajviše Beograđani platili su ceh Parizu. Sve mladi, snažni, lepi i siromašni. Svi željni velikog grada, slave, filma, novca, bezbrižnog života sve oni koji su verovali u pečene ševe, u sopstveno meso i u parisko nebo.

Pariz, ustvari, nema nebo. Prema tome nema ni zvezda. Ni Kumove slame, ni Malog ni Velikog Medveda. Pariske zvezde su obične staklene šljokice, raznobojne sijalice, otsjaji svetlećih reklama.

U Parizu svaki stranac želi da bude neko i nešto. Raditi u nekoj fabrici okupacija je samo naših seljaka, šljakatora i ostalih gastarbajtera iz belog sveta koji žele pošteno, radom da zasluže svoje franke. Oni koji su u Pariz nagrnuli šezdesetih godina ostavljajući onaj usnuli Beograd u kome još nije bilo ni jednog kafića, ni butika, ni rok-grupe, ni diskoteke, ni kockarnice (samo ćevapčići i kiselo vino), u kome se još nije znalo za grupni seks i ostala otkrića Velike Svetske Seksualne Revolucije, u kome lepa žena nije vredela mnogo više od ružne žene, lep čovek od ružnog čoveka, u kome je Beko-konfekcija bila domet a cipele iz Trsta premija, zajedno sa šuškvavcem, oni koji su se odlučili za Veliki Zagrljaj, bili su mahom iz buržoaskih beogradskih porodica, iz građanskih, iz

onih koje je socijalizam nagrizao sa svih strana i koje su se, same od sebe, raspadale, već polutrule. Nezadovoljstvo življenjem u socijalističkom društvu gde za velike poduhvate individualne mašte nije bilo mnogo prostora, prelazilo je sa roditelja na decu. O inostranstvu, onom kapitalističkom, pevane su ode. Napustiti Jugoslaviju zauvek bio je veliki san. Uzmimo samo za primer porodicu Uroša Milićevića i njegovu nesrećnu sudbinu. Takvih je Uroša nažalost bilo mnogo. Takvih je porodica takođe bilo mnogo.

Pariz 1984., bar što se tiče Jugoslovena, nije više ono što je bio. Daleko od toga. U Parizu su opstali samo oni Jugosloveni koji su iskazali prave vrednosti: umetničke, radne, poslovne, ljudske. Jebivetara kao da više nema. Ni sastajališta vetropira naše krvi na Sen Žermenu nema više. Nema ni klanova Jugosa. Ni Yu — podzemlja. Sa Stevanom Markovićem kao da je sve došlo do svog neminovnog kraja, do plamena sveće. Sva ona prva jezgra su uništena. Ili su se sama uništila. Katkad samo, kao zvezda repatica, pariskim nebom preleti po neki zakasneli Yu-letač.

Poslednji je bio Radiša Jovanović.

Proleteo i ugasnuo.

Predamnom je fotografija iz nekog francuskog filma a na njoj, u drugom planu, taj Radiša Jovanović, Sulakov ortak, junak velike pljačke prodavnice nakita „Kartije“ u Nici, žrtva zagrljaja Pariza. Momak ima

široko lice, tamne oči, jaku bradu i nešto širi nos. Liči na boksera srednje kategorije kome su tek počeli da mese lice. Oni koji su ga poznavali kažu da ta fotografija ne otslikava dobro Radišu, da je to bio lep momak, dosta smernog ponašanja, da je u Pariz doplovio sa velikim ambicijama, da je po svaku cenu hteo da postane filmski glumac.

Radiša Jovanović, za razliku od ostalih poklonika Pariza poreklom je iz seljačke porodice, rodom je iz nekog sela kraj Leskovca. Shvatio je, na vreme ali beznadežno, da su njegova nadanja pusti snovi i da će proći kao i Stevan Marković o kome je voleo da sluša pa je čak i nadimak izabrao po Markoviću. Naime, Radišu Jovanovića su prvo zvali Stevica (po Markoviću) pa onda malo internacionalnije — Stiv.

Šta je to Radiša — Stiv shvatio u tom džinovskom loncu koji se zove Pariz? Svakako to da je vreme kokošarenja, statiranja u filmovima i češanja prošlost, da se od toga ne može da živi, kao ni od ljnbnavnih usluga precvetalim pariskim damama. Odlučnije vreme traži odlučnije ljude. S obzirom da Stiv nikada nije poželeo da bude šljakator, to jest radnik i da u fabrici provede život, odlučio je da prođe kroz jednu specijalnu školu koja se zove Legija stranaca. Tu je i upozao Bruna Sulaka kasnije „državnog neprijatelja br. 1“ koji će zajedno s njim, zadati francuskoj policiji neviđene muke, policiji i osiguravajućim društvima,

onima koja osiguravaju velike prodavnice dragocenosti.

Radiša Jovanović je Brunu Sulaku utuvio ideju da njih dvojica treba da steknu imidž džentlmena-provalnika, savremenih Robina, onih koji ne otimaju od sirotinje već uzimaju tamo gde ima previše, gde pretiče. Jovanović je bio taj koji je svoju razbojničku profesiju odenuo u romantičarsko ruho. I zaista, u njihovim zajedničkim podvizima ima nečeg istina dalekog, umetničkog. Svaka pljačka je bila isplanirana na neki, dozvoljavam sebi da kažem, umetnički način. Prvenstveno, bio je to šou-program, praćen vicevima, smehom, izvanredno realističkom glumom, duhovitostima svake vrste i bez ijedne banalnosti. Sedmoro nameštenika u prodavnici „Kartije“ u Nici, koju su poslednju opljačkali i iz nje digli basnoslovan plen, pričali su pariskim reporterima o „besprekornoj igri“ dvojice provalnika. „Gospodo, oni su se tako slatko smejali dok su skupljali millionski nakit da je to prosto neverovatno!“ rekao je jedan od njih. „Oni su svoje uloge odigrali tako uverljivo da niko ne bi posumnjao u njihove prave namere.“

Pljačka prodavnice nakita „Kartije“ zapanjila je Francusku i o njoj su pisale sve novine na svetu. Izvršena je tačno u podne, na najprometnijem mestu, na kanskoj Kroazeti, poznatom šetalištu, u petak 19. avgusta 1983. godine, u vreme kada Kroazeta

upravo vri. Podatak da je prodavnica „Kartije“ smeštena u prizemlju jednog od poznatih kanskih hotela „Karlton“, u to vreme punog gostiju, govori više o nesvakidašnjem pokušaju dvojice provalnika. Za nekoga bi i sama pomisao da se pod tim okolnostima opljačka prodavnica bila čista ludost, za njih dvojicu je to bilo lako izvodljivo. Što jednostavnije, što drskije, to bolje. I zaista, operacija je izvedena na krajnje jednostavan način.

Neću da razglabam o pojedinostima pljačke, niti da ređam razbojništva koje su počinili Sulak i Jovanović. Ta razbojništva, uzgred rečeno, oživela su pisanje francuske bulevarske štampe o „povampirenom klanu Jugosa“ pa je čak i Sulak, poreklom Poljak, proglašen za Jugoslovena.

Klan Jugosa, međutim, niko ne može da oživi. Jednostavno oduševljenje za grad svetlosti davno je splasnulo i nema nove krvi. Retko ko pakuje prnje da bi u Parizu okušao onu sreću koju su tražili Miloš Milošević, Uroš Milićević, Stevan Marković, bokser Todosić, King Kong i hiljade drugih. Radiša je poslednja zvezda na tom nebu bez zvezda, crna zvezda kao i sve ostale iz klana Jugosa.

Vremena se, naravno, menjaju. Nema više „ludih šezdesetih godina“ kada je Pariz bio Eldorado za beogradsku mangupariju. Pariska policija, jedna od najsurovijih na svetu, postavila je svakog na svoje mesto. Radišu Jovanovića takođe. Čitao sam da je

izrešetan mecima. Naravno, mitosi rade i priča se da nije ubijen Radiša već neki drugi Jugos. Ovim mitosom se teše oni koji još veruju u zvezde tipa zlosrećnog Radiše koji je zaista igrao samo jedno leto, upravo se boreći protiv samog sebe i svojih neostvarenih ambicija.

Ovu kratku storiju o Radiši Jovanoviću pišem iz jednog razloga. Prilikom Sulakovog bekstva iz voza na relaciji Lion — Monpelje, kada su razoružani žandarmi koji su ga sprovodili, oni koji su omogućili bekstvo Sulaku bili su Jugosi i revolvere oduzete od žandarma poneli su sobom.

Jedan od tih službenih policijskih, revolvera pronađen je u ukradenom automobilu koji je vozio Jugosloven Mark Milov (Marko Milov) momak iz druge generacije naših radnika u Parizu. Pored njega je sedeo Antoni Delon, sin Alena Delona. Tako se začarani krug još jednom zavrteo. Krug u kome su moguća svakojaka čuda. Preostali Jugosi u Parizu tvrde da je Antoni, koji se sada uveliko zabavlja sa Stefanijom, princezom od Monaka, sin prvog telohranitelja Alena Delona, Beograđanina Miloša Miloševića. Antoni međutim liči na svog zakonitog oca. Jugosi tvrde da je to tačno ali da su Alen, Miloš i Natali ličili jedno na drugo kao jaje na jaje.

Krug, čudesan, nerazumljiv. Povezuje daleke obale. Momka iz beogradske Kosmajске ulice, Stevicu, slavnog Delona, gospođu Pompidu koja pripada

jednoj staroj, aristokratskoj francuskoj porodici, Radišu Jovanovića iz nekog zabitog sela kraj Leskovca, Mark Milova, Antoni Delona, gospodina Pompidua, slavnog gangstera Markantonija sa Korzike koji obožava kozji sir i običava da oko ponoći telefonira svojoj dragoj Brižit Bardo, princezu Stefaniju od Monaka, holivudsku zvezdu Natali Vud, jadnog Miki Runija i ko zna koga sve još.

U tom krugu caruje jezivo otuđenje, neprijateljstvo, mržnja, novac, seks, krv i najzad smrt. Ljubavi nema već samo strah od onog koji vam sedi s desne strane. I s leve. I od onoga koji vam sedi iza leđa ili spreda. Ipak, spustimo kamen. Neka bube, škorpije i ostala slična stvorenja mirno počivaju u mraku i hladovini.

Table of Contents

ZAGRLJAJ PARIZA

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

EPILOG

11.

12.

13.

14.

15.